

**T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**YERİN ANLAMLARI
İLE
YERE BAĞLILIK ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan:

Tuğçe ERDEM

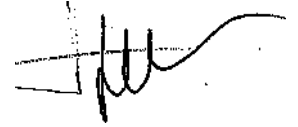
DANIŞMAN:

Prof. Dr. Melek GÖREGENLİ

İZMİR-2012

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum "YER'İN ANLAMLARI İLE YERE BAĞLILIK ARASINDAKİ İLİŞKİ" adlı yüksek lisans tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Tuğçe ERDEM

TUTANAK

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 13/02/2012 tarih ve 650 sayılı kararı ile oluşturulan jüri Sosyal Psikolojisi anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi ..... TÜRKİYE EKONOMİK İKTİSADİ İLİMLERİNİN İZLENİMLERİ İLE İLGİLİ BAŞLIKLAR ARASINDAKİ İLİŞKİLER başlıklı tezini incelemiş ve aday 29/07/2012 günü saat 10.00'da .....60dk... süren tez savunmasına almıştır.

Sınav sonunda adayın tez savunmasını ve jüri üyeleri tarafından tezi ile ilgili kendisine yöneltilen sorulara verdiği cevapları değerlendirerek tezin başarılı/başarısız/düzeltilmesi gerekli olduğuna oybirliğiyle / oyçokluğuyla karar vermiştir.

BAŞKAN

Başarılı

Başarısız

Düzeltilme (Üç ay süreli)

Melih Gözberli
M

ÜYE

Başarılı

Başarısız

Düzeltilme (Üç ay süreli)

Gülşah Meşec
G

ÜYE

Doç. Dr. Hale Okşay
Başarılı

Başarısız

Düzeltilme (Üç ay süreli)

Hale
H

Not: Yüksek Lisans Tezi Savunma Süresi asgari 45 dakika - azami 90 dakikadır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	6
Tablo Listesi.....	8
Grafik Listesi.....	10
Şekil Listesi.....	12
GİRİŞ	13
1.BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ.....	15
1.1. ÇEVRE PSİKOLOJİSİ AÇISINDAN “YER” İLE İLGİLİ KURAMSAL ÇERÇEVE.....	18
1.2. “KÜLTÜRLENME SÜRECİ” İLE İLGİLİ KURAMSAL ÇERÇEVE	28
1.2.1. Kültürlenme.....	28
1.2.2. Kültürlenme Stratejileri.....	33
1.2.3. Kültürlenme Stresi	39
2. BÖLÜM: KONUYLA İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	41
3. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN AMACI, YÖNTEMİ VE UYGULANMASI.....	48
3.1. AMAÇ.....	48
3.2.YÖNTEM.....	49
3.3. ÖRNEKLEM.....	49
3.3.1. Tüm Örneklem Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi.....	50
3.4. ARAÇLAR.....	57
3.4.1. Bilgi Formu.....	57
3.4.2. Yarı-yapılandırılmış Görüşme Formu.....	57
3.5. UYGULAMA.....	58
3.6. VERİLERİN ANALİZİ.....	58

4. BÖLÜM: ARAŞTIRMADAN ELDE EDİLEN BULGULAR.....	59
4.1. YARI-YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMUNDAKİ SORULARA VERİLEN YANITLARA İLİŞKİN DAĞILIMLAR.....	59
4.2. ARAŞTIRMA AÇISINDAN ÖNEMLİ DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERE GÖRE DAĞILIMLAR.....	72
4.2.1. Cinsiyet ile İlişkisi Açısından Bazı Değişkenlere İlişkin Dağılımlar.....	72
4.2.2. Katılımcıların Nereli Oldukları Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ile İlişkisi Açısından Bazı Değişkenlere Göre Dağılımlar.....	74
4.2.3. Katılımcıların Gelecek Planları ile İlişkisi Açısından Bazı Değişkenlere İlişkin Dağılımlar.....	88
4.2.4. Katılımcıların En Sevdikleri Yer Olarak Belirttikleri Yer ile İlişkisine Göre Yuva Kavramına İlişkin Dağılımlar.....	95
4.3. KATILIMCILARIN KENDİLERİ TARAFINDAN DİLE GETİRİLEN “YER”E İLİŞKİN ANLAM TEMALARI.....	96
4.3.1. “Kendilik” Teması ile İlgili Olarak “Yer”e İlişkin Yapılan Anlam Atıfları.....	97
4.3.2. “Kendilik-Diğerleri” Teması ile İlgili Olarak “Yer”e İlişkin Yapılan Anlam Atıfları.....	99
4.3.3. “Diğerleri” Teması ile İlgili Olarak “Yer”e İlişkin Yapılan Anlam Atıfları.....	101
4.3.4. “Diğerleri-Çevre” Teması ile İlgili Olarak “Yer”e İlişkin Yapılan Anlam Atıfları.....	103
4.3.5. “Çevre” Teması ile İlgili Olarak “Yer”e İlişkin Yapılan Anlam Atıfları.....	104
4.3.6. “Çevre-Kendilik” Teması ile İlgili Olarak “Yer”e İlişkin Yapılan Anlam Atıfları.....	106
4.3.7. “Kendilik-Diğerleri-Çevre” Teması ile İlgili Olarak “Yer”e İlişkin Yapılan Anlam Atıfları.....	108
5. BÖLÜM: SONUÇ	109

5.1. YARI-YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMUNDAKİ SORULARA VERİLEN YANITLARA İLİŞKİN GENEL DEĞERLENDİRME.....	109
5.2. ARAŞTIRMA AÇISINDAN ÖNEMLİ DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLER AÇISINDAN GENEL DEĞERLENDİRME	113
5.3. “YER”E İLİŞKİN ANLAM TEMALARININ GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ.....	116
6. BÖLÜM: KAYNAKÇA.....	122

ÖNSÖZ

Bu çalışmayı gerçekleştirirken beni her aşamada özgür bıraktığı; ama nerede olursa olsun desteğini benden hiç esirgemediği ve deneyimlerini benimle paylaştığı için, genel anlamda psikoloji, daha özel olarak da sosyal psikoloji ve çevre psikolojisi bilgi ve pratiklerini ele alışı, eleştirel bakış açısı ve “insan” a yaklaşımından çok şey öğrendiğim Sevgili Tez Danışmanın Prof. Dr. Melek Göregenli’ye teşekkürlerimi sunarım.

Attığım her adımda beni destekledikleri, tez çalışmama odaklanabilmem adına bana her türlü imkanı sundukları ve tüm sıkıntılı anlarımda beni anlayışla karşıladıkları için sevgili aileme,

Bana hep bir anne kadar yakın olan ve verdiği her türlü destek ile araştırma süresince yaşadığım zorlukları daha kolay atlatmamı sağlayan Prof. Dr. Gülçin Başdemir’e...

Teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırma kapsamında yapmam gereken görüşmelerin büyük bir kısmını o olmasaydı gerçekleştiremezdim. Özverili ve içten yaklaşımıyla bana evini açan Doç. Dr. Samira Kortantamer’e...

Datça’daki görüşmeleri gerçekleştirebilmem için bana büyük destek sağlayan ve beni evlerinde ağırlayan Gülnur & Erdoğan Varol’a...

Görüşmecilere ulaşmanın zorluğu konusunda belki de beni en iyi anlayan ve bu konuda bana çok yardımcı dokunan Araş. Gör. İlkay Südaş’a...

Görüşmelerin deşifre aşamasında bana yardımcı olarak beni büyük bir yükten kurtaran ve desteğini sürekli yanımda hissettiğim Sevgili Hanife Yalur Öztürk’e...

Roskilde Üniversitesi'nde bu araştırmanın küçük bir örneğini birlikte gerçekleştirdiğim ve beni bu konuda cesaretlendiren proje arkadaşım Lorena Lana Biurrun'a...

Bana, yaşadığım bazı gramer problemleri konusunda yardımcı olan ve yazdığım metni üşenmeden okuyup tavsiyelerde bulunan, Kopenhag'ta geçirdiğim Erasmus öğrenciliği sayesinde tanıdığım arkadaşım sevgili Cecillia Choi'ye...

Yaşadıkları göç serüvenini benimle paylaştıkları ve samimiyetleri için Makedonya Göçmenleri ile Dayanışma Derneği başkanı ve üyelerine ve de bu tez çalışmasında kullanabilmem için hiç çekinmeden bana aile fotoğraflarını veren Sevgili Hamit Öğretim'e ...

Benimle görüşme yapmayı kabul eden ve Türkiye'ye geliş hikayelerini benimle paylaşan tüm katılımcılara yakın ilgileri için...

Sonsuz teşekkürler...

Heycanımı ve telaşımı dindirerek bu tez çalışmasını sunarken yanımda olan, bana hem teknik anlamda hem de manevi olarak destek veren Sosyal Psk. Pelin Karakuş'a teşekkürler.

Ve son olarak sadece bu tez çalışmasında değil hayatımın her alanında, yaşadığım tüm zorluk ve sıkıntılar, heyecan ve mutluluklarda yanımda olan, önümü göremediğim zamanlarda bana yol gösteren ve hayatımı daha anlamlı kılan Baykal Başdemir'e, elimi sıkıca tuttuğu ve bırakmadığı için teşekkür ederim.

TABLO LİSTESİ:

Tablo 1. Giyim tarzı, ev dekorasyonu, müzik zevki, kültürel/entelektüel zevklere ilişkin dağılımlar	64
Tablo 2. Tüm Örneklemdeki Görüşmecilerin Kökenlerine İlişkin Dağılım	67
Tablo 3. Tüm Örneklemdeki Görüşmecilerin Dernek/Kulüp Üyeliğine İlişkin Dağılım.....	67
Tablo 4. Tüm Örneklemdeki Görüşmecilerin Türkiye’de Eğitim Almalarına Göre Dağılım.....	67
Tablo 5. Tüm Örneklemdeki Görüşmecilerin Türkçe Bilmelerine Göre Dağılım	68
Tablo 6. Kadın ve Erkek Katılımcıların Türkiye’ye Yerleşme Nedenlerine İlişkin Dağılım.....	71
Tablo 7. Kadın ve Erkek Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak tanımladıklarına İlişkin Dağılım	72
Tablo 8. Kadın ve Erkek Katılımcıların Ev Değişkenine İlişkin Dağılımı	73
Tablo 9. Şu An Yaşadıkları Konutta Yaşama Süresi ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki	74
Tablo 10. Türkiye’de Yaşama Süresi ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki	76
Tablo 11. Görüşme Dili ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki	77
Tablo 12. Gündemi Takip Ederken Tercih Edilen Dil ile Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki	78
Tablo 13. İnanç ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki.....	80
Tablo 14. Gelecek Planı ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki	83
Tablo 15. Yuva Tanımlamaları ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki	84
Tablo 16. Katılımcıların Türkiye’ye Yerleşme Nedeni ile Gelecek Planı Arasındaki İlişkinin Dağılım	87

Tablo 17. Katılımcıların Türkiye’de Üye olduğu Bir Dernek/Kulüp Olup Olmaması ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki.....	88
Tablo 18. Katılımcıların Türkiye’ye Geldikten Sonra İnançlarında Değişiklik Olup Olmaması ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki	89
Tablo 19. Katılımcıların Türkiye’ye Geldikten Sonra Yeme-içme Alışkanlılarında Değişiklik Olup Olmaması ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki	90
Tablo 20. Katılımcıların Türkiye’ye Geldikten Sonra Giyim Tarzlarında Değişiklik Olup Olmaması ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki.....	91
Tablo 21. Katılımcıların Türkiye’ye Geldikten Sonra Ev Dekorasyonu Konusunda Değişip Değişmediği ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki	92
Tablo 22. Katılımcıların Türkiye’ye Geldikten Sonra Müzik, Kültürel ve Entelektüel Zevklerinde Değişim Olup Olmaması ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki	93
Tablo 23. Katılımcıların En Sevdikleri Yer Olarak Belirttikleri Yer ile İlişkisine Göre Yuva Kavramına İlişkin Dağılım	94

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1. Tüm Örneklemin Cinseyete Göre Dağılımı.....	49
Grafik 2. Tüm Örneklemin Yaşa Göre Dağılımı	49
Grafik 3. Tüm Örneklemin Medeni Duruma Göre Dağılımı	50
Grafik 4. Tüm Örneklemin Çocuk Sayısına Göre Dağılımı	50
Grafik 5. Tüm Örneklemin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı	51
Grafik 6. Tüm Örneklemin Alt ve Üst Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı	51
Grafik 7. Tüm Örneklemin Mesleklere Göre Dağılımı.....	52
Grafik 8. Tüm Örneklemin Konutta Yaşama Süresine Göre Dağılımı	52
Grafik 9. Tüm Örneklemin Türkiye’de Yaşama Süresine Göre Dağılımı	53
Grafik 10. Tüm Örneklemin Yaşanan Konuta Göre Dağılımı.....	53
Grafik 11. Tüm Örneklemin Doğum Yerine Göre Dağılımı	54
Grafik 12. Tüm Örneklemin Yaşanan Şehre Göre Dağılımı	55
Grafik 13. Tüm Örneklemin Anne-baba Durumuna Göre Dağılımı	55
Grafik 14. Tüm Örneklemin Türkiye’ye Geliş Nedenine Göre Dağılımı.....	58
Grafik 15. Tüm Örneklemin Türkiye’ye Yerleşme Nedenine Göre Dağılımı.....	59
Grafik 16. Tüm Örneklemin Kendini Nereli Olarak Tanımladığına Göre Dağılımı	59
Grafik 17. Tüm Örneklemdaki Katılımcılar için “Yuva” Kavramının Ne İfade Ettiğine Göre Dağılımı.....	60
Grafik 18. Tüm Örneklemin Türkiye Açısından Gelecek Planlarına Göre Dağılımı	60
Grafik 19. Tüm Örneklemin T.C. Vatandaşlığı Açısından Dağılımı	61
Grafik 20. Tüm Örneklemin Oy Kullanmaya Göre Dağılımı	61
Grafik 21. Tüm Örneklemin Günlük Hayatta Tercih Ettiği Dile Göre Dağılımı.....	62
Grafik 22. Tüm Örneklemin Sosyal Çevresindeki İnsanlara Göre Dağılımı	62

Grafik 23. Tüm Örneklemin Gündemi Takip Ederken Kullandıkları Dile Göre Dağılımı.....	63
Grafik 24. İnanç Konusunda Değişim Olup Olmamasına Göre Dağılım	63
Grafik 25. Yeme-içme Alışkanlıkları Konusunda Değişim Olup Olmamasına Göre Dağılım.....	64
Grafik 26. Tüm Örneklemin Kendi Çocuklarının Eş Seçimi Hakkındaki Düşüncelerine Göre Dağılımı.....	65
Grafik 27. Tüm Örneklemin Anne ve Babalarının Kültürel Arka Planlarına Göre Dağılımı	66
Grafik 28. Tüm Örneklemin Görüşmeyi Hangi Dilde Yaptığına Göre Dağılımı	66

ŞEKİL LİSTESİ:

Şekil 1. Katılımcıların kendiliğinden atfettikleri yer anlamları	24
Şekil 2. Grup İlişkileri Psikolojisi: Bağlam, Süreç ve Sonuçlar	29
Şekil 3. Kültürlenmeyi Anlamada Genel Bir Çerçeve.....	30
Şekil 4. Kültürel Gruplardaki ve Genel Anlamda Toplumdaki İki Farklı Durum Baz Alınarak Oluşturulan Dört Kültürlenme Stratejisi	33
Şekil 5. Türk kökenli katılımcıların “yuva” kavramına ilişkin çağrışımları.....	69
Şekil 6. Yabancı kökenli katılımcıların “yuva” kavramına ilişkin çağrışımları	70

GİRİŞ

Yaşadığımız çevreyi anlamlı hale getirme ihtiyacı, farkında olarak ya da olmayarak, oradaki insanlarla kurduğumuz ilişkilerin niceliğini ve niteliğini, geleceğe dair planlarımızı ve tercihlerimizi etkilemektedir. Bu anlam arayışı, fiziksel ve sosyal çevreyle kurduğumuz ilişkinin doğasını belirlemekte; bizleri yeni yerler görmek ve hatta bazen yer değiştirmek, başka bir yere taşınmak konusunda harekete geçirebilmektedir. Özellikle günümüzde farklı ülkeler ve şehirler arasında insanların sürekli hareket halinde olmaları, yani mobilite, gitgide artmaktadır. Bir yerden başka bir yere gidebilme olanaklarının artması ve yaşadığımız hızlı küreselleşme, bilgi akışı ve enformasyon teknolojisindeki gelişmeler, sınırları ortadan kaldırarak insanları bir araya getirmektedir (Akman, 2007). Bu, bizim yeni çevrelere uyum sağlamada daha çok olanağa sahip olduğumuz anlamına mı geliyor? Dahası, sürekli seyahat halinde olan insanların buldukları yer ile kurdukları bağın, o yeri anlamlı hale getirebilmesi mümkün olabilir mi? Literatürde de, konuya ilişkin olarak iki soru belirmiştir: “Mobilitenin kendisi, bir çeşit yere bağlılık ya da yer kimliği geliştiriyor olabilir mi?”; “Ya da tam tersi küreselleşme, sürekli hareket halinde olma ve yer değiştirme, köksüzleşmeye ve yerlerin anlamlarını yitirmesine yol açabilir mi?” (Gustafson, 2009).

Gustafson (2009)’e göre *yere bağlılık; kişisel iyi-olma hali, toplumsal hayata katılım ve sosyal dayanışma gibi kavramlar ile genel anlamda ilişki içindedir*. Bu nedenle bu sorular, mobilitenin yerlere yüklediğimiz anlamlar üzerinde nasıl etkili olduğu, sürekli yer değiştiren insanların yeni çevrelere uyum sağlayabilmekle nasıl başa çıktıkları, bu konuda nasıl hissettikleri ve bu etkileşimi nasıl anlamlandırdıkları konusunda bize yardımcı olabilecektir.

Bu araştırmanın teorik arka planı oluşturulurken iki temel konu göz önünde bulundurulmuştur. Bir yanda Hernandez ve ark. (2007)’in “yere bağlılık” ve “yer kimliği” kavramları ile Gustafson (2001a)’ın “yerin anlamları” kavramı; diğer yanda da Berry ve ark. (1992)’nin “kültürlenme” modeli. Her biri birbirini tamamlayan teoriler olarak- yere bağlılık ve yer kimliği kavramları fiziksel-mekansal yönleri; yerin anlamları ise sosyal etkileşim anlayışıyla- ele alınmıştır. Diğer yandan da kültürlenme

süreci, sosyal entegrasyonun anlaşılması bağlamında ve güncel sonuçlar ortaya koyması bakımından bu çalışma için bir başlangıç noktası olarak kullanılmıştır.

Kültürlenme zaman içerisinde gerçekleşen bir süreçtir ve bir yerde yaşama süresi uzadıkça insanların o yere uyum sağlamaları da daha olasıdır (Berry ve ark., 2006). Bu bağlamda sembolik sınırlar, kültürel farklılıklar ve etnik anlaşmazlıklar hem önem kazanmakta hem de geleneksel, politik ve sosyal yapıların bozulmasıyla karakterize olan küresel bir hal içinde yeni anlamlar kazanmaktadır. Dolayısıyla kimine göre insan mobilitesi toplumun kültürel birikimini zenginleştiren bir gelişme iken diğerleri için; kendi kültürlerine ve kendilik kavramlarına yönelik bir tehdit olarak algılanmaktadır (Sackman, 2003). Kültürel olarak çok kutuplu toplumlarda bireylerin ve grupların bir arada yaşamayı başarmak ve bu kültürlerarası yaşam tarzına iyi bir şekilde uyum sağlayabilmek için çeşitli stratejiler kullanmaları gerekmektedir. Yani kültürlenme, kültürlerarası bir temasın ardından gerçekleşen kültürel ve psikolojik bir değişim sürecini içeren bir alanda gerçekleşmektedir (Berry ve ark., 2003).

Bu bölümde araştırmanın kapsamında yer alan temel konulara kısaca değinilmiştir. Hem alan araştırması hem de literatürdeki konuyla ilişkili diğer araştırmalar ışığında kuramsal çerçeveye ilişkin daha derinlemesine bir inceleme, ilerleyen bölümlerde sunulmuştur. Bu doğrultuda ilk olarak araştırmanın temasını oluşturan göç olgusu ele alınmaya çalışılmıştır. Kuramsal çerçeveye ilişkin kısa bir giriş yapıldıktan sonra çevre psikolojisi açısından yerin anlamları ile ilgili bölüm ve onu izleyen kısımda da kültürlenme olgusu hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır. Son olarak da konuyla ilgili yapılan bazı araştırmalara değinilmiştir.

Çalışmanın alan araştırması ile ilgili bölümünde ise; hem araştırmanın amacı, kullanılan araç ve yöntem, hem de araştırmaya ilişkin bulgular ve son olarak da- sonuç adına- tartışma bölümü yer almaktadır.

1. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Göç, insanlık tarihi kadar eski olmasının yanı sıra bireylerin ve toplumların hafızalarında derin izler bırakan toplumsal bir olgudur (Deniz, 2009). Geçmiş yıllarda savaşlar, salgın hastalıklar gibi sebeplerle yaşanan göçler, günümüzde daha çok ekonomik, politik ve iklim ile ilgili olması bakımından dikkat çekmektedir. Tüm göç olaylarının birçok ekonomik, politik, sosyolojik ve kültürel sonuçları vardır. Bazen olumlu da olsa çoğunlukla göçler, insanların karşı karşıya geldikleri sorunlardan bağımsız olarak düşünülemez (Akman, 2007). Dolayısıyla da pek çok sosyolojik ve istatistik çalışmasına konu olan göç olgusu, doğrudan insanı etkilemesi bakımından psikolojinin de kendi kavramlarıyla ele aldığı ve incelediği bir olgu haline gelmiştir.

Göçmenler yaşadıkları yerin toplumsal, siyasal ve kültürel hayatına aktif olarak katılırlarken bir yandan da yerel toplumsal pratiklerden etkilenmektedirler. Bu nedenle gerek sivil toplum örgütlerinin gerek devlet kurumu ve siyasilerin, göçmen problemlerini çözmeye yönelik girişimlerde bulunması önemli bir gerekliliktir.

Bugün dünya üzerinde çok farklı sebeplerle, yaşadığı yeri terk ederek başka ülkelerde yaşamaya çalışan milyonlarca insan bulunmaktadır. Gönüllü ya da zorunlu olsun, göçlerin temelinde çok farklı itici ve çekici faktör yatmaktadır. Savaşlar, iç çatışmalar, ihtilaller, siyasal istikrarsızlıklar, yoksulluk, işsizlik, temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması ile az gelişmişlik itici faktörler arasında sayılabilecekken çekici faktörler; güvenlik ortamı, ekonomik, kültürel, demokratik insan hak ve özgürlükleri olarak sıralanabilir. Ancak göçlerin sebebi ne olursa olsun, bütün göçmenlere ilham veren ortak hayalin, daha iyi bir gelecek olduğu söylenebilir (Deniz, 2009).

Göç olgusu, göçmelerde neden olduğu kültürel, psikolojik, ekonomik ve diğer pek çok değişimin yanı sıra, göç alan toplumlarda da bazı etkilenmelere yol açmaktadır. Bu durum olumlu olabilirken olumsuz pek çok algıyı da beraberinde getirir. Yabancı düşmanlığı bunun başında gelmektedir (Akman, 2007). Toplumlarda yaygın olarak savunulan pek çok argüman da bulunmaktadır. Göçmenlerin, kendi toplulukları çevresinde izole bir yaşam sürdürerek buldukları ülkenin dilini/kültürünü öğrenmeyi

reddettikleri, göçmenlerin çalışması nedeniyle ülke vatandaşlarının işsiz kalması, topluma ve ulusal bilince zarar verdikleri gibi pek çok yaygın stereotip daha da ileriye taşınarak toplumdaki işsizlik, artan suç oranı, çevre kirliliği, eğitim sisteminin çökmesi gibi olgulardan göçmenlerin sorumlu tutulmasına kadar yapılmaktadır. Bunun gibi pek çok sebeple düşmanlık ve yalıtılmışlıkla karşı karşıya kalan göçmenler de genellikle ortaya çıkarak hikayelerini anlatmaya pek cesaret edememektedirler.

Dünyanın her yerindeki yerel halkların göçmen meselesini güvenlik sorunu ve ekonomik bir yük olarak algılaması aslında, kültürel farklılıklara korku ve güvensizlikle bakmanın bir ürünüdür. Bazı toplumların homojenliğe diğer toplumlardan daha fazla değer verdiği; kimi etnik grupların da göçmenlere çok daha kolay kucak açabildikleri söylenebilir.

Her ne kadar yukarıda sözü edilen sorunlar göçmen literatürü açısından önemli bir tıkanma noktası olsa da, bu araştırma kapsamında hakkında direkt bilgi edinmeye çalışılan bir konu olarak yer almamaktadır. Ancak yapılan görüşmelerde katılımcıların anlattıkları hikayeler bize bu konuda pek çok ip ucu vermektedir.

Bu noktada biraz da göç olgusunun tanımlanması ve nedenlerine değinmenin yerinde olacağı düşünülmektedir. Göçü, insanların ekonomik, güvenlik, toplumsal veya siyasi nedenlerden dolayı bireysel veya toplu olarak bir ülkeden/ülke içinde bir başka ülkeye veya bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine sürekli veya belirli bir süreliğine gitme eylemi olarak tanımlamak mümkündür (Deniz, 2009).

Göçler, mesafeye, süreye, olayın gerçekleştiği yere ve nedenlerine göre sınıflandırılabilir gibi; yasal olup olmamalarına ve amaçlarına göre de sınıflandırılabilir. Dünya genelinde en büyük göçmen kitlesini ekonomik göçmenler oluştururken bunu ülke içerisinde zorunlu göç edenler, sığınmacılar, mülteciler ve vatansızlar takip etmektedir.

Bugün göç alan ve göç veren yerler karşılaştırıldığında ise; göç alan yerlerin daha güvenli ve refah seviyesinin daha yüksek olduğu; buna karşılık göç veren yerlerin daha riskli, daha katı yönetim anlayışının hakim ve ayrıca gelir düzeylerinin çok daha düşük yerler olduğu görülmektedir.

Göçmenlerin geldikleri ülkeye göç etme nedenleri çok çeşitli olabilmektedir. Bu bağlamda bu araştırmada farklı nedenlerle göç deneyimi yaşamış kişilerle görüşülmesi tercih edilmiştir. Böylece göç nedenlerinin, göçmenlerin geldikleri yere bağlılık düzeyleri ve kazandıkları kimlikler üzerinde ne kadar farklı düzeyde etkili olduğu ortaya konmaya çalışılacaktır.

1.1. ÇEVRE PSİKOLOJİSİ AÇISINDAN “YER” İLE İLGİLİ KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, çalışmada “yer” ile ilgili olarak temel alınan teorilerden bahsedilecektir. Bir taraftan Hidalgo ve ark. (2001)’nin “Yere Bağlılık” ve “Yer Kimliği” ile ilgili çalışmalarına değinirken; diğer yandan Gustafson (2001a)’ın “Yerin Anlamları” kavramı üzerinde durulacaktır. “Yere bağlılık” ve “Yer kimliği” konuları, bireylerin veya toplulukların yer ile olan fiziksel bağları açısından öne çıkarken “Yerin anlamları” konusu; kendilik, çevre ve diğerleri ile olan ilişki bağlamında ele alınacaktır. Bir diğer deyişle, Gustafson’ın kognitif teorisi “bir yere ait olma (territorial belonging) bağlamı”nda, Hidalgo ve ark.’nin araştırmalarını tamamlayıcı bir nitelikte kullanılacaktır.

Başlangıç noktası olarak “Yere Bağlılık” ve “Yer Kimliği” konuları (Hernandez ve ark., 2007), fiziksel alan perspektifi ile ilişkisi içinde ele alınacaktır ve burada sözü geçen fiziksel alan perspektifi, katılımcıların yaşadıkları şehre, mahalleye ve adaya yönelik bağlılık duyabilmeleri veya kendilerini bu yerlerle özdeşleştirebilmeleri anlamında kullanılmaktadır. Bu araştırmacılar çalışmayı ikiye ayırmaktadırlar; ilk çalışmada, her biri İspanya’da yaşayan; ama farklı şehirler veya adalardan gelen yerli ve yerli olmayan katılımcılardaki (göçmenler) yere bağlılık ve yer kimliği düzeylerini karşılaştırmaktadırlar. Buna ek olarak bir diğer karşılaştırma da yaşanan ada, şehir ve mahalleye yönelik bağlılık ve özdeşleşme düzeyi bağlamında yapılmaktadır. Diğer yandan ikinci çalışmada göçmenler için durumun nasıl olduğu ile ilgilenmektedirler. Bu amaçla; yerli katılımcılar ile göçmenleri karşılaştırmışlardır ve aynı zamanda, katılımcıların sosyokültürel karakteristiklerine bağlı olarak ada ve şehir ile mahalleye ilişkin tercihlerini karşılaştırarak bunlardan hangisini kendilerine daha yakın bulduklarını değerlendirmişlerdir. Yani sonuçların, incelenen fiziksel çevre ile ilişkili olan karakteristiklerden etkilenip etkilenmediği ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bağlılığın, birey ve belirli bir yer arasındaki olumlu ve etkili bir ilişki olduğuna işaret eden Hidalgo ve ark. (2001)’na göre; böyle bir yer ile kurulan yakın ilişkileri oluşturmak için önemli faktörlerden biri de yatkınlıktır. O halde yere bağlılığı;

insanların kalıcı, rahat ve güvenli olmasını yeğledikleri belirli yerleşimlerle kurdukları etkili bir bağ olarak tanımlayabiliriz (Hidalgo ve ark., 2001).

Bu etkili bağ; mahalle, şehir, ada gibi farklı ölçekteki yerlere yönelik olarak geliştirilebilir. Bununla birlikte yere bağlılık, tüm diğer değişkenlerin yanı sıra mobilitenin farklı biçimlerinden, o “yer”de yaşama uzunluğundan, paylaşılan anlamlar ve sosyal aitlikten kaynaklanmaktadır (Gustafson, 2001b; Gustafson, 2009). Bu açıdan bakıldığında görülmüştür ki; bir yerde daha uzun süre yaşayan insanlar o yere ilişkin daha büyük bir bağlılık hissetmektedirler. Eve ve topluluğa yönelik bağlılık ile ilgili farklı çalışmalar ve literatüre bakıldığında da açık bir şekilde görülmektedir ki; bir yer ile kurulan duygusal bağ, orada yaşama süresi uzadıkça artmaktadır. Sonuç olarak kişi ile yer arasındaki ilişkinin tarihini sayısal bir veri olarak ele almamızı sağlayan değişkenler, yere bağlılığı öngörmeye oldukça işe yaramaktadır (Williams ve ark., 1992).

Benzer şekilde topluluğa bağlılık ve zorunlu göçmen literatürü, insanların gönüllü olarak buldukları yerleşimlerle kurdukları güçlü duygusal bağların, geçici olarak yerleştikleri bölgeye yönelik gönüllülüklerini azalttığını ortaya koymaktadır. Ve bu durum, yeni yerleşim yerinin nasıl kullanılacağı ve buraya nasıl alışılacağı konusundaki endişeyi arttırmaktadır (Williams ve ark., 1992). Yere bağlılık ayrıca bir yerden büyülenme ve orası sayesinde motive olmanın farklı biçimlerinde de görülmektedir. Burada, bir yeri doğrudan (sezinleme yoluyla) ya da dolaylı olarak (kognitif/sembolik süreç yoluyla) deneyimlemenin farklı alternatif yolları ve biçimleri vardır. Bu nedenle halihazırdaki bu çalışmada da; yalnızca yer ile ilgili teorilerin değil; kültürlenme süreçlerine ilişkin teorinin de, bu teorileri tamamlayıcı nitelikte olacağı düşünülmektedir.

Araştırmamızla ilişkisi bakımından Hidalgo ve ark. (2001)’nin araştırma sonuçlarına bakıldığında, yerli katılımcıların hem yere bağlılık hem de yer kimliği düzeylerinin daha yüksek olduğu ve üç alanda da (mahalle, şehir ve ada) göçmenlerden daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Bunun yanı sıra yerli katılımcıların yere bağlılık ve yer kimliği açısından puanları arasında çok küçük bir farklılık

bulunmaktadır; ancak göçmenlerdeki yere bağıllık düzeyinin yer kimliği düzeyinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Göçmenlerin farklı alanlara yönelik olarak geliştirdikleri bağlar, yerli katılımcılarda da olduğu gibi, benzer bir örüntü sergilemektedir. Bir diğer deyişle; hem göçmenler hem de yerli katılımcılar mahalle, şehir ve ada ölçeklerinde birbirine yakın bağıllıklara sahiptirler. Bu sonuç araştırmacıların dikkatlerini, analiz edilen fiziksel çevre ile ilişki içindeki karakteristiklere yönlendirmiştir. Sonuç olarak araştırmacılar, en azından yerli olmayan katılımcılar için (göçmenler) yere bağıllığın, yer kimliğinden daha önce geliştiğini ortaya koymaktadırlar.

Yere bağıllık konusu ile ilgili ele alınması gereken bazı faktörler, bizim konumuz bağlamında bakıldığında, yer kimliği, yerin anlamları ve kültürlenme süreçleri olarak belirlemek diyebiliriz. “Yer kimliği” denildiğinde, yerler ile kurdukları etkileşim aracılığıyla insanların kendilerini, belirli bir yere ait hissettikleri ve kendilerini o yer ile tanımladıkları bir süreci anlıyoruz. Bir diğer deyişle yer kimliği, belirli bir alanı ve orada gerçekleşen etkileşimlerin doğasını simgeleyen unsurlara bağıllı olarak gelişen kişisel kimliğin bir bileşenidir (Hidalgo ve ark., 2001). Böylece, güçlü bir şekilde arzulan davranışsal veya deneyimsel ihtiyaçları karşılayacak bir kaynak olmasının ötesinde yer; benliğin temel bir parçası olarak da görülebilir. Sonuç olarak hissedilen şey; yere karşı güçlü, duygusal bir bağıllığın duyulmasıdır (Williams ve ark., 1992).

Her ne kadar yere bağıllık ve yer kimliği kavramları birbirine yakın kavramlar olsa da; burada basit bir ayrım gitmekte fayda vardır. Çünkü bireyler bir yere bağıllık geliştirebilir; ama bu yerle özdeşleşmiyor olabilirler. Örneğin birey, bir yerde yaşamaktan hoşlandığı için orada daha uzun süre kalmaya karar vermiştir; ama orayı kendi kimliğinin veya en azından temel yer kimliğinin bir parçası olarak hissetmeyebilir. Ya da başka bir birey, bir yere karşı yüksek düzeyde bir özdeşleşme geliştirmiş olabilir; ama yüksek düzeyde bir bağıllığı yoktur. Bu durumda o yere ait hisseder ve orayla derin bir bağa sahiptir; ancak yaşamak için başka bir yeri tercih edebilir (Hidalgo ve ark., 2001).

Gustafson (2009, s.494)'ın mobilite ve bir "yer"e ait olma ile ilgili araştırmasında belirttiği gibi:

"Pek çok göç araştırmasındaki temel bir varsayıma göre, başlangıçta göçmenler yerleştikleri ülkeye kendilerini çok az ait hissederler; ya da oraya hiç ait hissetmezler; ancak asimilasyon veya entegrasyon sürecinde aitlik hissi yavaş yavaş geride bıraktıkları ülkeden yerleştikleri ülkeye doğru transfer olmaya başlar ya da olmalıdır. Transnasyonalizm ve diaspora sonucu oluşan nüfus üzerine yapılan yeni bir araştırma, daha karmaşık bir resmi ortaya koymaktadır: uluslararası göçmenler zaman içinde hem geride bıraktıkları hem de yerleştikleri ülkelere yönelik aidiyet duygusu geliştirmeye başlarlar. Bunun yanında yurt dışında geçici olarak yaşamak, postnasyonel ve kosmopolitan oryantasyonu pekiştirirken hem yerel hem de ulusal bağlılığın azalmasına yol açabilir."

Burada son olarak "yer" ile ilgili bu çalışmada ele alınan bir diğer teoriye, Gustafson (2001a)'ın "Yerin anlamları"na değinilecektir. Araştırmacının bu çalışması, yerle ilgili daha önceki teorik yaklaşımına sosyal-etkileşimsel bir bakış açısı getirmiştir. Bu nedenle de bu teori halihazırdaki araştırmanın alt yapısını oluşturacaktır. Görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre kendilik, diğerleri ve çevre olmak üzere üç ana temayı ortaya konmuştur. Bu temalar anlam temalarının çeşitliliğini kategorize edebilmek için kullanılmaktadır. Daha sonraki analizler de katılımcıların yere ilişkin yükledikleri anlamları, bu kategorilerden sadece birine göre değil; üçünün birbiriyle etkileşim halinde olması sonucunda oluşturduklarını göstermektedir. Bu nedenle yere ilişkin çeşitli anlamların neler olabileceğinin anlaşılması amacıyla üçlü bir model yerine; onların kombinasyonlarının yer alacağı bir model oluşturulmuştur. Böylece görüşmeler sonucunda yerin anlamı, çok kısaca aşağıdaki gibi gruplandırılmıştır:

Kendilik. Yerler genellikle oldukça kişisel anlamlara sahiptir. Burada önemli bir tema, **bireyin yaşam yolculuğudur**; katılımcının uzun bir dönemde yaşadığı ya da pek çok defa geri döndüğü yerler, kökleri ve sürekliliği ile ilişkilidir. Yaşam yolculuğu teması çoğu kez çocukluk, ergenlik, anne-baba olma gibi yaşam dönemleriyle ilgilidir ve deneyim, hatıralar olarak ifade edilir. Diğer bir anlam teması ise **duygudur**. Genel

olarak pek çok katılımcı yaşadıkları yeri, güvenlik ve ev hissi ile ilişkilendirmektedir. Yerin anlamıyla ilişkili olarak ifade edilen bir diğer tema, **aktivitedir**. Buradaki yer, katılımcıların çalışma ya da boş zamanlarıyla ilgili aktivitelerine sahne olmaktadır. Son olarak da yerler, bir kendilik özdeşleşmesi olarak tanımlanmaktadır (Twigger-Ross ve Uzzell, 1996). Çoğu kez kendi şehirlerini, bölgelerini veya ülkelerini temsil ettiklerini hisseden katılımcılar, “diğerleri”ne kendilerini anlatırken yaşadıkları yeri tarif etmektedirler.

Kendilik-diğerleri. Anlamın diğer bir önemli kategorisi de, benlik ile diğerleri arasındaki ilişkidir. Yerler çoğu zaman orada yaşayan arkadaş, tanıdık veya akrabalar ve bu tip sosyal ilişkilerin yarattığı “**topluluk hissi**” (sense of community) nedeniyle anlamlı hale gelmektedir. Benzer bir tema da **tanımadır** (recognition); çevredeki diğerleri tarafından tanınma veya diğerlerini tanıma ya da tam tersi; **anonimlik**. Anonimlik, bazen ben ve diğerleri arasındaki ilişki bazen de ben-çevre ilişkisi olarak ifade edilir. Ayrıca özellikle uzak olan yerler, yabancı ya da bir şekilde farklı olarak algılanan “diğerleri” ile karşılaşmayla ilişkilendirilmektedir.

Diğerleri. Hiçbir sosyal ilişki olmaksızın ya da yüz yüze gelmeksizin yerler bazen de, “diğerleri” ile ilişkilendirilebilmektedir. Bu durumda yerlere, orada ikamet edenlerin algılanan karakteristikleri, özellikleri ve davranışları aracılığıyla anlam yüklenir. Bu kategorideki pek çok ifade, stereotipik olma eğilimindedir ve sıklıkla biz/burası ve onlar/orası arasındaki açık karşılaştırmaya dayanmaktadır. Her ne kadar pek çok durumda katılımcılar bunu açıkça reddetse de “orada” yaşayan diğerleri, homojen bir grup değildir.

Diğerleri-çevre. Çoğunlukla kategorize etmesi zor olan bazı diğer temalar da, diğerleri ve çevre arasındaki kutba yerleştirilebilir. Pek çok katılımcı, “atmosfer”, “ortam” ya da bir yerin sokak hayatından (genellikle bir şehrin) bahsetmektedir. Burada, o kentte yaşayanların sahip oldukları şeyler, kentin çevresinin kendisini karakterize etmektedir. Benzer bir şekilde, bir yer orada yaşayan belirli bir tipteki insan ile ilişkilendirilebilir. Örneğin yaşadıkları yeri bir “varoş” (suburb) haline getiren göçmenler...

Çevre. Çoğunlukla yerin anlamları, ne benliğe; ne de diğerleriyle olan ilişkiye ya da algılanan diğerlerine bağlıdır. Bu durumda anlamı “çevre”ye bağlayarak ifade etmek mümkün görünmektedir. Gustafsin (2001a)’nın araştırmasındaki görüşmelerde belirtilen ifadelerin büyük çoğunluğu, etraftaki binalar olduğu gibi, doğal çevre ve çeşitli doğal durumlar da dâhil (hava, mevsimler), fiziksel çevreyle ilgilidir. Ayırıcı özellikler ve olayların yerle olan ilişkisi de önemli olabilir. Bu durumlarda anlam genellikle sadece fiziksel çevreye değil; sembolik ve tarihsel çevreye de atfedilebilmektedir. Üçüncü olarak önemli bir tema ise, kurumsal çevredir. Yerle genellikle çeşitli politik/demokratik kurumlarla ve kurumsal uygulamalarla ilişkilendirilir. Bu, en çok ülkeler söz konusu olduğunda ifade edilmektedir; ama bu tema ayrıca yerel ve bölgesel bir düzeyde de görülmektedir. Bazen bir yer, yerin belirli bir özelliğiyle özdeşleştirilir (endüstriyel şehir, çiftlik alanı). Son olarak da yerler, buldukları yere göre, diğer yerlere olan yakınlık ya da uzaklıkları itibarıyla tarif edilir.

Çevre ve kendilik. Yerin anlamı ayrıca ben ile çevre arasındaki ilişkiyle de ilgili olabilir. Bu ilişki genellikle katılımcının çevre hakkındaki bilgisine bağlıdır. Kimisi formel bilgiye (coğrafik, tarihsel) gönderirken diğerleri; içinde yaşadıkları fiziksel çevrenin aşinalığıyla ilgilidir. Bununla ilgili bir tema, katılımcıların kendileri tarafından fiziksel çevrenin şekillendirilmesi konusundadır. Örneğin insanların yaşadıkları evleri inşa etmesi veya onarması, toprağı işleme gibi... Ek olarak çevre anlamlı olarak algılanır; çünkü katılımcılara pek çok farklı olanak sağlar. Bunlar, belirli aktiviteleri gerçekleştirecek, arzu edilen bir şeyi hissettirecek ya da yaşatacak, kişisel gelişimi sağlayacak olanaklardır. Bunun tersi olarak yerler, kısıtlayıcı ve olanaklardan yoksun olarak da değerlendirilmektedir. Ben ve çevre arasındaki diğer bir ilişki de vatandaşlıkta görülür. Burada sözü geçen çevre kurumsal çevredir. Bazen vatandaşlık, dahil olmak anlamına gelebilir ki bu, “diğerleri”yle de ilişkilidir. Kendilik-çevre ilişkisinde ayrıca lokalizasyon/yer belirleme teması da bulunmaktadır; bu, bir yerin başka yerlere olan yakınlığı/uzaklığı veya oraya ulaşmanın kolaylığı/zorluğu ile değil; “benlik”e göre yeri belirlemek ile ilgilidir.

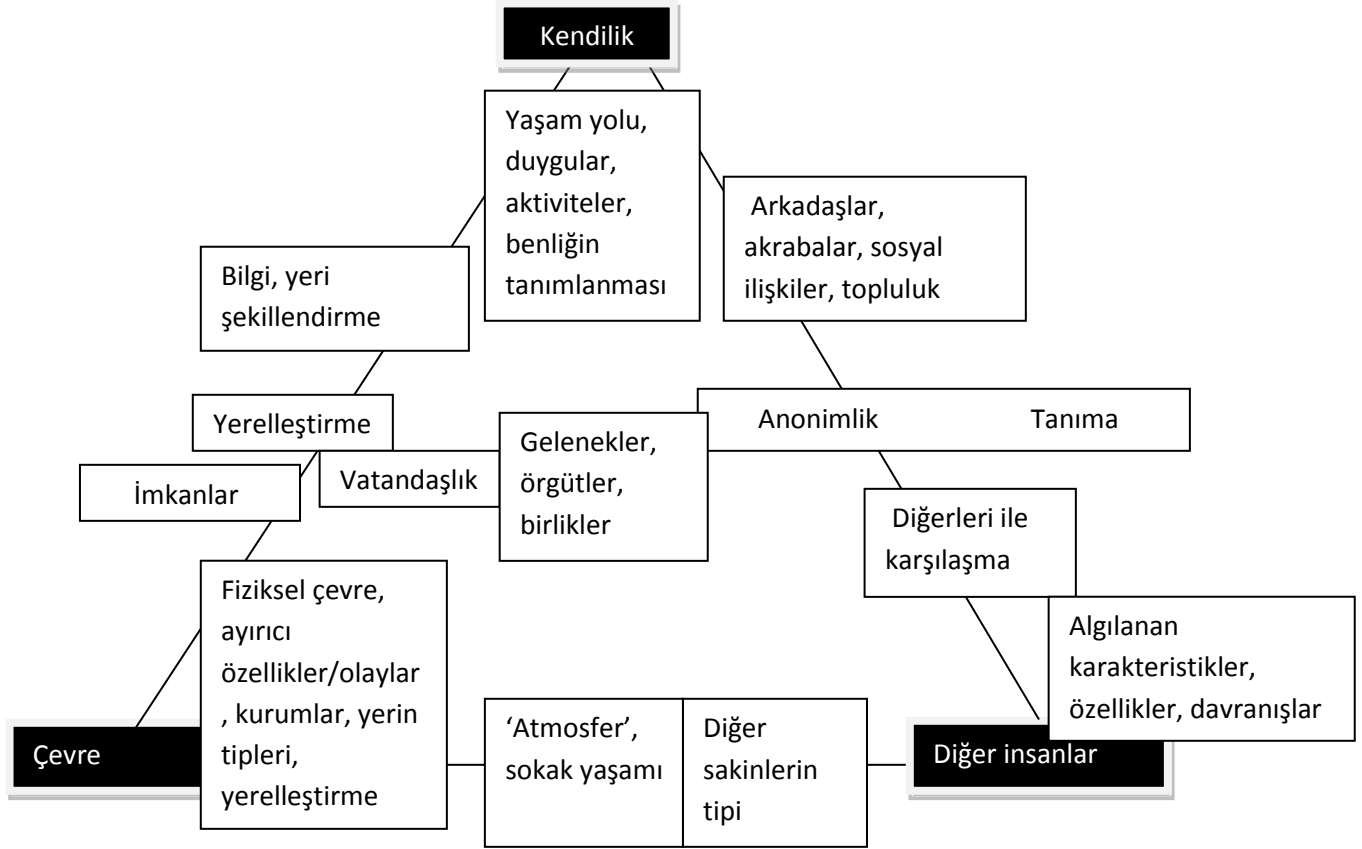
Kendilik-diğerleri-çevre. Son olarak bazı temaların kendilik-diğerleri-çevre modelindeki üç kutbu da içerdği söylenebilir. Örneğin, her zaman olmasa da, anonimlik ve vatandaşlık bazen her üç kutbu da içerebilen iki temadır. Gelenekler, festivaller ve yıl dönümleri genellikle ben, diğerleri ve çeşitli çevreleri (ulusal olduğu kadar yerel) içermektedir. Benzer şekilde katılımcıların mekânsal üyelikleri söz konusu olduğunda dernek ve organizasyonlar, yeri anlamlı kılmaktadır. Açıkça görülüyor ki; kendilik, diğerleri (diğer üyeler) ve çevre (coğrafik ve bazen kurumsal), yerin genel anlamına katkıda bulunmaktadır.

Dolayısıyla görüşmeler, yerin çok farklı anlamlar taşıyabileceğini göstermektedir. Her yer herkes için aynı şeyi ifade etmemektedir. Dahası, bazı katılımcılar yer ile ilgili belirli anlam temalarına sahip olmadıklarını açıkça belirtmişlerdir. Genel olarak bazı katılımcılar da yerleri (temel olarak şehir ve köyleri), küçük fiziksel çevreler olarak görmekte ve kendileri ile orada yaşamaları arasında böyle anlamsal bir ilişki olmadığını belirtmektedirler.

Daha önceki çalışmaların da ışığında Gustafson (2001a)'a göre bu araştırmasında vurgulanması gereken noktalar vardır. İlk olarak anlama ilişkin yukarıda tarif edilen temalar ve çizilen model, oldukça geniş ve kapsayıcıdır ve bu çalışmadaki veriye göre yerin belirli anlamlarına ilişkin geniş bir ranjdan özetlenerek oluşturulmuştur. Yine de, yapılan görüşmelerden sınırlı sayıda elde edilen bu anlam ranjı yeterli olarak kabul edilmemelidir. İkinci olarak bu anlam çeşitliliğinin modeldeki yeri, herhangi bir gösterge, ölçek ya da diğer niceliksel ölçümleri değil; her birinin birbiriyle olan analitik ilişkisini yansıtmaktadır. Burada vurgulanması gereken, yerin anlamıyla ilgili belirli şeyler veya anlamların modeldeki gerçek pozisyonu değil; yer kavramının spontan anlamının ortaya çıkartılması için analitik bir model olarak ben-diğerleri-çevre şemasının kendisinin işe yarayıp yaramadığıdır.

Modelin bu üç kutbu, Sixsmith (1986; akt. Gustafson, 2001a)'in ortaya koyduğu modeldekilerle önemli benzerliklere sahiptir. “Kendilik” teması, yerin “kişisel” anlamıyla örtüşürken “diğerleri” teması da “sosyal” anlamla örtüşmektedir. Ancak Sixsmith'in çalışmasında olduğu gibi “ev”den daha yabancı bir yer söz konusu

olduğunda; yere bir anlam veren “diğerleri” kavramı her zaman sosyal ilişkilere karşılık gelmemektedir. Ayrıca üçüncü kutup olan “çevre” de, Sixsmith’in tanımladığı “fiziksel” kategorisinden daha geniş bir anlam ifade etmektedir; “çevre” yalnızca fiziksel çevreyi değil; sembolik, tarihsel, kurumsal ve coğrafik çevreyi de ifade etmektedir. Bunların yanı sıra burada sözü edilen modelde, yerin anlamları birbirinden ayrık üç kategoriye sıkıştırılamaz. Aksine bu anlamlar, kendilik-diğerleri-çevre kutupları çevresinde ve arasındaki ilişkiden çıkartılabilmektedir. Böyle bir modelin, Sixsmith tarafından geliştirilen üçlü modele kıyasla, yerin anlamları konusunda daha geniş ve esnek bir çerçeve oluşturacağı düşünülmüştür (Gustafson, 2001a).

Şekil 1. Katılımcıların kendiliğinden atfettikleri yer anlamları (Gustafson, 2001a).

Yere bağlılığın derecesi, farklı mekansal ölçeklerdeki yerler arasında farklılık göstermektedir (Kalterborn, 1997; akt. Gustafson, 2001a) ve sosyo-demografik değişkenler de hangi mekansal düzeyin bireysel benlik özdeşleşmesi için belirli hale geldiğini açıklamaktadır (Twigger-Ross & Uzzell, 1996).

Ancak burada yapılan kategorizasyon, katılımcıların zihinlerinde bu kadar kolay gerçekleşmemektedir. Bu nedenle Gustafson (2001a), daha açıklayıcı olacağı düşünülen 3 boyut ortaya koymaktadır: *ayırt etme, değerlendirme, süreklilik ve değişim*.

Ayırt etme. Anlamli bir yer, tanınabilir ve ayırt edilebilir bir kara parçası olmalıdır. Ayırt etme, insan bilincinin (ve sosyal bilincin) temel bir özelliğidir ve bir kategorizasyon, benzerlik ve farklılıkların belirlenmesi, sınırların çizilmesi işidir. Yapılan görüşmelerde ayırt etme sıklıkla “burası/orası”, “evde/uzakta” ve bazen de o yerde yaşayanların dışında olma ile ifade edilmektedir; “biz/onlar”. Yerin ayırt ediciliği, yalnızca farklılıklar değil benzerliklerden de anlaşılabilir ve yerin biricik olmasının yanı sıra kategorizasyonu, o yerin nasıl bir yer olduğunun anlatılması, diğer yerler ile ortak olan öğeleri ile de ilgilidir.

Değerlendirme. Yerin ayırt ediciliği genellikle normatif bir unsurdur; ancak negatif ya da pozitif bir değer de taşır. Değerlendirme yönü genellikle yeri anlamli kılmada önemlidir. Güçlü ya da zayıf; pozitif ya da negatif değerlendirme belirli bir yere kişisel katılım düzeyini etkileyebilir. Böylece, anlamı sadece “ben” ile değil; aynı zamanda diğerleri ve çevre ile de ilişki içinde olan yerlerin bile güçlü bir şekilde pozitif ya da negatif olarak değerlendirilmeleri, katılımcılar için kişisel bir önem taşıyabilir.

Süreklilik. Yerin anlamları ayrıca zamansal bir boyuta da sahiptir. Bu, daha önce bahsedilen, orijin, kalma süresi, önemli olaylar, yaşam dönemleri, ya da sık ziyaretler yoluyla bireylerin yaşam yolculuğunda önemli hale gelen yerlerde açık bir şekilde görülür. Bu nedenle süreklilik, yerin benlikle ilişkili anlamları için önemli bir yönüdür (Hay, 1998). Ayrıca yere bağlı sosyal ilişkiler, tarihsel bir çevre ve yerel gelenekler olarak yerler için de süreklilik önemli bir unsurdur. **Değişim.** Zamansal boyut ayrıca değişimi de beraberinde getirmektedir. Zaman geçtikçe yerlerin yeni anlamları belirebilir. Bu bazen dışsal olaylar ve gelişmeler nedeniyle, bazen de katılımcının kendi bilinçli çabası sonucu yaşanır. Böyle bakıldığında yerin anlamları devam eden bir süreç olarak görünür. Yani aslında katılımcılar, yerlere anlam yüklerken aktif bir rol oynamaktadırlar. Komşularını ziyaret ederek o yeri kendilerine ait kılmaya, o yer hakkında bilgi edinmeye ve dahası orayı fiziksel olarak şekillendirmeye çalışırlar.

Tüm bunlar, yerlere atfedilen anlamların bir defada ve hepsi için aynı şekilde yapılmadığını göstermektedir. Bu sürekli devam eden, çok çeşitli bireysel aktivitelerin diğer aktivitelerle, dışsal olaylarla karşı karşıya geldiği bir zaman diliminde gerçekleşen bir süreçtir. Eğer bu karşılaşmadaki etkileşim başarılı olursa bu bireysel aktivitelerin anlamlarında da genişleme söz konusu olmaktadır.

Twigger-Ross ve ark. (1996)'nın yer kimliği ile ilgili çalışmalarında elde ettikleri temel anlam boyutlarına benzer boyutlar Gustafson (2001a)'ın çalışmasında da elde edilmiştir. Ancak yine de bu iki çalışmanın perspektifleri farklıdır. Sözü geçen çalışmada amaç, insanların yaşadıkları yerlere anlam atfetme süreçlerinin nasıl olduğunu araştırmaktır. Oysaki diğer araştırmacılar için ayırt edicilik; insanların benlik özdeşleşmesini sağlayabilmeye yönelik olarak yerleri nasıl kullandıklarını araştırma anlamında önemlidir. Benzer şekilde Twigger-Ross ve ark., özsaygıyı, yerle ilişkide benliğin pozitif değerlendirilmesi amacıyla bir kaynak olarak ele almışlardır. Gustafson ise; yerin pozitif veya negatif anlamları üzerinde odaklanmıştır. Diğer araştırmacıların çalışmasında süreklilik, benlikle ilişkili olarak ele alınırken bu çalışmada süreklilik, benlikle sınırlı değildir. Değişim boyutu ise; Twigger-Ross & Uzzell'in araştırmasında modellerine açıkça entegre edilememiştir. Yine de açıkça görülüyor ki; yerle ilişkili kimliği analiz etmek için önerdikleri ilkeler, daha pek çok işlemden geçirildikten sonra, yere atfedilen anlamları daha geniş olarak anlayabilmede yararlı olacaktır.

1.2. “KÜLTÜRLENME SÜRECİ” İLE İLGİLİ KURAMSAL ÇERÇEVE

1.2.1. Kültürlenme

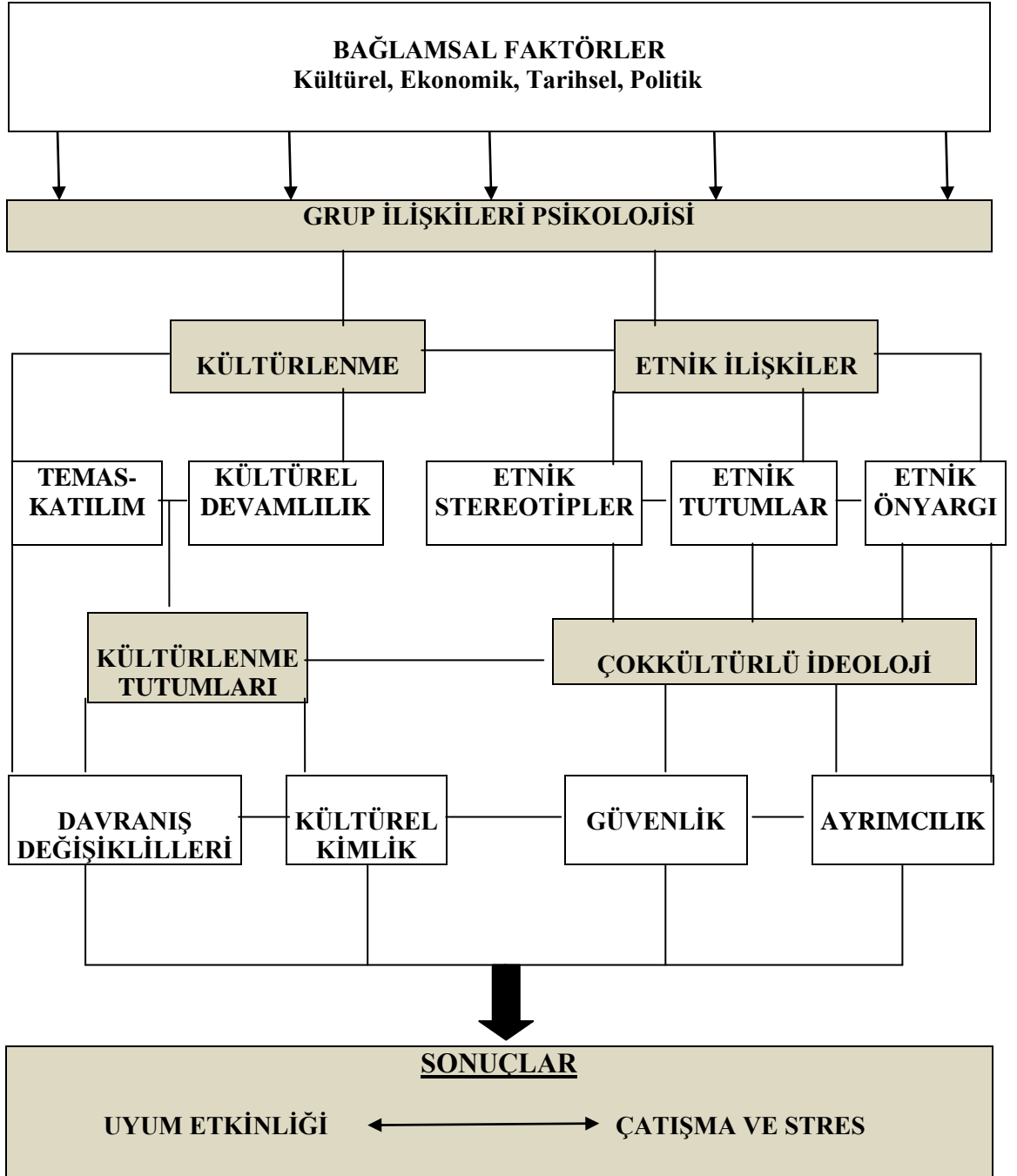
İlk olarak kültür ile ilgili iki önemli süreci tanımlayarak başlamak ve bu iki süreci birbirinden ayırmak gerekmektedir: *kültürü öğrenme (enculturation)* ve *kültürlenme (acculturation)*. İlki, bireyin kendi kültürüne has davranışları öğrenme ve bu kültüre adapte olma sürecidir; yani toplumun normlarını içselleştirmek, o kültür içinde sosyalleşmek gibi. Bu, doğumla başlayıp ölene kadar devam eden bir süreçtir (Grunlan ve Mayers, 1988). Berry ve ark. (1992)'na göre ise bu kavram, bireylerin kendi kültürlerince kapsandığı ve çevrelendiğini ortaya koymaktadır. Birey, kültür için neyin önemli olduğunu planlı olmayan bir öğrenme yoluyla anlar. Bu, önceden düşünülmüş ve eğitim sonucu kazanılan bir süreç değildir. Kültürü öğrenme süreci, birey üzerinde etkili olan, bireyin sınırlarını belirleyen, bireyi şekillendiren ve yönlendiren sosyal ağdaki ebeveynleri, diğer aile büyüklerini ve akranları içermektedir. Eğer birey kültürünü öğrenmede başarılı olursa tüm bunların sonucunda ortaya çıkan; dil, ritüeller, değerler vb. konularda kültür içinde yeterli bir bireydir. Kültürlenme ise; başka kültürlerle karşılaşmaya bağlı olarak gerçekleşen bir çeşit kültür değişimidir.

Bu çalışmada, başlı başına ayrı bir araştırma konusu olması bakımından “kültürü öğrenme” (*enculturation*) konusuna değinilmeyecektir. Ancak yeni bir kültürle karşılaşmış olmaları bakımından göçmenlerin yaşamalarının kaçınılmaz olduğunu düşündüğümüz “kültürlenme” olgusuna odaklanılacaktır. Bu bize, bir kültür içinde yetişmiş insanların, göçün bir sonucu olarak beliren yeni kültürel bağlama nasıl uyum sağladıklarını anlama konusunda yardımcı olacaktır (Berry, 1997). Kültürlenme (*acculturation*), kültürel ve psikolojik değişimin iki yönlü sürecidir. Bu değişim, iki ya da daha çok grubun veya bu gruptaki bireylerin etkileşime geçtikleri düzlemde gerçekleşmektedir (Berry, 2005). Bir diğer deyişle kültürlenme, *kültürlerarası etkileşimin* ardından yaşanan kültürel ve psikolojik değişimdir (Berry ve ark., 2006). Redfield, Linton ve Herskovits (Akt. Berry, 1997) tarafından yapılan klasik tanıma göre ise kültürlenme; farklı kültürlerle sahip bir grup insanın birinci elden yaşadıkları, sürekliliği olan bir temas sonucunda gerek bu gruplardan birinde gerekse her ikisinde

gerçekleşen süreçtir. Berry de kültürlenme kavramını kullanarak genel sürece ve kültürlerarası temasın hem kültürel hem de psikolojik sonuçlarına vurgu yapmaktadır.

Berry (2005)'ye göre kültürel ve psikolojik düzeylerin birbirinden ayrılmasının iki nedeni vardır. İlki, kültürlerarası psikolojinin, bireysel insan davranışını bireyin içinde yaşamakta olduğu bağlamla olan etkileşimi ile beraber ele almasıdır. Bu olgunun söz konusu olan iki farklı düzeyde ele alınışı, birbirinden farklı kavramsallaştırmaları ve ölçümleri gerektirmektedir. Diğer neden, her bireyin bu sürece aynı şekilde dahil olmaması ve değişmemesi ile ilgilidir. Kültürülenmenin psikolojik boyutunda, aynı kültürlenme alanı içerisinde yaşayan bireyler arasında bile çok büyük farklılıklar bulunmaktadır. Bu, genel anlamdaki kültürlenme grup düzeyinde gerçekleşirken bireylerin buna dahil olma ve temas sürecine ilişkin amaçlara ulaşma derecelerinin farklı olması anlamına gelmektedir.

Bu kültürel ve psikolojik değişiklikler, bazen yıllar, bazen nesiller, bazen de yüzyıllar alan uzun soluklu bir süreçle ilişkili görünmektedir. Sonuç olarak kültürlenme, her iki grubun da psikolojik ve sosyokültürel adaptasyonuna yol açan, karşılıklı mutabakatın çeşitli biçimlerini içeren kültürel ve psikolojik bir süreçtir. Buna bağlı olarak kültürel değişim, bir grubun gelenek-görenekleri, ekonomisi ve politik yaşamı üzerinde bir dönüşümü içermektedir. Psikolojik değişimler de, bireylerin kültürlenme sürecine yönelik tutumlarını, onların kültürel kimliklerini ve temas halinde oldukları gruplara yönelik sosyal davranışlarını etkilemektedir. Dahası nihai adaptasyon, insanın iyi olma halini ve karmaşık kültürel görevlerle başa çıkabilmek için ihtiyaç duyduğu sosyal becerileri de içeren temel psikolojik karakteristikler barındırmaktadır (Berry ve ark., 2006).

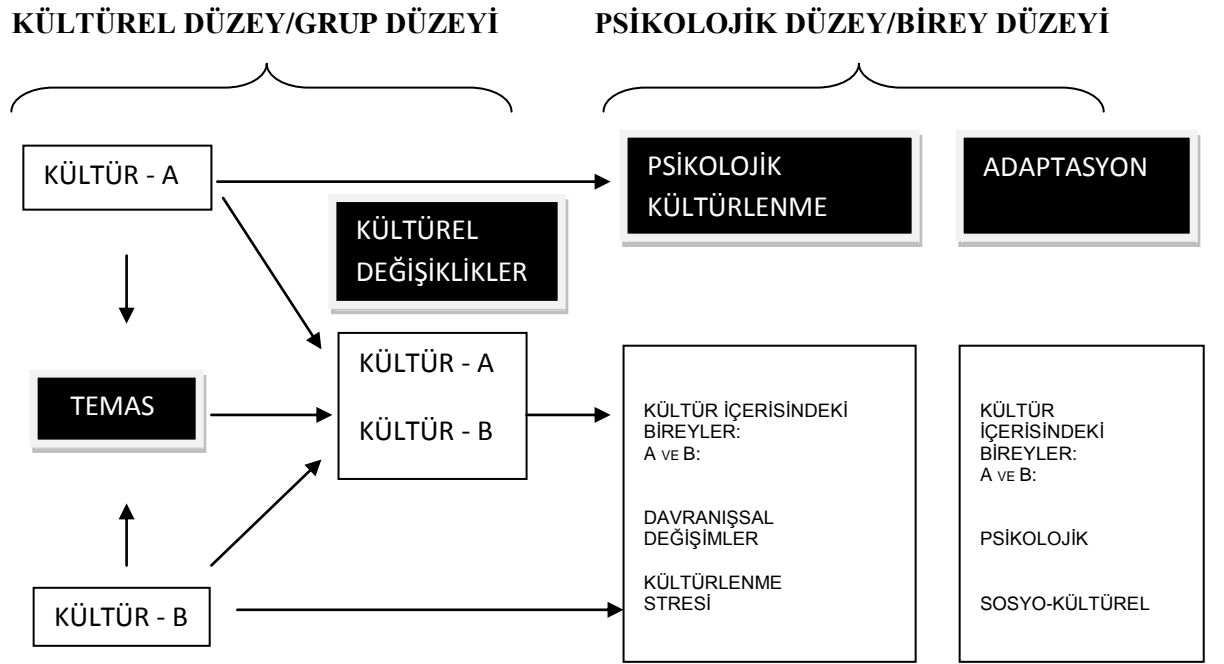

Şekil 2. Grup İlişkileri Psikolojisi: Bağlam, Süreç ve Sonuçlar (Berry, 2005).

Ayrıca kültürlerarası psikolojide grup düzeyindeki kültürlenme ile birey düzeyindeki kültürlenmenin birbirinden ayrılması önemlidir (Berry ve ark., 1992). Bu nedenle, kültürlenme süreci ile ilgili bazı diğer tanımlamalar ortaya çıkmakta ve bu olgu, grupların birbirleriyle karşılaşmaları sonucunda ortaya çıkan kültürel değişiklikleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Birey düzeyindeki psikolojik kültürlenme ve

adaptasyon ise; bireylerin deneyimledikleri kültürlenmeye bağlı olarak gerçekleşen psikolojik değişiklikler ve olası sonuçları ifade etmektedir (Berry, 1997). Bir başka deyişle bu kavram, bireyin diğer kültürler ile temas halinde olması ve kendi kültürel ya da etnik grubunun yaşadığı kültürlenme sürecinin bir parçası olması sonucunda, maruz kaldığı değişiklikler olarak da anlaşılabilir. Sonuç olarak hem diğer kültürden hem de bireyin üyesi olduğu, değişime uğrayan kültürden, dolaylı olarak etkilenmesi söz konusudur (Berry, 2005). Berry (1997), psikolojik, sosyo-kültürel ve ekonomik olmak üzere adaptasyonun üç farklı biçimini tanımlamıştır.

Grup düzeyinde; sosyal yapılar, kurumlar ve kültürel uygulamalar bazında bir değişim söz konusuysen birey düzeyindeki değişim; davranışsal repertuar üzerinde olmaktadır.

Şekil 3. Kültürlenmeyi Anlamada Genel Bir Çerçeve (Berry, 2005).

Temas ve değişim; sömürgecilik, askeri işgal, göç ve geçici ikamet (turizm, uluslararası çalışma ve denizaşırı atanma) gibi çok farklı sebeplerle meydana gelmekte ve etno-kültürel toplulukların kendi kültürel miras karakterini oluşturduğu kültürel olarak çok kutuplu toplumlarda yaşanan ilk temastan sonra da uzun süre devam etmektedir (Berry, 2005). Bu göçün bir sonucu olarak çoğu toplum, kültürel olarak çok

kutuplu bir hal almaktadır ki bu; farklı kültürel arka planlardan gelen insanların çeşitlilik arz eden bir toplumda bir arada yaşamaları anlamına gelir. Pek çok durumda da güç olarak eşit olmayan (sayıca, ekonomik ve politik olarak) kültürel gruplar ortaya çıkar (Berry, 1997). “Kültürel grup” kavramı, baskın olan ve olmayan tüm grupları ve bu grupların göreceli güçlerini ifade etmek için kullanılmaktadır. Teorikte her grup birbirini benzer biçimde ve eşit düzeyde etkileyebilir; ancak pratikte bir grup diğerine göre daha baskın olma eğilimi göstermektedir. Sonuç olarak “baskın” ve “kültürlenmiş grup” şeklinde bir ayrım ortaya çıkmaktadır (Berry ve ark., 1992). Bu da sıklıkla, birbirinin dilini öğrenmek, benzer yeme-içme alışkanlıklarını paylaşmak, giyim tarzı ve her bir gruba özgü sosyal etkileşimlere uyum sağlamak gibi durumlara yol açmaktadır (Berry, 2005). Ancak bazen bu etkileşim, kültür çatışmasına ya da Berry’nin, Oberg (1960)’ın “kültür şoku” kavramına alternatif olarak ortaya attığı bir duruma, “kültürlenme stresi”ne neden olabilmektedir. Temas ve etkilenmenin bir sonucu da, kültürlenmeye maruz kalan grubun bazı karakteristik özelliklerinin değişmiş olmasıdır, yani artık kültürel ayırt edicilik, ilk temas anındaki durum ile özdeş değildir. Ve eğer bu temas hala sürüyorsa baskın kültürden daha fazla etkilenmek söz konusudur (Berry ve ark., 1992). Buna benzer bir durum, gerek kendi değişen grubundan gerekse baskın gruptan etkilenme sonucu psikolojik değişim yaşayan bireylerde de ortaya çıkar ve yukarıda da belirtildiği gibi, temas devam ettiği müddetçe psikolojik değişiklikler de yaşanmaya devam eder.

Kültürlenme fenomeniyle ilgili tek anahtar kavram, kültürlenmenin nerede gerçekleştiğine bağlı olarak ortaya çıkan çeşitliliktir. İnsanların tercih ettikleri kültürlenme stratejileri ve bunlardan hangilerini benimsemelerinin onları doyuma ulaştırdığı konusunda grup ve birey bazında büyük farklılıklar vardır (Berry, 2005). Bunun yanı sıra kültürlenmeyle birlikte yaşanan değişim süreci oldukça değişken olmakla birlikte bu süreç, baskın olan ve olmayan grupların; amaçlar, kültürlenme sürecinin uzunluğu, temasın devamlılığı, izlenen politika ve her iki topluluğun psikolojik ve kültürel karakteristikleri gibi pek çok özelliğine de bağlıdır (Berry, 1992). Kültürel grup ve bireysel çeşitliğe ek olarak aile içi çeşitlilik de mevcuttur. Çünkü kültürlenme, aile üyeleri arasında genellikle farklı düzeylerde ve bazen bir çatışmaya

veya strese ve de daha zor adaptasyon süreçlerine yol açabilen farklı amaçlar nedeniyle yaşanır.

Kalabalık toplumlarda pek çok kültürel grup mevcut olabilir ve temel olarak bu çeşitlilik Berry (1997)'nin ortaya attığı 3 temel faktörden kaynaklanmaktadır: *Gönüllülük, mobilite ve devamlılık*. Bazı gruplar, örneğin göçmenler, kültürlenme sürecine gönüllü olarak girerler, oysaki diğer bazıları bu süreci amaçlamadan, istemeden yaşarlar, mülteciler ve yerli halklarda olduğu gibi. Bazı gruplar temas halindedir - göçmenler ve mülteciler gibi- çünkü yeni bir yere göç etmişlerdir; diğer bazıları ise kendilerine sunulan yeni bir kültürle karşı karşıya kalırlar, yerli halklar ve azınlıklar gibi. Ve üçüncü olarak, bazıları- örneğin göçmenler- göreceli olarak bu sürece ayak uydururken diğerleri - uluslar arası öğrenciler ve misafir işçiler ya da nihayetinde sınır dışı edilecek sığınmacılar - için bu geçici bir durumdur.

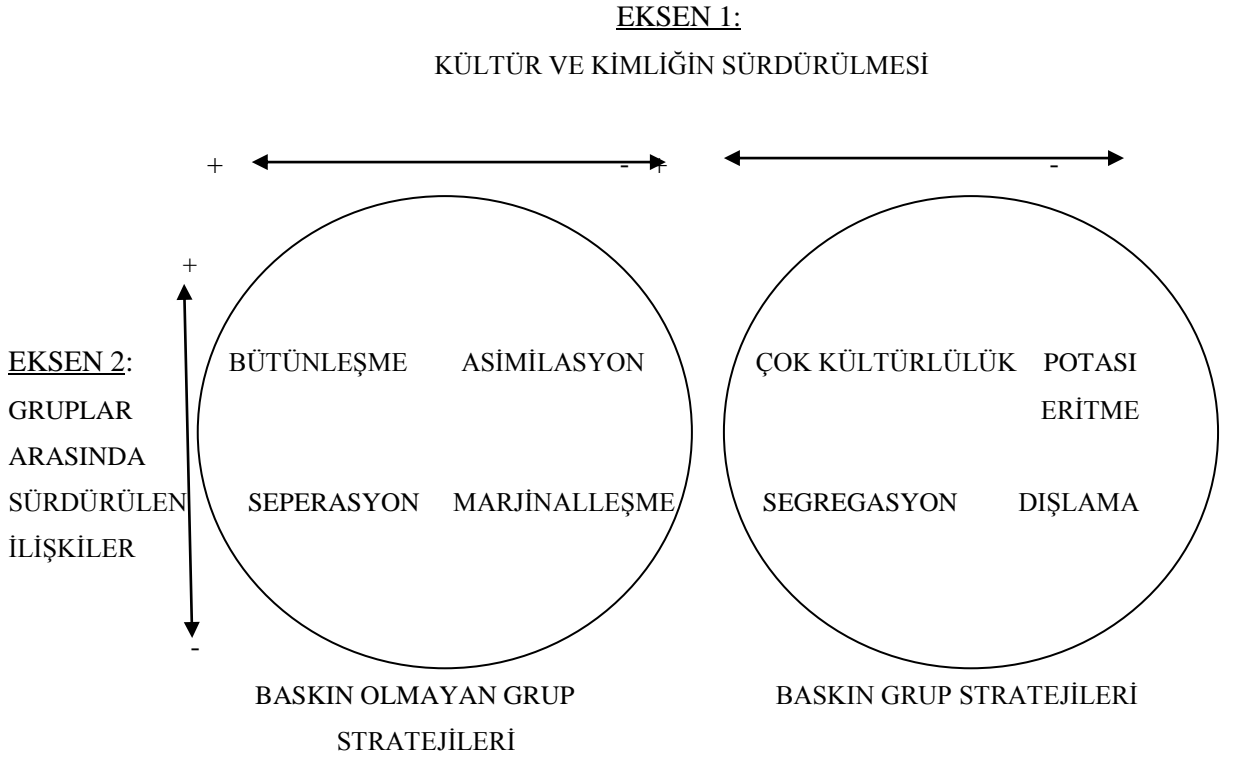
1.2.2. Kültürlenme stratejileri

Her kalabalık toplumda kültürel gruplar ve bunların üyesi olan bireyler, gerek baskın olma gerekse baskın olmama durumunda, nasıl “*kültürlenecekleri*” ile başa çıkmak durumunda kalırlar (Berry, 1997). Kültürlenme ile karşı karşıya gelen birey ya da grubun baskın toplum ile; ya da tersi, baskın birey ya da grubun baskın olmayan toplum ile nasıl ilişki kurduğunu ifade etmek için kullanılan terim “*kültürlenme stratejileri*”dir (Berry ve ark., 1992). Hangi stratejilerin kullanılacağı ise; önceki olaylarla ilişkili pek çok faktöre (hem kültürel hem de psikolojik) bağlıdır ve bu farklı stratejilerin- hem kültürel hem de psikolojik- çok çeşitli sonuçları bulunmaktadır (Berry, 2006). İnsanların kültürlenme süreciyle kurdukları ilişki kişiden kişiye çok farklılık gösterir; bu nedenle bireylerin ve grupların bu süreci nasıl deneyimledikleri konusuna dair çok büyük bir çeşitlilik olduğu söylenebilir (Berry, 2005).

Bu stratejilerin, genellikle birbiriyle ilişkili, iki bileşeni bulunmaktadır. İlki, bireyin kültürlenmeye ilişkin tercihi ile- *tutumlar veya kültürel devamlılık*- ikincisi ise; bireyin aktiviteleri- *davranışlar veya temas ve katılım*- ile ilgilidir (Berry, 1997) ve bunlar, gündelik hayat içinde kültürel olarak karşı karşıya gelme durumlarında yaşanır

(Berry, 2005). Yani bireylerin amaçladıkları şey ilk aşamada, içinde buldukları bu topluma ait kültürün bir parçası haline gelmek; daha sonraki aşamada ise içinde yaşadıkları toplumdaki daha büyük grubun üyeleriyle olan etkileşimden uzaklaşıp yalnızca kendi aidiyet gruplarıyla ilişki halinde olmaya çalışmaktır (Berry ve ark., 1992).

Bu iki durumla aynı anda karşı karşıya kalındığında, bireylerin nasıl kültürleneceklerini açıklayabilecek dört bölümlü bir kültürlenme alanı ortaya çıkmaktadır (Berry ve ark., 2006). Bu ayrım, bireyin kültürel mirası ve kimliğinin devamlılığı için, temas kurmak ve diğer etnokültürel gruplarla birlikte toplumun bir parçası olabilmek için nispi bir tercih alanı yaratmaktadır (Berry, 2008). Bu durum aşağıdaki şemayla şöyle gösterilebilir:

Şekil 4. Kültürel Gruplardaki ve Genel Anlamda Toplumdaki İki Farklı Durum Baz Alınarak Oluşturulan Dört Kültürlenme Strateji (Berry, 2008).

Bu iki durumla ilişkili olan tutumlar ve davranışlar, iki yönlü oklar ile gösterilen iki boyut arasında bir çeşitlilik göstermektedir. Böylece farklı durumlardaki pozitif ve negatif yönler, dört ayrı kültürlenme stratejisine ilişkin tanımlamaların bir sonucu olarak

birbiriyle kesişmektedir. Bu stratejiler, hangi grubun söz konusu olduğuna bağlı olarak farklı şekilde adlandırılmaktadır. Baskın olmayan grup üyeleri açısından bakılırsa eğer; bireylerin kendi kültürel kimliklerini sürdürmek istemedikleri ve diğer kültürlerle gündelik ilişkiler kurmak istedikleri durumda *asimilasyon* stratejisini kullandıkları görülür (Berry ve ark., 1992). Bu durumda bireyler, kendi kültürel miraslarından sıyrılmayı ve baskın toplum tarafından özümsemeyi tercih etmektedirler. Aksi durumda, eğer birey kendi orijinal kültürüne olan bağlılığına daha büyük bir önem atfeder ve aynı zamanda diğerleriyle etkileşime girmekten kaçınırsa *segregasyon* stratejisinden söz edilir (Berry ve ark., Berry, 1992; 1997; 2005); bu durumda da bireylerin diğer gruplar tarafından kabul görmek istemedikleri ve kendi kültürel miraslarına yöneldikleri görülmektedir (Berry, 2005). Bireylerin hem kendi kültürel miraslarını sürdürmeyi hem de diğer gruplarla günlük etkileşim halinde olmayı tercih ettikleri durumda söz konusu olan strateji, *entegrasyon*'dur. Bütünleşmede, korunmuş bir kültürel bütünlükten söz edilir. Hem de aynı zamanda, etnokültürel bir grubun üyesi olmaktan hareketle, toplumdaki sosyal ağın bütünleyici bir parçası olarak katılım göstermeye ihtiyaç duyulur. Son olarak da kültürel mirasın sürdürülmesine dair isteğin oldukça az olduğu durumlarda (çoğunlukla, bir kültürün ortadan kaldırılmaya çalışılması nedeniyle) ve diğerleriyle ilişki halinde olmaya yönelik ilginin çok az olduğu durumlarda (genellikle dışlanma ve ayrımcılık nedeniyle) *marjinalizasyon* söz konudur. Bu ise; karmaşanın, belirsizliğin ve sıklıkla sosyal ve psikolojik problem arz eden durumlar (ailede madde kötüye kullanımı olması, okul başarısızlığı veya bir işte tutunamama vb.) var olduğunda kullanılan bir stratejidir (Berry, 2006).

Berry ve ark. (1992), literatürde pek çok defa “entegrasyon” ve “asimilasyon” terimlerinin birbirlerinin yerine kullanıldığını belirtmekle birlikte bunların ayrı kavramlar olduklarını vurgulamaktadır; entegrasyonda “kültürel devamlılık”ın arandığı; ancak “asimilasyon” söz konusu olduğunda böyle bir sürekliliğe ihtiyaç duyulmadığı belirtilmektedir. Ayrıca bu formülasyonun baskın olmayan kültüre ilişkin bir perspektifi yansıttığı; böyle grupların ve bireylerin baskın kültür ile nasıl ilişki kuracaklarının özgür ve bağımsız bir seçime dayalı olduğu unutulmamalıdır (Berry, 1997; 2005; 2006). Bu nedenle yukarıda da belirtildiği gibi her durumda “entegrasyon” söz konusu

olmamaktadır. Baskın grup, kültürlenmenin belli bazı formlarını dayattığında ya da baskın olmayan grup ve üyelerinin tercihlerini sınırlandırmaya çalıştığında, bu defa söz konusu olan strateji asimilasyon olacaktır.

Bu anlamda baskın olan toplum kültürel farklılıklara karşı açık ve kapsayıcı olduğunda entegrasyon, baskın olmayan grup tarafından gönüllülükle tercih edilebilir ve başarıyla gerçekleştirilebilir (Berry, 2005). Bu yüzden Berry (1997)'ye göre "entegrasyon" ancak ve ancak, belirli psikolojik önkoşulların yerine getirildiği, görünür bir şekilde çok kültürlü olan toplumlarda izlenebilen bir stratejidir. Söz konusu önkoşullar ise; kültürel farklılığın var olduğu bir toplumda değerlerin yaygın kabul görmesi (örneğin çok kültürlü bir ideolojinin varlığı), önyargının görece az olması (örnek olarak minimal etnosentrizm ve ayrımcılık), kültürel gruplar arasında karşılıklı olumlu tutumlar bulunması (örneğin grup içinde hiçbir düşmanlığın olmaması) ve tüm gruplar tarafından içinde bulunulan topluma yönelik bir bağlılık ve özdeşleşme hissinin yaşanıyor olmasıdır.

Bunun yanı sıra unutulmamalıdır ki entegrasyon ve seperasyon; etnokültürel grup üyelerinin grubun kültürel mirasını sürdürmek istemesinden - müşterek stratejiler - kaynaklanırken asimilasyonda, bireysel strateji söz konusudur. Ayrıca bireylerin seçtikleri kültürlenme stratejileri onlar üzerinde; fiziksel özelliklerinden ötürü toplumun yaşayışından uzak kalmak (örneğin Kanada'daki Koreliler ve Almanya'daki Türkler), önyargı ve ayrımcılığa maruz kalmak gibi birtakım kısıtlamalar yaratmakta ve sonuç olarak bireyler, zorla, asimile olmak durumunda kalmaktadırlar.

Bizim çalışmamızın odak noktası her ne kadar Türkiye dışında bir ülkede doğmuş ancak bir nedenle Türkiye'ye yerleşmiş katılımcılar; yani Berry'nin terimleriyle, "baskın olmayan grup"un kültürlenme stratejileri olsa da teoride ortaya konan ve baskın gruplar için geçerli olan stratejilerden de söz etmek önemli görülmektedir. Ancak baskın grup stratejilerine geçmeden önce bireylerin ya da grupların, bağlam ve zaman periyoduna (bir yerde yaşama süresinin uzunluğu veya orada yaşayan kaçıncı nesle dâhil olduğu gibi) bağlı olarak değişen kültürlenme stratejilerine değinmek ve bununla ilişkili üç konudan söz etmek yerinde olacaktır.

Kültürlenme stratejilerinde, değişen tercihler hakkında ileri sürülen üç fikri Berry (1997, s. 12) şöyle açıklamaktadır:

“İlk olarak genelde her bir strateji için geçerli olan uygun bir tercih bulunmaktadır (Cronbach alfanın .70 ile .80 arasında olması, güvenilirliği için kanıt). Ancak bireyin bulunduğu bölgeye bağlı olarak bazı değişiklikler de söz konusu olabilir; ev, geniş aile, etnik topluluk gibi daha özel alanlar ya da çevreler vb. kamusal alanlar (işyeri veya siyasi alanlar) yerine, kültürel devamlılığa daha çok ihtiyaç duyulabilir. Ve özel alanlarda, kamusal alanlara kıyasla gruplar arası temas daha az ihtiyaç duyulabilir. İkinci olarak daha geniş bir ulusal bağlam, kültürlenme stratejileri üzerinde etkili olabilir. Görünür bir biçimde çok kültürlü olan toplumlarda bireyler, entegrasyon için daha bireysel bir tercih ilkesi ile hareket edebilirler. Ya da asimilasyoncu toplumlarda, kültürlenme için en kolay yol asimile olmak olabilir. Yani bireyler kendileri için uygun olan bir stratejiyi belirlerken engellenmeye maruz kalır; hatta o kadar sınırlandırılırlar ki kişisel seçim yapabilecek ortamı dahi bulamazlar. Dahası, ulusal politika kişisel tercihlere müdahale ettiğinde gerilime yol açmaktadır. Son olarak da gelişim döneminde ve büyük bir kültürlenme periyodu sonrasında bireylerin çok çeşitli stratejiler geliştirdikleri ortaya konmaktadır. Sonuç olarak tercih edilen strateji, bireylerin en çok işine yarayan ve onları en çok tatmin edendir. Ancak bu stratejilerin hangi sırayla ve hangi yaşlarda yaygın olarak tercih edildiğine dair bir tespit yapmak pek de mümkün olmamaktadır”.

Entegrasyona ulaşabilmek için önemli olan karşılıklı anlaşmaya varabilmektir. Bu anlaşma da, her iki grubun (baskın olan ve olmayan) da diğer grubun haklarını kabul etmesi ve çok kültürlü ya da kültürel olarak farklılıklara sahip halkların bir arada yaşayabilmesi ile sağlanmaktadır. Bu strateji; baskın grubun ulusal kurumsallaşmasını (eğitim, sağlık ve iş gibi) müzakere edilebilecek bir düzeye getirmesine koşut olarak, baskın olmayan grubun da içinde bulunduğu toplumun temel değerlerine uyum sağlamasını gerektirmektedir. Böylece çok kutuplu bir toplumda birlikte yaşayanların ihtiyaçlarını karşılayacak daha uygun bir ortam yaratılabilir.

Tüm bu açıklamaların ardından kültürlenme stratejilerine dönecek olursa Berry'nin 1980'lerden önce, baskın olmayan etno-kültürel gruplar bakış açısından hareketle ortaya koyduğu iki konudan söz edilebilir. Burada araştırmacı madalyonun diğer yüzünü dikkate almamıştır; bir başka deyişle, daha büyük olan baskın grubun kültürlenme sürecindeki rolünü çok fazla önemsememiştir. Ancak orijinal antropolojik tanımlamada, temasta bulunan her iki grubun da karşılıklı olarak kültürlenme sürecine maruz kalacakları açıkça ortaya konmaktadır. Bu nedenle üçüncü bir boyut eklenmiştir. Bu üçüncü boyut, baskın olan grubun hangi kültürlenmenin gerçekleşeceği konusunda ikna edici ve etkileyici güçlü bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır (Berry, 2005, s. 706). Bunun ardından var olan stratejiler Berry tarafından 1980'lerde baskın grup açısından dört yeni kavramla ifade edilmiştir:

“Asimilasyon, kültürlenme sürecindeki baskın olmayan grup tarafından istendiğinde, bir “bütün içinde erime”(melting pot) olarak kavramlaşır. Ancak baskın grup tarafından talep ediliyorsa duygusal veya sosyal baskıyla yüklü bir durumu ifade eder. Seperasyon, kültürlenen grup tarafından arzulandığında “çekilme” (withdrawal); ama baskın grup tarafından zorla gerçekleştiriliyorsa “segregasyon” olarak ifade bulmaktadır. Marjinalizasyon, bir grup tarafından isteniyorsa buna marjinalleşme denirken baskın grup tarafından empoze ediliyorsa buna, bir kültürün ortadan kaldırılması (ethnoside) denmektedir. Son olarak da entegrasyon; farklılık, bütün toplumun bir özelliği olduğunda çok kutupluluk olarak karşımıza çıkar. Ancak bu farklılık çeşitli etno-kültürel grupların isteği olarak var olursa bu durumda da ortaya çok kültürlülük kavramı çıkar.”

Bu model, gerek bireyler ile gruplar gerekse baskın olmayan toplum ile daha büyük bir toplumda gerçekleşen kültürlenme bağlamında insanları karşılaştırırken bir çerçeve olarak kullanılabilir. Bu çeşitli kültürlenme tercihleri arasındaki tutarsızlıklar ve çatışmalar, kültürlenme sürecindeki bireyler için sıkıntı kaynağı olmaktadır. Genellikle kültürlenme deneyimleri, bireyler için sorun ve zorluk yarattığında kültürlenme stresi olgusu ile karşı karşıya kalmaktayız.

1.2.3. Kültürlenme Stresi

Kültürlenme sonucunda en çok gözlenen durumlardan biri, açık bir şekilde sosyal çözülme ve kişisel bunalımlardır. Böyle durumlarda genellikle daha önceki sosyal düzen ve kültürel normlar yavaş yavaş yok olmaya başlar ve bireyler bazen bu değişimden rahatsızlık duyarlar. Grup düzeyinde, önceki otorite, terbiye ve refah artık işlemez. Bireysel düzeyde ise; düşmanlık, belirsizlik, kimlik karmaşası ve depresyon ortaya çıkabilir. Bu, kültürlenmenin olumsuz yanı gibi görünmesinin yanı sıra sonucunda; başarılı bir uyum gerçekleşmesi de mümkündür. Berry ve ark. (1992)'nın belirttiği gibi: *“Belirli düzeyde bir uyum yaratmak için bireysel ve durumsal faktörlerin etkileşimde olduğu karmaşık birtakım kültürel ve psikolojik değişkenlerin bir fonksiyonu olarak, adaptasyonun sonuçları çok çeşitli gibi görünmektedir.”* Yani görüldüğü gibi kültürlenme bazen insanların hayattaki becerilerini geliştirmeye yardımcı olmakta, hatta yüksek nitelikli zihinsel sağlığın kazanılmasını kolaylaştırmaktadır; ancak bazen aksine zihin sağlığının neredeyse tamamen bozulmasına yol açmaktadır. Buradan da anlaşılacağı gibi kimileri için bazı faktörler stres kaynağı olabilirken kimileri için aynı faktörler sadece olanaktır.

Bu nedenle ilk durumda, yani davranışsal değişimler (behavioral shifts) söz konusu olduğunda, bireyin gözlenebilen davranış repertuarında hiçbir probleme yol açmayan değişiklikler meydana gelmektedir ki bunlar, problemlili olmayan değişikliklerdir (Berry, 2005). Berry'nin sözünü ettiği üç aşamalı bir süreç ortaya çıkmaktadır: kültürel dökülme (cultural shedding), kültürü öğrenme (culture learning) ve kültürel çatışma (cultural conflict). Bunlardan ilk ikisi; davranışların seçilerek, tesadüfi ya da kasten kaybedilmesini içermektedir ve bu davranışların yerine geçen daha sonraki davranışlar, diğer bireyler ile birey arasında daha iyi bir entegrasyon ya da toplumsal düzenle uyum olanağı sağlamaktadır. Bu süreç, kültürlenen bireyde gerçekleşen tüm adaptif değişiklikler göz önünde bulundurularak “düzenleme” (adjustment) olarak adlandırılmıştır, oysaki bu esnada büyük grup üyelerinde çok az değişiklik yaşana gelmiştir. Yukarıda da değinildiği gibi bu değişiklikler, problem yaratmayan değişikliklerdir. Ancak yine de, özellikle de asimilasyon durumunda, bazı kültürel çatışmalar yaşamak olasıdır. Bu çatışma çoğunlukla kültürlenme yaşayan

bireyin, baskın grubun normlarına karşı koyamaması ile çözümlenir. Seperasyon stratejisini kullanan bireyler kültür çatışması ile karşılaştıkları durumda, bu çatışmadan kaçınmak için kültürlenmeden de geri çekilmektedirler. Entegrasyonu amaçlayan bireyler için ise çatışmayı çözümlenmenin yolu, karşılıklı uzlaşma olacaktır. Son olarak da marjinalizasyon stratejisinde kültürel çatışma, günlük hayatın bir özelliğidir ve genellikle her iki kültürden birine az da olsa katılım gösterme ile çözümlenir.

Diğer yandan kültürel çatışma daha yüksek düzeylerde yaşandığında ki bu kültürlenme stresi durumudur- bu durum, problemlidir; ancak yine de kontrol edilebilir. Böyle olduğunda sorun, yalnızca asimile olmayla kolayca çözülememektedir. Yani kültürlenme stresi, kültürlenme deneyiminin kendisinden kaynaklanan yaşam olaylarına karşı verilen bir stres yanıtıdır.

Son olarak da Berry (2005, s. 708)'nin, antropolog Oberg (McComb ve Foster, 1974) tarafından kavramsallaştırılan “Kültür Şoku” terimini kullanmak yerine neden “kültürlenme stresi” kavramını kullanmayı tercih ettiğini şöyle açıklamaktadır:

“Öncelikle, şok kavramı sadece olumsuz çağrışımlar yapmaktadır. Halbuki stres kavramı, çoğunlukla olumsuz deneyimleri çağrıştırır ve sağlık psikolojisi alanında stres, değer olarak pozitiften negatife çeşitlilik göstermektedir. Ve kültürlenmenin hem olumlu (yeni olanaklar vb.) hem de olumsuz (ayrımçılık vb.) yanları bulunmaktadır, stres kavramsallaştırması da kültürlenme esnasında yaşanan deneyimlerin farklı etkilerin daha doğru ifade etmektedir. Dahası şokun, kültürel ve psikolojik teorisi ya da araştırma bağlamının bu etkilerle bir ilgisi bulunmamaktadır. Oysaki stres kavramı, iyi geliştirilmiş teorik bir matriste yerini almıştır. İkinci olarak da ‘ilgi’ olgusu iki kültürün kesiştiği yerde ortaya çıkmaktadır, her bir kültürün orijininde değildir; kültürlerarası bir kavramdır. Ayrıca kültür şoku terimindeki ‘kültür’ kavramı yalnızca tek bir kültürü içermektedir; diğer yandan kültürlenme (acculturation), iki kültürün etkileşim halinde olması gerçeğine dikkat çekmekte ve stres olgusunu üretmektedir.”

2. BÖLÜM: KONUyla İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırmanın konusuyla ilişkili olduğu düşünülen, yerin anlamları, yere bağlılık ve göç konularında daha önce yapılmış olan literatürdeki bazı çalışmalara değinilecektir.

Göçmenlere ilişkin tarihsel kanıtlar göstermektedir ki daha sonra gelen nesiller, günlük kültürel pratiklerinde yapısal değişiklikler yaratmak yerine; kendi orijinal etnik kökenlerine olan bağlılıklarını daha belirgin bir şekilde sürdürmektedirler. Bazı araştırmacılar bu bağlılığın sürdürülmesi eğiliminden hareketle kimlik kavramına odaklanmışlardır (Necf, 1996); ancak bu çalışmada kimlik ve günlük-kültürel pratikler, birbirilerini nasıl etkilediklerini anlamak amacıyla, birlikte ele alınacaktır. Literatürde yer alan yer kimliği konusundaki çalışmaların çoğunda da, insan ile onun sosyal/fiziksel çevresi arasındaki etkileşimin, kimliği oluşturan kaynaklardan biri olduğu vurgulanmaktadır (Bernardo & Palma, 2005; Dixon & Durrheim, 2000; Gustafson, 2001a; Gustafson, 2009; Hay, 1998; Hidalgo & Hernandez, 2001; Hernandez ve ark., 2007; Jorgensen & Stedman, 2001; Lalli, 1992; Stedman, 2002; Twigger-Ross & Uzzel, 1996).

İnsanın yaşadığı ülke ya da bölge bağlamında kimlikten söz edilirken daha çok “etnik kimlik”e vurgu yapılmaktadır. Oysaki küreselleşmeyle birlikte insanlar daha mobil yani hareketli hale gelmişlerdir ve çok çeşitli bağlılıklara sahiptirler. Bu bağlılık sadece doğdukları yere yönelik değil; ayrıca yaşadıkları farklı yerlere yönelik de olmaktadır. Necf (1996) bunun, insanların “köksüzleşmiş” olarak görülmelerine yol açmakta olduğunu ve bu durumun; “kimliğin kaybedilmesi”, “kimlik krizi”, “kültürel kimliği kaybetmek”, “köksüzlük” ve “yabancılaşma” olarak nitelendirildiğini belirtmektedir. Bu açıdan bakıldığında göçmenler başka bir ülkeye ya da bölgeye gittiklerinde, kendi kültürel kimliklerini kaybediyor görünmektedirler. Hem halk arasında hem de teori düzeyinde göçmenlerden bahsedilirken onlara iki seçenek sunulmaktadır; ya toptan asimile ve homojenize olmak ya da etnik kimliği ve etnik kültürü korumak.

Hollandalı çoğunluk ile Türk-Hollandalı azınlığın Hollandaki Türk göçmenlerin çok kültürlülük ve kültürlenme yönelimlerine ilişkin görüşlerinin karşılaştırıldığı bir çalışmada (Arends-Toth ve Van DeVijner, 2003) 1565 Hollandalı ve 185 Türk ile görüşülmüştür. Bu çalışmanın amacı; Hollandadaki göç olgusunun psikolojik bileşenlerini, çok kültürlülüğün önkoşullarını daha ayrıntılı olarak incelemektir. Hollandadaki Türk-Hollandalı azınlık ve Hollandalı çoğunluk grup üyelerinin çok kültürlülük hakkında ve Türk göçmenlerin algılanan imkanları ve kültürlenme yönelimleri hakkında ne düşündükleri ele alınmıştır. Temel amaç, bu iki grubun bu kavramlar açısından hangi düzeylerde birbirlerinden farklılaştığını ortaya çıkarmaktır. Bu çalışma, Türk grubun seçilmesinin iki nedeni vardır, ilki Hollanda'daki en büyük göçmen gruplarından biri olması, ikincisi de göçmen grup olarak öne çıkmış olmasıdır; yani Türkler, Hollandalılar tarafından alt sosyoekonomik statüdeki bir göçmen prototipi olarak algılanmaktadırlar. Bu çalışmada Hollandalı çoğunluğun ve Türk-Hollandalı azınlığın göçmenliğe ilişkin iki psikolojik bileşene yönelik görüşlerine odaklanmaktadır: çok kültürlülük ve kültürlenme. Çok kültürlülük, çok kültürlülük ideolojisi ölçeğinin bir uyarlaması (Kalin ve Berry, 1995) ile ölçülmüştür. Kültürlenme yönelimi ise farklı yaşam alanları açısından incelenmiştir. Sonuçlara göre, Hollandadaki çok kültürlülüğe yönelik bakış açısı Türk-Hollandalılarda açık bir şekilde daha olumluysen Hollandalı yerliler bu konuda tarafsızdır. Ayrıca Hollandalılar Türk göçmenlerin tüm yaşam alanlarında entegrasyondan daha çok asimilasyon stratejisini benimsemelerini tercih etmektedirler, ancak Türk-Hollandalılar, kültürlenme stratejileri açısından yaşam alanları arasında net bir ayırım yapmaktadırlar. Yani farklı yaşam alanlarında seçtikleri kültürlenme stratejileri birbirlerinden farklılık göstermektedir. Kamusal alan söz konusu olduğunda Türk-Hollandalılar entegrasyonu tercih ederken özel yaşam alanında seperasyonu benimsemektedirler. Türk göçmenlerin sahip olduğu düşünülen olanaklar konusunda iki grup birbirinden anlamlı farklılık göstermemektedir. İki grubun kültürlenme ve çok kültürlülük açısından görüşleri iki boyutta birbirinden farklılık göstermektedir: İlki kültürel devamlılığın ne kadar arzu edildiği ile ilgilidir. Kültürlenme sürecinde Hollandalılar kültürel devamlılığa yönelik olumsuz bir görüşe sahipken Türk-Hollandalılar için bu anahtar bir konudur. İkincisi ise; kültürel adaptasyonun alana özgü olmasıyla ilgilidir.

Nesdale ve ark. (2000)'nın Avustralya'da yaptıkları bir çalışmada nüfusun %80'ini oluşturan ve Avustralya'ya kültürel olarak en uzak olan (Vietnam, ÇHC gibi...) ve en çok benzeyen gruplardan gelen katılımcılarla görüşülmüştür. Etnik grup analizleri açısından gruplararası karşılaştırmalara bakıldığında, kendini kültürel boyutta Anglo-Avustralyalılara en çok benzeyen grup olarak algılayan Yeni Zelandalılar, kendini kültürel olarak daha farklı algılayan gruplara kıyasla Avustralyalılar tarafından daha yüksek düzeyde kabul görmektedir ve yine bu grubun etnik gruba katılımı diğerlerinden daha düşüktür. Ev sahibi ülke ile kurulan özdeşleşme açısından en temel belirleyici, göçmenlerin o ülkenin standartlarına ve uygulamalarına göre yaşamayı ne derecede önemsedikleridir. Sonuç olarak göçmenlerin yeni ülkenin kültürel gerekliliklerine yönelik tutumları ne kadar pozitifse; o ülkenin vatandaşı olmak onlar için o kadar çok gurur kaynağı olmaktadır. Bunun yanı sıra ev sahibi ülke ile kurulan özdeşleşme, birinci derecede önemli olsa da bu yalnızca göçmenlerin kültürlenme tutumlarına bağlı değildir; baskın grup tarafından kabul edilme düzeyi de etkili bir faktördür. Ayrıca farklı göçmen gruplarının farklı yaşam alanlarıyla (eğlence, tavsiye ve destek alma gibi konularda) ilgili olarak kendilerini etnik grupları içerisinde konumlandırmaları, bu grubun ev sahibi ülke ile özdeşleşmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Kendini toplumun diğer üyeleri ile birlikte konumlandırmak ise ev sahibi ülke ile özdeşleşme için belirleyici bir faktördür. Bunlara ek olarak göçmenlerin aynı anda hem bir ülkenin vatandaşı olmaktan hem de kendi etnik grubunun bir üyesi olmaktan gurur duyabilecekleri ve kendi etnik gruplarının yanı sıra o ülkenin standartları ve değerlerine göre yaşamayı önemseyebilecekleri görülmektedir.

Sackman (2003a)'a göre; kolektif kimlik ve entegrasyon arasında pek çok teorik ve empirik bağlantı bulunmaktadır ki; zaten etnik kolektif kimlik ve ev sahibi topluluk ile kurulan özdeşleşme arasında herhangi bir karşıt bağlantı olduğu görünmemektedir. Örneğin Sauter (2003; bkz. Sackman ve ark.2003b)'ın Frankfurt'ta yaşayan genç Türklerle yaptığı çalışmasında da bu gençlerin kendilerini "Frankfurt'un Türkleri" olarak ifade ettikleri ortaya konmuştur. Sauter'a göre; katılımcılar Almanlarla kendileri arasında herhangi bir özdeşleşmeyi reddetseler de kendi ikamet ettikleri alman bölgesine karşı temel bir aidiyet duygusu geliştirmişlerdir.

Diğer bazı araştırmacılar ise; “Türk” benliğine dayalı olarak kendilerine bir yer tayin etme ile o yere yönelik bir aidiyet geliştirme arasında net bir ilişki olmadığını ileri sürmektedirler (Sackman ve ark., 2003b). Sackman ve ark. (2003b)’a göre; bir grup niteliği olarak “Türk” adının baskınlığıyla kıyaslandığında Türkiye’ye yönelik aidiyet duyguları, o kadar önemli görünmemektedir. Araştırmacıların çalışmasında yer alan katılımcıların dörtte birinden azı, kendilerini ait hissettikleri yer olarak ilk sırada Türkiye’yi belirtmişlerdir.

Literatürde, bir yerde yaşama süresinin uzunluğuyla ilgili sonuçların ortaya konduğu çalışmalar da bulunmaktadır. Bu çalışmalardan bazılarında, bir yerde ne kadar uzun süre yaşamanın oraya duyulan bağlılığı, aidiyet duygusunu arttıracığı ve o yerin, kimliği oluşturan faktörlerden biri haline geleceği ortaya konmaktadır (Hay, 1998). Buna ek olarak zaman geçtikçe artan aidiyet hissi bireylerin yer değiştirme konusunda daha az istekli olmalarına yol açmaktadır (Gustafson, 2009).

Ayrıca unutulmamalıdır ki; yere bağlılık ve yer kimliği geliştirmede etkili olan toplumsal hayat içinde kurulan ilişkilerin sayısı, ev sahibi olmak ya da olmamak, kendi eşya/mülkü üzerinde hak iddia edebilme gibi daha pek çok faktör bulunmaktadır (Hidalgo ve ark., 2001). Tüm bunlar arasından “toplumsal hayat içinde kurulan ilişkilerin sayısı” bizim araştırmamız için önemli bir faktör olarak sayılabilir. Bunların yanı sıra, literatürdeki bir diğer önemli konu olan kültürlenme ile ilişkisi içinde yere bağlılığa bakıldığında, göçmenlerde kültürlenme ve göçmenlerin yeni çevrelerine uyum sağlamaları konusunda, bu yeni çevrelerin etnik özellikleri de önemli olarak belirmektedir (Berry ve ark., 2006).

Yere bağlılık ile mobilite arasında nasıl bir ilişki olduğunun incelendiği Gustafson (2009)’nın araştırmasında, bu iki kavramın her birey için, birbirine karşıt iki uç olarak değil; ancak farklı düzeylerde ve birlikte bir anlam ifade edebildiği ortaya konmaktadır. Yani bazıları bu iki kavram arasında bir seçim yapması gerektiğini düşünürken bazıları da her ikisini birden benimseyebilmektedir. Bu doğrultuda gerek yere bağlılık gerekse mobilite insanlarda hem olumlu hem de olumsuz çağrışımlar

yaratabilmektedir. Yere bağıllık, hem kökleşmeyi, güvenlik ve yer duygusunu taşıırken hem de esaret ve dar görüşlülüğü çağrıştırabilmektedir. Benzer şekilde mobilite de özgürlük, olanaklar ve yeni deneyimleri ifade edebildiği gibi, köksüzlük ve kaybolmuşluk hislerine de neden olabilmektedir. Sosyal statü, ekonomik kaynaklar, hayat boyu taşınıp taşınmama ve diğer bireysel değişkenler, anlamlı yerlerin özellikleriyle beraber bireylerin köklerini ve mobilite tercihlerini olumlu bir şekilde algılamalarında ve bunların olumsuz yanlarıyla başa çıkabilmelerinde etkili olmaktadır. Bu açıdan bakınca da mobilitenin artmasıyla yere bağıllığın ortadan kalkacağı ya da mobilitenin güce; yere bağıllığın ise güçsüzlüğe işaret edeceği tartışmaları çok yüzeysel kalmaktadır. Ama yine de bireylerdeki yaygın görüşün mobiliteyi idealize etme ve yere bağıllığın bazı yönlerini eski moda bulma eğilimi görülmektedir. Gustafson'ın vurguladığı bir diğer nokta da, mobilitede olduğu gibi yere bağıllığın da farklı formlarının olabileceğidir. Yani yere bağıllık sadece o anda yaşanan evi değil; tüm yerleşim alanını, mahalle, şehir, bölge veya ülkeyi de içerebilmektedir. Ayrıca bugün artık çok çeşitli bilgi teknolojilerinin kullanılması nedeniyle mobilitenin biçim değiştirdiği ve bunun, insanların çok uzak mesafelerde bile fiziksel olmayan eylemlerde ve etkileşimlerde bulunmasını sağladığı görülmektedir.

Treinen (1965; akt. Lalli, 1992)'e göre, bir bireyin doğduğu yerin yer kimliği açısından bir önem arz etmesi, o bireyin en azından çocukluk ve ergenlik dönemlerini orada geçirmiş olmasına bağlıdır. Benzer şekilde, Becker and Keim (1973; akt. Lalli, 1992) de bir yerde doğmuş olmanın tek başına, o yer ile bir özdeşleşme kurulması ve o yerin bireyin kimliğinin önemli bir parçası haline alması bakımından yeterli olmayacağını vurgulamakta ve bunu bireyin doğduğu yeri, içinde yetiştiği tüm sosyal ağları da kapsayan bir “anavatan” (*homeland*) kavramı şeklinde ele alarak açıklamaktadırlar. Ancak bireyin içinde yetiştiği bu çevreye entegre olması, temel olarak dışarıdan, yetişkinlerin sunduğu tanımlamalar yoluyla gerçekleşmektedir. Araştırmacılara göre uzun vadede oluşan bilinçli bir özdeşleşme ancak, bireyin kendi kalıcı değerleri, normları ve davranış örüntüleri geliştikçe gerçekleşir. Bu anlamda doğum yerinin, bir yere kök salma, kökleşmiş olma ile önemli bir bağlantısı bulunmamaktadır. Lalli (1992) de bireyin nerede doğduğunun o bireyin özdeşleşmesine

kaynaklık ettiği durumda, orada yaşamaya karar vermesi üzerinde belirleyici olabileceğini ileri sürmektedir.

Gustafson (2002)'ın emekli olduktan sonra yaz dönemini İsveç, kış dönemini İspanya'da geçiren kişilerin kendilerini nasıl tanımladıkları ile ilgili çalışmasında turizmin bireyler tarafından algılanan olumlu ve olumsuz yanlarına değinilmektedir. İspanya, bu kişilerin oraya yerleşmeden önce de sık sık turist olarak gittikleri bir ülke olduğu için hala turist olarak algılandıklarını düşünmektedirler, ancak çoğunluğu bu kategoriye ait olduklarını reddetme eğilimindedir. Hatta İsveç'teki akraba ve arkadaşları, İspanyada kaldıkları süreyi turistik ziyaret olarak algıladıkları zaman üzülmeaktedirler. Kendileri ile turistler arasında ayırım yaparken sıkça başvurdukları ifadeler araştırmacı tarafından, *geçici veya sürekli olma, mekansal farklılıklar, aktivite ve davranışlar konusundaki farklılıklar, bilgi ve yeterlilik konusundaki farklılıklar, sosyal kategorizasyon ve entegrasyon normları* gibi farklı boyutlar altında toplanmaktadır. Ve katılımcılar kendilerini bu boyutlar ışığında turistlerden ayırma eğilimi göstermektedirler. Dolayısıyla kendilerine ait bir kategoriye ihtiyaç duymaktadırlar. Ayrıca turistlere özgü bazı stereotipler bulunmaktadır ve bunların çoğu olumsuzdur. Buradan hareketle Gustafson, turizmin farklı türleri arasında ortaya çıkan bir hiyerarşinin varlığından söz etmektedir. Eğlence, ticari yönelim gibi turistik faaliyetler değersiz bulunurken tarih, kültür ve doğa ile ilgili olanlar yüceltilmektedir ki katılımcıların çoğunluğu da yine yukarıda sözü geçen nedenlerle bu tür turistik aktiviteleri tercih ettiklerini söyleme eğilimindedirler. 80'lerden beri İspanya'da teşvik edilmeye çalışılan da budur, kültürel güçlerini korumak amacıyla göçmenler turizmin daha entelektüel yönünü pekiştirmeye çalışmaktadırlar.

Kentlilerin, kırsal kesimde doğup kente göç eden bireylere yönelik algılarını ve önyargılarını ele almak ve bu önyargının sosyo-demografik faktörlerden ne derece etkilendiğini incelemek amacıyla Çin'de yapılan bir araştırmada (Yang, H. ve ark., 2010), 450 katılımcıya 4 farklı adaptasyon stratejisinin konu edildiği senaryolar sunulmuştur. Bu farklı senaryoların her birinde karakterler, "kentlilerle temas" ve "kırsal bölge kimliğini koruma" tutumlarını benimsemeleri ve/veya benimsememelerine dayalı olarak entegrasyon, seperasyon, asimilasyon ve marjinalizasyon stratejilerinden

birine yönelmişlerdir. Okudukları senaryoya göre, kırsaldan kente göç eden bireylere yönelik önyargılarını değerlendirmek amacıyla araştırmaya katılan katılımcılardan, 7li bir likert tipi ölçek listesini doldurmaları istenmiştir, bunun yanı sıra katılımcıların sosyodemografik bilgileri (eğitim düzeyi ve çalışma durumu) ve cinsiyet, yaş, göçmenlerle kişisel temas gibi diğer kişisel bilgileri alınmıştır. Sonuçlar, katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin onların kırsal bölgelerden kente göç eden bireylere yönelik önyargıları üzerinde negatif bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir ve bu etki, entegrasyon ve asimilasyonun algılandığı durumda, seperasyon ve marjinalizasyonun algılandığı duruma kıyasla daha güçlüdür. Hem sosyolojik belirleyiciler (sosyodemografik özellikler) hem de psikolojik faktörler (algılanan adaptasyon stratejisi) birlikte ele alındığında “Kentli Çinliler”in göçmenlere yönelik tutumlarını şekillendirmede etkin rol sahibi olduğu ortaya çıkmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri’nde eğitimine devam eden Türk öğrencilerdeki psikolojik adaptasyon ve kültürlenme konulu çalışmasında Bektaş (2004), kültürlenme deneyimini yaşayan her birey için bu sürecin benzer olmasının beklenmesine karşın kültürel farklılıkların bireyleri çok çeşitli şekillerde etkilediğinin göz ardı edilmemesi gerektiğini savunmaktadır. Araştırmacıya göre, çeşitli kültürler üzerinde yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçları Türk kültürüne genellemek, Türk öğrencileri ile çalışan uzmanları yanıltacak çok da güvenilir olmayan bilgileri ortaya çıkaracaktır. Bu nedenle özel olarak Türk öğrencilerinin yaşadıkları kültürlenme süreçlerinin nasıl belirdiğini ortaya koyabilmek önemli görünmektedir. Kültürlenme küreselleşmenin sonucunda kaçınılmaz bir şekilde ortaya çıkan bir süreçtir. Her gün pek çok insan, kısa ya da uzun süreli, kültürel teması deneyimlemektedir. Kültürlenme süreci stresli bir süreç olsa da, bu süreci yaşayan diğer bireyler gibi Türk öğrenciler de ciddi sonuçlara neden olan, başa çıkılması zor deneyimlerle karşı karşıya kalabilirler. Oysaki bu süreci anlamak, ciddi problemlerin önlenmesini ve söz konusu grup için yararlı bilgilere dönüştürülmesini sağlayabilir. Bu nedenle bu süreci anlamak, kültürlerarası bir düzeyde yaşanacak adaptasyonun daha sorunsuz bir şekilde atlatılmasında faydalı olacaktır.

3. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN AMACI, YÖNTEMİ VE UYGULANMASI

Bu bölümde, önceki bölümlerde ele alınan kavramsal çerçevelere dayandırılan bu alan araştırmasının amacı, yöntemi ve uygulama sürecine değinilecektir. Bu doğrultuda ilk olarak araştırmanın amacından söz edilecek, ardından yöntem ve örneklem hakkında bilgi verilecek ve son olarak da araştırma kapsamında bilgi edinmek amacıyla kullanılan araçlara yer verilecektir.

3.1. AMAÇ

Bu araştırmanın temel amacı, başka ülkelerde doğup Türkiye'ye gelen ve bir süredir burada yaşamakta olan kişiler için şu anda yaşadıkları yerin ne anlam ifade ettiğinin ve kendilerini tanımlarken içinde yaşadıkları çevre ve toplumun etkili olup olmadığının incelenmesidir. Bu anlamda, göçmenlerin yaşadıkları yerlerin onlar için ne anlam ifade ettiği; yer kimliği ve yere bağlılık kavramları kapsamında ele alınırken kültürlenme süreçleri ile ilişkisi içinde incelenerek daha anlamlı sonuçlara ulaşılabacağı düşünülmektedir.

Bu anlamda tüm bu sonuçlar dikkate alınarak bu çalışmanın amacı, yere bağlılık, yer kimliği ve yere atfedilen anlamlar ile kültürlenme süreçlerinin birlikte incelenmesidir. Literatürde, sosyal entegrasyon ve kimlik (Sackman ve ark., 2003b), diaspora, cinsiyet ve aidiyet (Aitchison ve ark., 2007), etnik kimlik ve kültürel anlamlandırma (Hecht ve ark., 1993) gibi pek çok değişken arasındaki ilişkiyi inceleyen farklı çalışmalar bulunmaktadır. Ancak bunlardan pek azı doğrudan yer ve entegrasyon ile ilgilidir. Literatürdeki söz konusu eksiklik bu çalışmanın çıkış noktası olarak belirmiştir.

Araştırmanın planlanmasında yerin anlamları konusu ele alınırken katılımcıların kendi hikayeleri üzerine odaklanılmıştır. İnsanların deneyimleri hakkında bilgi edinmek için en iyi yolun, onların kendi hikâyelerini dinlemek olduğu düşünülmektedir. Çünkü yaşadıkları yerlere yükledikleri anlamların kişiden kişiye farklılık göstereceği ve bunun da çevrelerini algılama biçimlerindeki çeşitliliğe bağlı olarak gerçekleşeceği söylenebilir. Bunun yanı sıra, her bir katılımcının gerek ailesel gerek kişisel

geçmişlerine ait hikayeleri hakkında bilgi edinmek önemlidir. Tüm bu verilerin, göçmenlerin kullandıkları kültürlenme stratejileri hakkında da bilgi edinmeyi kolaylaştırması beklenmektedir.

3.2. YÖNTEM

Bu çalışma kapsamında planlanan alan araştırması gerçekleştirilirken niteliksel bir araştırma yöntemi olan yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yer'in Anlamları ve Kültürlenme kuramsal çerçeveleri göz önünde bulundurularak hazırlanan açık uçlu soruların yanı sıra; araştırma kapsamında katılımcılar hakkında sosyodemografik bilgi edinmeyi sağlayacak bir soru formu oluşturulmuştur. Katılımcılarla yüz yüze görüşme tekniği ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerin her biri ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış ve daha sonra deşifre edilmiştir.

3.3. ÖRNEKLEM

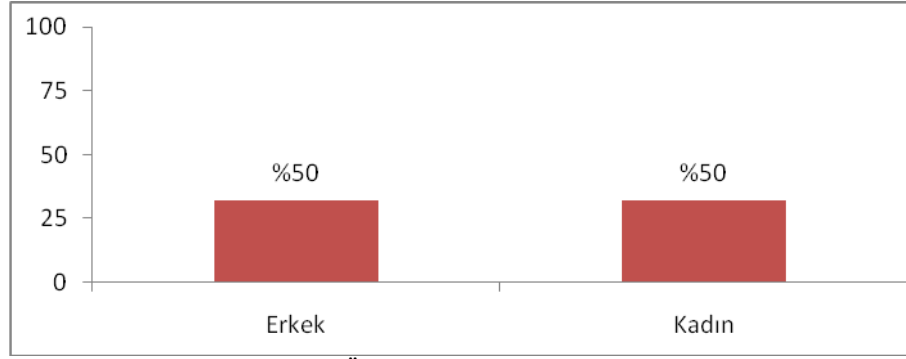
Örneklemdaki katılımcılara, olasılıksal olmayan (*non-randomization*) örnekleme yöntemlerinden biri olan kartopu tekniği ile ulaşılmıştır. Olasılıksal olmayan örneklemede, evrendeki hiç bir üyenin örnekleme dahil edilme olasılığı birbirine eşit değildir. Kartopu örneklemede, ilk adım araştırmanın amacı doğrultusunda evrendeki diğer birey veya gruplara ulaşabilecek olan birey veya grupları örnekleme dahil etmektir. Bu yöntem ulaşılması zor ve hatta bazen gizli olan gruplardan örneklem oluşturulurken çok sık kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemin ilk kullanıldığı çalışma, Amerikalı sosyolog William Foote Whyte'in çete üyeleri üzerinde yaptığı araştırmadır (Colman, 2006). Örneklem 32 kadın ve 32 erkek olmak üzere toplam 64 kişiden oluşmaktadır. Bu bölümde de örneklemin çeşitli değişkenler açısından gösterdiği özelliklere yer verilecektir.

3.3.1. TÜM ÖRNEKLEMİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Bu bölümde, örneklemdaki katılımcıların çeşitli değişkenler açısından gösterdikleri dağılımlar grafik ve tablolarla gösterilmektedir.

a. Cinsiyet

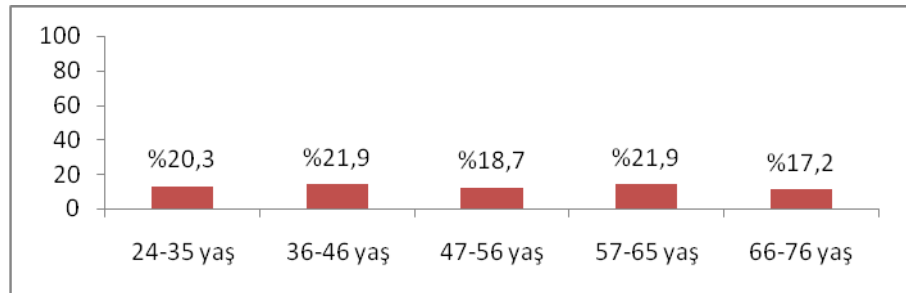
Örneklemda 32 kadın ve 32 erkek yer almaktadır. Görüldüğü gibi örneklemdaki cinsiyet dağılımı eşittir. Bu dağılıma ilişkin grafik aşağıda yer almaktadır.

Grafik 1. Tüm Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılımı

b. Yaş

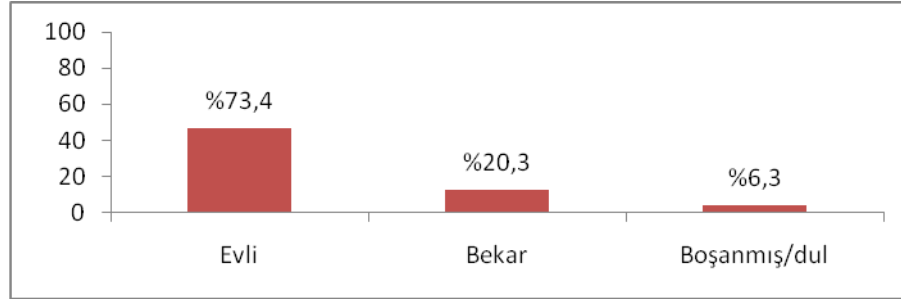
Örneklemdaki katılımcıların %20,3'ü 24-35 yaş, %21,9'u 36-46 yaş, %18,7'i 47-56 yaş, %21,9'u 57-65 yaş ve %17,2'si de 66-76 yaş grubuna dahildir. Örneklemin yaş aralığı, 24-76'dır. Yaşa ilişkin dağılım aşağıdaki grafikte sunulmaktadır.

Grafik 2. Tüm Örneklemin Yaşa Göre Dağılımı

c. Medeni Durum

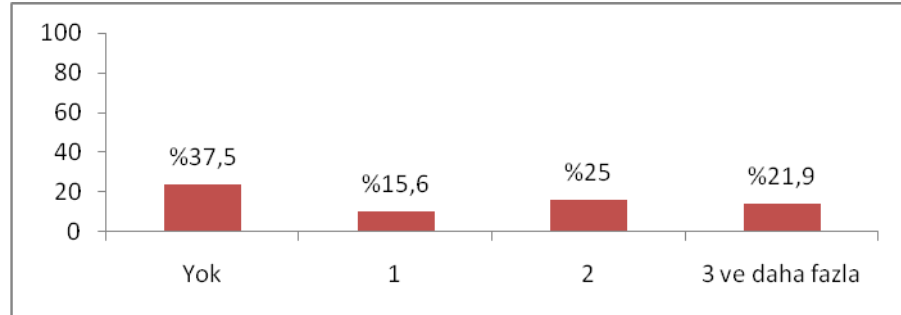
Örneklemdaki katılımcıların medeni duruma göre dağılımı aşağıdaki grafikte sunulmaktadır.

Grafik 3. Tüm Örneklemin Medeni Duruma Göre Dağılımı

d. Çocuk Sayısı

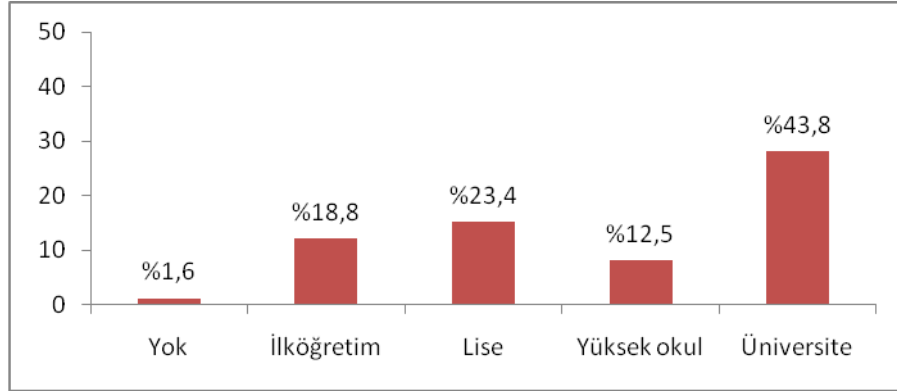
Örneklemdaki katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısına ilişkin dağılım aşağıdaki grafikte yer almaktadır.

Grafik 4. Tüm Örneklemin Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

e. Eğitim Düzeyi

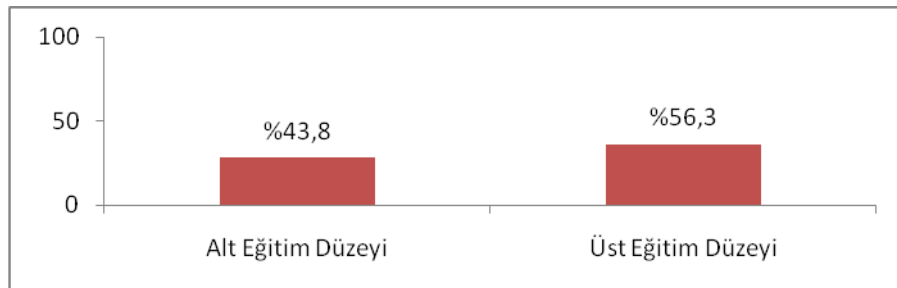
Örneklemdaki katılımcıların eğitim düzeyine göre yüzdelik dağılımları aşağıdaki grafikte sunulmaktadır.

Grafik 5. Tüm Örneklemin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

Grafik 5.'te de görüldüğü gibi ilköğretim mezunu olanlar tüm örneklemin %18,8'ini, lise mezunu olanlar %23,4'ünü, yüksekokul mezunu olanlar %12,5'ini ve üniversite mezunları da tüm örneklemin %43,8'ini oluşturmaktadır. Okuma-yazma bilmeyen yalnızca bir katılımcı bulunmaktadır.

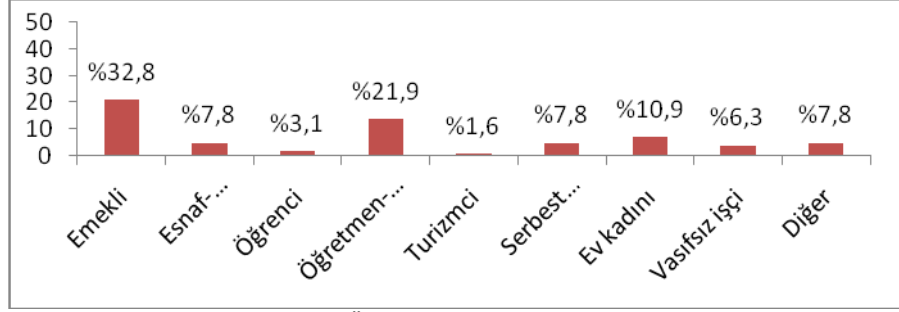
Bu dağılıma bakılarak iki ana grup oluşturulmaya karar verilmiştir; alt ve üst eğitim düzeyi. Lise ve lise altı eğitim düzeyindeki gruplar alt eğitim düzeyine; yüksekokul ve üniversite mezunları ise üst eğitim düzeyine dahil edilmiştir. Grafik 6.'da görüldüğü üzere, alt eğitim düzeyine sahip olan katılımcılar tüm grubun %43,8'ini oluştururken üst eğitim düzeyine sahip olan katılımcılar %56,3'ünü oluşturmaktadır.

Grafik 6. Tüm Örneklemin Alt ve Üst Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

f. Meslek

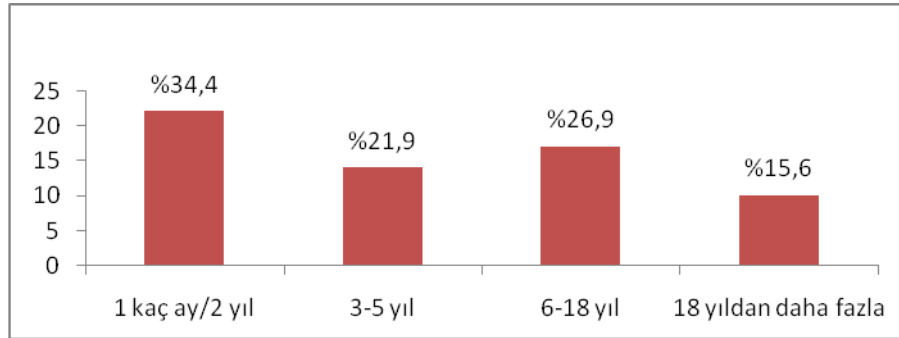
Örneklemdaki katılımcıların içinde %32,8 ile en büyük grubun emekliler olduğu görülmekte ve bunu %21,9 ile öğretmen-okutman-akademisyen grubu izlemektedir. En büyük üçüncü grup olarak da %10,9'luk bir oranla ev kadınları gelmektedir.

Grafik 7. Tüm Örneklemin Mesleğe Göre Dağılımı

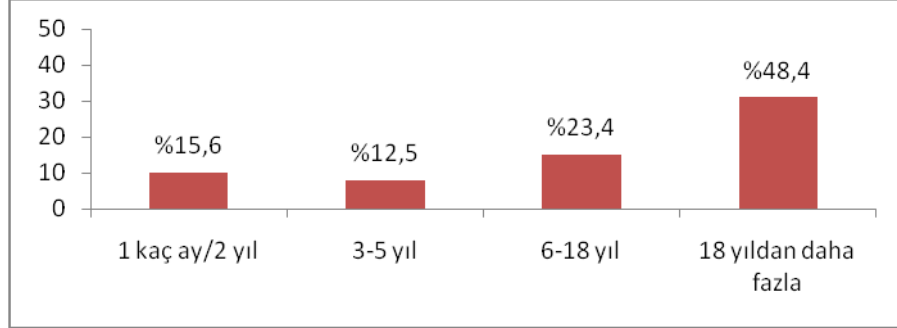
g. Konutta Yaşama Süresi

Örneklemden yer alan 64 katılımcının yalnızca biri şu anda yaşadığı konutta oturma süresini belirtmemiştir. 63 kişinin verdiği yanıtlardan hareketle konutta yaşama süresi 3 grup altında toplanmıştır. Bu değişkene ilişkin dağılım 63 kişinin verdiği yanıtlar üzerinden aşağıdaki grafikte sunulmaktadır.

Grafik 8. Tüm Örneklemin Konutta Yaşama Süresine Göre Dağılımı

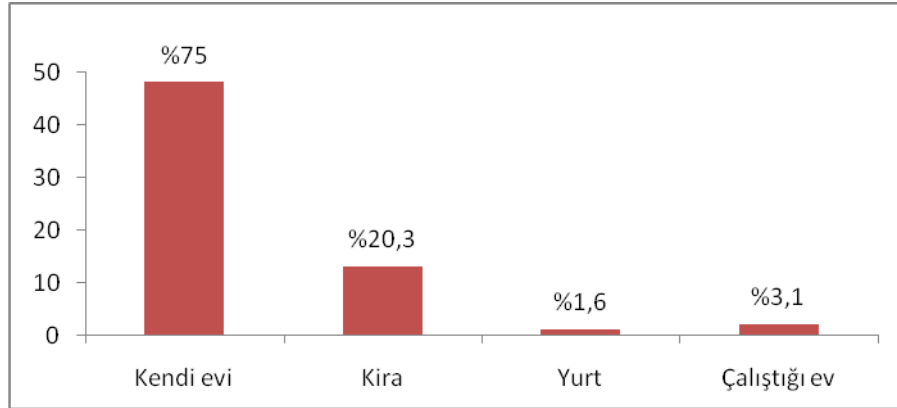
h. Türkiye’de Yaşama Süresi

Grafik 9. Tüm Örneklemin Türkiye’de Yaşama Süresine Göre Dağılımı

Yukarıdaki grafikte sunulan dağılım, örneklemdaki katılımcıların Türkiye’de yaşama sürelerini göstermektedir. Katılımcıların belirttikleri süreler, 4 grup altında toplanmıştır. Birkaç ay-2 yıllık bir süredir Türkiye’de yaşadığını belirtenlerin oranı %15,6; 3-5 yıldır Türkiye’de olduğunu belirtenlerin oranı %12,5; 6-18 yıldır Türkiye’de olduğunu belirtenlerin oranı %23,4 ve 18 yıldan daha uzun süredir Türkiye’de yaşadığını belirten katılımcıların oranı %48,4’tür.

i. Yaşanan yer/konut

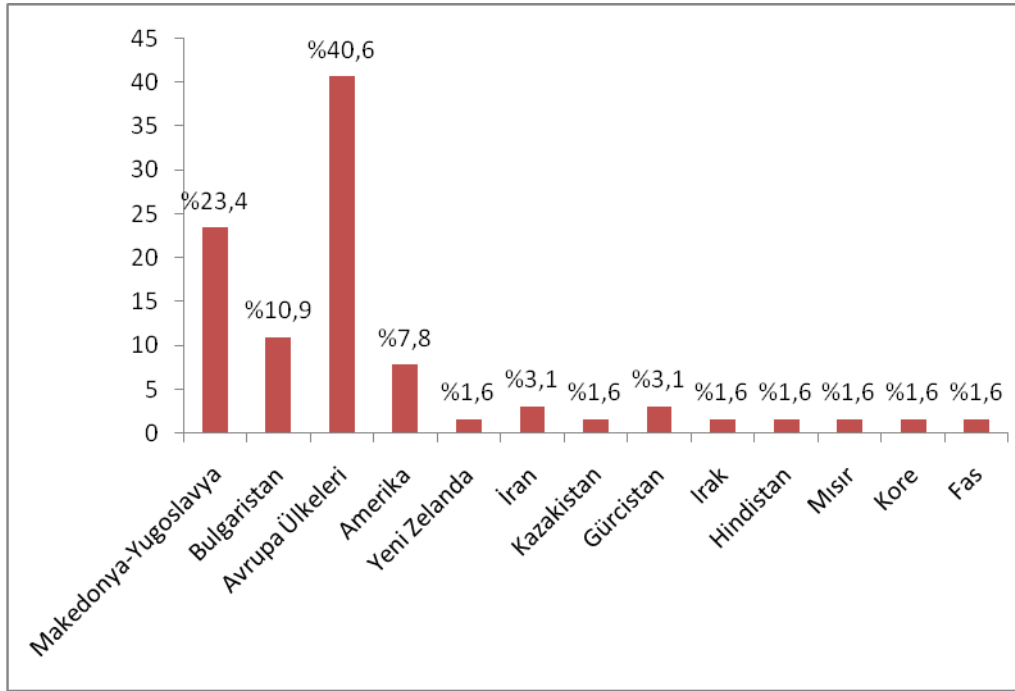

Grafik 10. Tüm Örneklemin Yaşanan Konuta Göre Dağılımı

Grafik 10’da görüldüğü gibi katılımcıların %75’i kendi evlerinde, %20,3’ü kirada yaşamaktadır. Tüm örneklem içerisinde yurttan kaldığını belirten katılımcı sayısı 1; çalıştığı evde kaldığını belirten katılımcı sayısı ise 2’dir.

j. Doğum yeri

Örneklemdaki katılımcıların büyük çoğunluğu Makedonya-Yugoslavya (%23,4) ve Avrupa ülkelerinde (%40,6) doğmuştur. Avrupa ülkeleri olarak isimlendirilen ülkeler, Almanya, İngiltere, Fransa, İspanya, Danimarka, Hollanda'dır. Bulgaristan'da doğanlar örneklemin %10,9'unu, A.B.D.'de doğanlar %7,8'ini, İran'da doğanlar %3,1'ini, Gürcistan'da doğanlar %3,1'ini oluşturmaktadırlar. Geriye kalan Y. Zelanda, Kazakistan, Irak, Hindistan, Mısır, Kore, Fas'ın her birinde doğan katılımcı sayısı 1'dir.

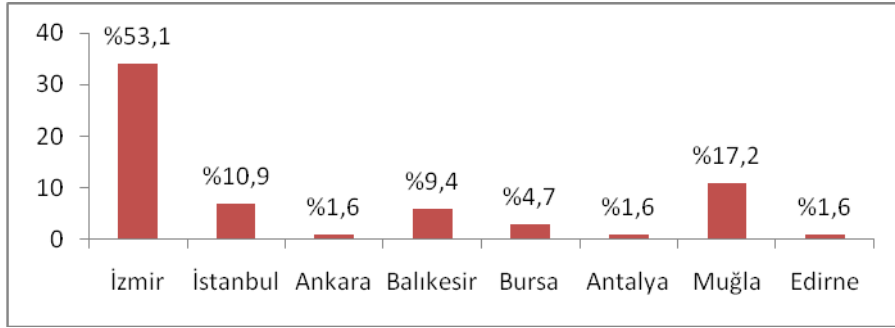

Grafik 11. Tüm Örneklemin Doğum Yerine Göre Dağılımı

k. Yaşanan Şehir

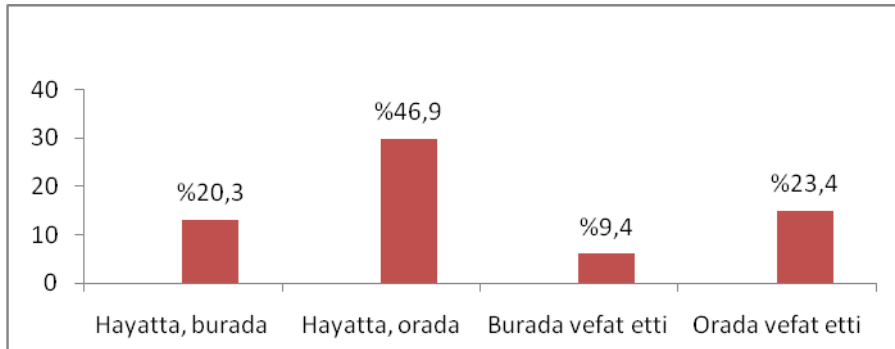
Örneklemdaki katılımcıların %53,1'i İzmir'de, %10,9'u İstanbul'da, %9,4'ü Balıkesir'de, %4,7'si Bursa'da, %17,2'si de Muğla'da yaşamaktadırlar. Örneklem içerisinde yer alan katılımcılardan Ankara, Antalya ve Edirne'de yaşayan birer kişi bulunmaktadır. Dağılımlar şehirler temel alınarak yapıldığı için Çeşme'de yaşadığını belirten bir katılımcı İzmir kategorisine; Datça ve Marmaris'te yaşadıklarını belirten katılımcılar ise Muğla kategorisine dahil edilmiştir. Dağılıma ilişkin grafik yukarıda yer almaktadır.

Grafik 12. Tüm Örneklemin Yaşanan Şehre Göre Dağılımı

l. Anne-babanın Durumu

Anne-babası hayatta olup kendilerinden önce ya da kendileri ile beraber Türkiye'ye gelen katılımcılar tüm örneklemin %20,3'ünü, anne-babası hayatta olup hala ayrıldıkları ülkede ya da başka bir ülkede yaşamakta olanlar %46,9'unu, anne-babası kendilerinden önce ya da kendileri ile beraber Türkiye'ye geldikten sonra burada vefat edenler %9,4'ünü, anne-babası ayrıldıkları ülkede ya da başka bir ülkede yaşamış olup vefat edenler ise tüm örneklemin %23,4'ünü oluşturmaktadır. Bu dağılıma ilişkin grafik aşağıda sunulmuştur.

Grafik 13. Tüm Örneklemin Anne-baba Durumuna Göre Dağılımı

3.4. ARAÇLAR

3.4.1. Bilgi Formu

Görüşmecilerden doldurmaları istenen bilgi formunda, cinsiyet, doğum yeri, doğum tarihi, en son bitirdikleri okul, meslek, medeni durum, hali hazırda ikamet ettikleri şehir/kasaba'ya ilişkin bilgi toplanması amaçlanmıştır.

3.4.2. Yarı-yapılandırılmış Görüşme Formu

Yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmelerde katılımcılara yöneltilen toplam 23 soru vardır ve bu sorular iki temel başlık altında toplanmıştır. Bunlardan ilki “Yer” kavramı ve yerin anlamları ile ilişkilidir. Bu doğrultuda;

- Katılımcıların yaşadıkları yere yükledikleri anlamların, bir yerde yaşama süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla katılımcılara, Türkiye'ye ilk defa ne zaman geldikleri, halihazırda yaşadıkları şehir veya kasabada ve konutta ne kadar süredir yaşadıkları,
- Yaşadıkları yeri anlamlı bulmalarında etkili bir faktör olabileceği düşünüldüğü için Türkiye'ye geliş ve yerleşme nedeni,
- Yaşadıkları yerin, kimliklerini tanımlarken ne kadar önemli olduğunu anlayabilmek için kendilerini nasıl tanımladıkları, ne zaman “ev”de hissettikleri, nereye yuva dedikleri, yaşadıkları yerde en sevdikleri yerin neresi olduğu sorulmuştur.

Kültürlenme kavramı ile ilgili bilgi edinebilmek için de katılımcılara;

- T.C. vatandaşlığı olup olmadığı ve seçimlerde oy kullanıp kullanmadıkları,
- Türkiye'de herhangi bir eğitim alıp almadıkları,
- Günlük ve iş yaşantılarında, gündemi takip ederken daha yaygın olarak hangi dili tercih ettikleri, sosyal yaşantılarını daha sıklıkla kimlerle geçirdikleri,
- Türkiye'de herhangi bir dernek/kulüp üyeliklerinin olup olmadığı,

- Gelecekle ilgili planlarında Türkiye'nin önemi, kendi çocuklarının geleceği ile ilgili beklentileri,
- Türkiye'ye gelmeleriyle beraber günlük pratiklerinde değişiklik olup olmadığı sorularak kendilerini, içinde buldukları kültürden ne kadar etkilenmiş olarak algıladıklarına ilişkin bilgi edinmeye çalışılmıştır.

3.5. UYGULAMA

Araştırma kapsamında, farklı şehirlerde yaşamakta olan katılımcılar (İzmir, İstanbul, Ankara, Bursa, Balıkesir, Antalya, Muğla, Edirne) ile gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış görüşmeler, 2010-2011 döneminde, bir kısmının kendi evlerinde veya bir yakınının evinde, bir kısmının iş yerinde ve bir kısmının da tatil amaçlı geldiği diğer şehirlerde (İzmir, Muğla) yapılmıştır. Görüşmeler, katılımcıların bilgisi ve onayı dâhilinde kayıt altına alınmış, daha sonra da bu ses kayıtları deşifre edilmiştir.

Görüşmecilerin Türk kökenli Makedonya/Yugoslavya/Bulgaristan göçmeni veya yine Türk kökenli olup Almanya/Fransa gibi Avrupa ülkelerinde doğmuş ve yaşamış olmaları ile yabancı uyruklu olmaları dikkate alınarak görüşme formundaki soruların bazılarının soruluş biçimi değiştirilmiş, ancak bunu yaparken soruların soruluş amacını etkilememeye dikkat edilmiştir.

3.6. VERİLERİN ANALİZİ

İstatistiksel analizler için SPSS İstatistik Paket Programı kullanılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak frekans analizleri kullanılmış, veri toplama yöntemi olarak kullanılan yarı-yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen yanıtlar çeşitli içerik analizi teknikleri ve Chi Kare analizi ile incelenmiştir. Grafikler ve tablo çizimleri SPSS, Excel ve Word programları kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

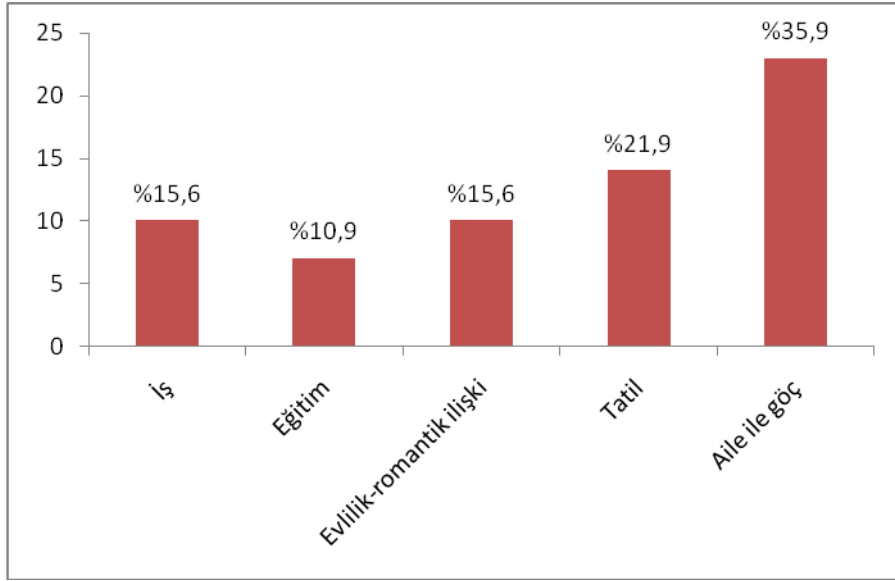
4. BÖLÜM: ARAŞTIRMADAN ELDE EDİLEN BULGULAR

Bu bölümde yarı-yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorulara verilen yanıtlara ilişkin sonuçlar sunulacaktır.

4.1. YARI-YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMUNDAKİ SORULARA VERİLEN YANITLARA İLİŞKİN GENEL DAĞILIMLAR

a. Türkiye'ye Geliş Nedeni

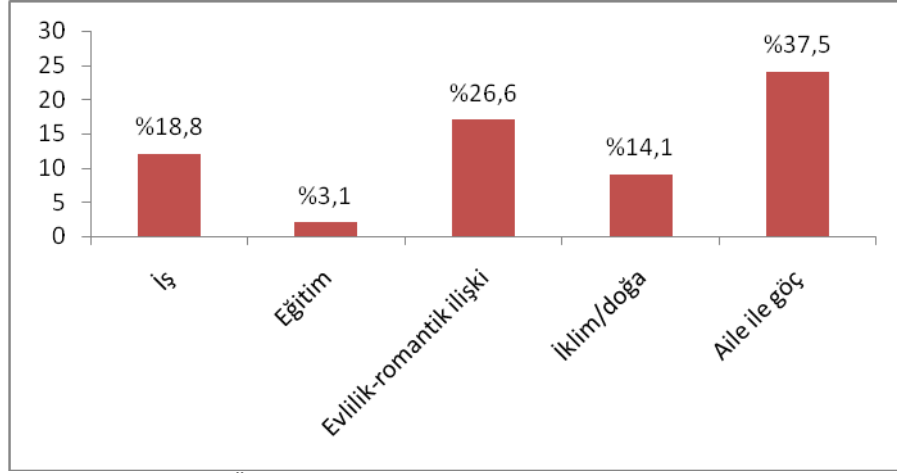
Örnekleme Türkiye'ye ilk defa geliş nedeni iş olan katılımcıların oranı %15,6, eğitim nedeniyle gelenlerin oranı %10,9, evlilik veya romantik ilişki nedeniyle Türkiye'ye gelenlerin oranı %15,6, tatil nedeniyle gelenlerin oranı %21,9 ve ailesi ile birlikte göç edenlerin oranı %35,9'dur. Bu dağılıma ilişkin grafik aşağıda yer almaktadır (Bkz. Grafik 14).

Grafik 14. Tüm Örneklemin Türkiye'ye Geliş Nedenine Göre Dağılımı

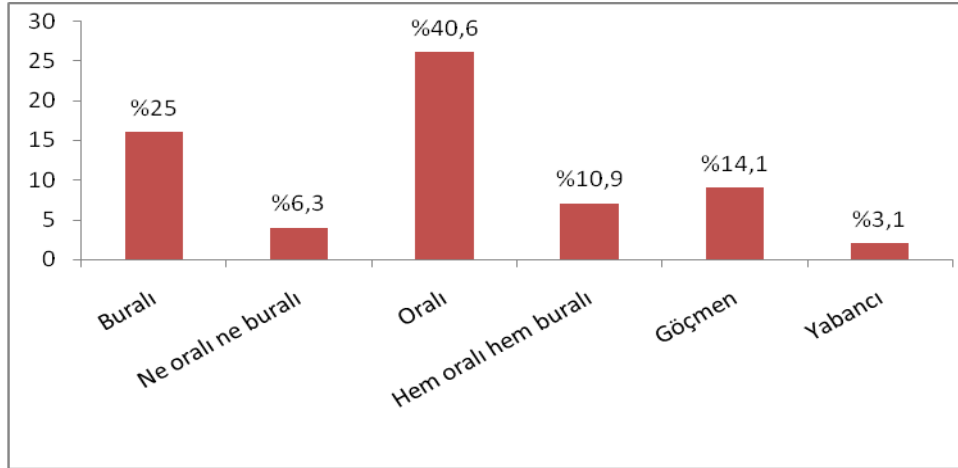
b. Türkiye'ye Yerleşme Nedeni

Örneklemdaki katılımcıların %18,8'i Türkiye'ye yerleşme nedenin iş, %3,1'i eğitim, %26,6'sı evlilik ya da romantik ilişki, %14,1'i doğası veya iklimi, %37,5'i de ailesi ile beraber göç etmek olduğunu belirtmişlerdir (Bkz. Grafik 15).

Grafik 15. Tüm Örneklemin Türkiye'ye Yerleşme Nedenine Göre Dağılımı

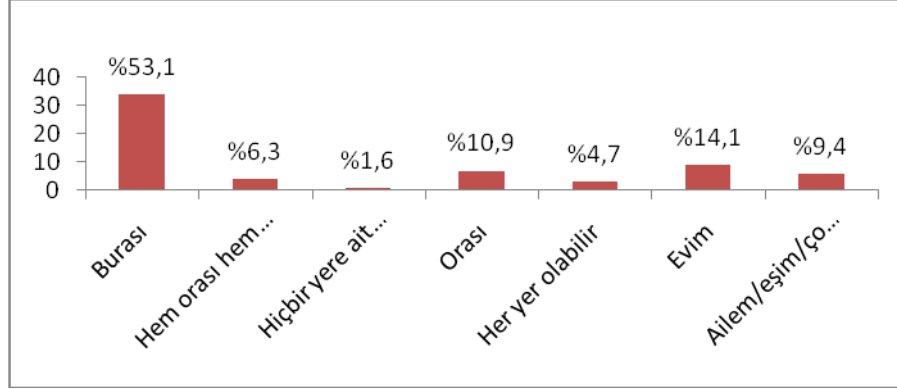
c. Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları

Grafik 16. Tüm Örneklemin Kendini Nereli Olarak Tanımladığına Göre Dağılımı

Örneklemdaki katılımcılara yöneltilen “Kendinizi nereli olarak tanımlarsınız?” sorusuna verilen yanıtların dağılımı yukarıdaki grafikte sunulmaktadır. Buna göre örneklemin %25'i kendisini buralı, %6,3'ü ne oralı-ne buralı, %40,6'sı oralı, %10,9'u hem oralı-hem buralı, %14,1'i göçmen ve %3,1'i yabancı olarak tanımlamaktadır (Bkz. Grafik 16).

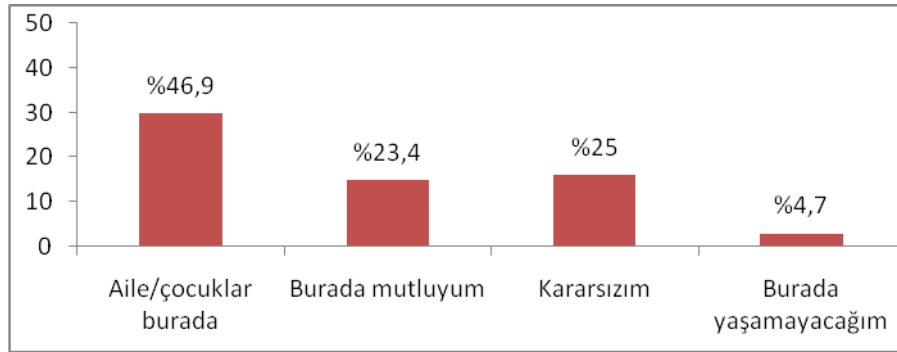
d. Katılımcılar için “Yuva” Kavramının Ne İfade Ettiği

Grafik 17. Tüm Örneklemdeki Katılımcılar için “Yuva” Kavramının Ne İfade Ettiğine Göre Dağılım

Örneklem %53,1’i için yuva “Burası”, %6,3’ü için “Hem orası-hem burası”, %10,9’u için “Orası”, %12,5’i için “Ev”i, %10,9’u için ise “Aile/eş/çocuklar”ının olduğu yerdir. Katılımcıların %1,6’sı kendini hiçbir yere ait hissetmediğini belirtirken %4,7’si kendisi için yuvanın her yer olabileceğini belirtmektedir (Bkz. Grafik 17).

e. Gelecek Konusundaki Planları

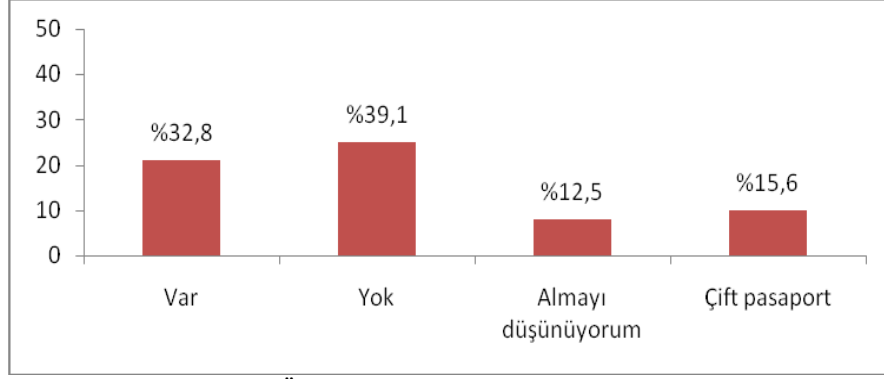

Grafik 18. Tüm Örneklemdeki Katılımcıların Türkiye Açısından Gelecek Planlarına Göre Dağılımı

Ailesi/çocukları burada olduğu için Türkiye’de yaşayacağını belirtenler örneklem %46,9’unu, burada mutlu olduğu ve burayı sevdiği için Türkiye’de yaşayacağını belirtenler %23,4’ünü, henüz kararsız olduğunu belirtenler %25’ini ve son olarak da geldiği ülkeye geri döneceğini ya da başka bir ülkeye gideceğini belirtenler ise örneklem %4,7’sini oluşturmaktadırlar. Bu dağılım, yukarıdaki grafikte sunulmaktadır (Bkz. Grafik 18).

f. T.C. Vatandaşlığının Olup Olmaması

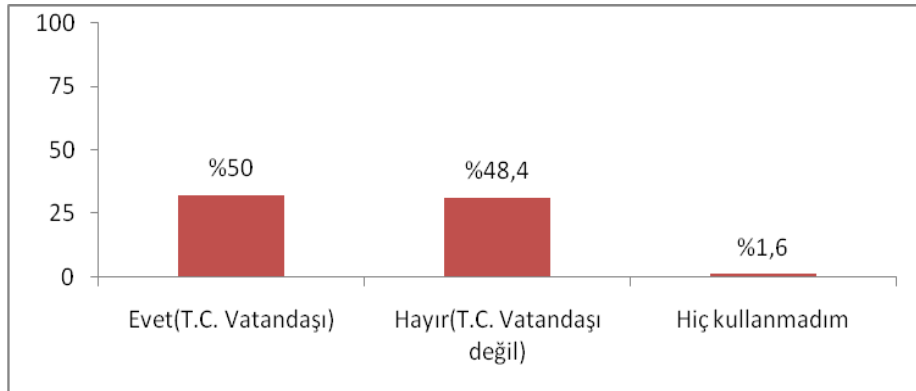
Örneklemin %32,8'ünün T.C. vatandaşlığı bulunmaktadır; %39,1'i ise T.C. vatandaşı değildir. Katılımcıların %12,5'i T.C. vatandaşlığı almayı düşündüklerini belirtirken %15,6'sının çifte vatandaşlığı bulunmaktadır (Bkz. Grafik 19).

Grafik 19. Tüm Örneklemin T.C. Vatandaşlığı Açısından Dağılımı

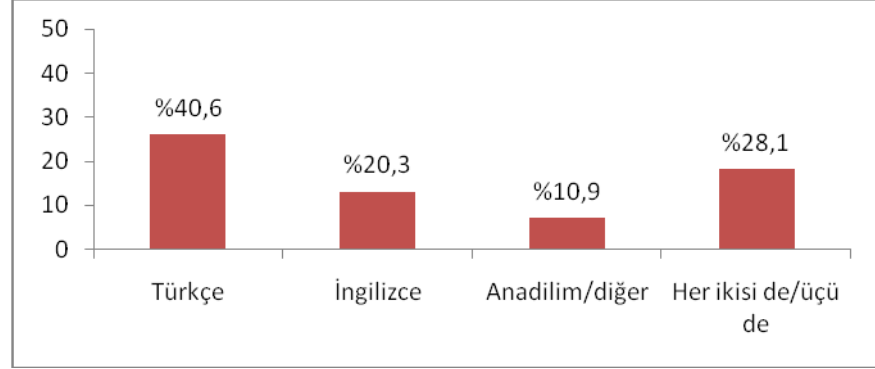
g. Oy Kullanma

Örnekleimde T.C. vatandaşı olup oy kullanan katılımcıların oranı %50, T.C. vatandaşı olmayıp oy kullanmayanların oranı %48,4'dür. Katılımcılardan yalnızca biri, T.C. vatandaşlığı olmadığı için değil, hayatı boyunca hiç oy vermediğini ve bundan sonra da vermek istemediğini belirtmiştir. Dağılımın grafiği aşağıda yer almaktadır (Bkz. Grafik 20).

Grafik 20. Tüm Örneklemin Oy Kullanmaya Göre Dağılımı

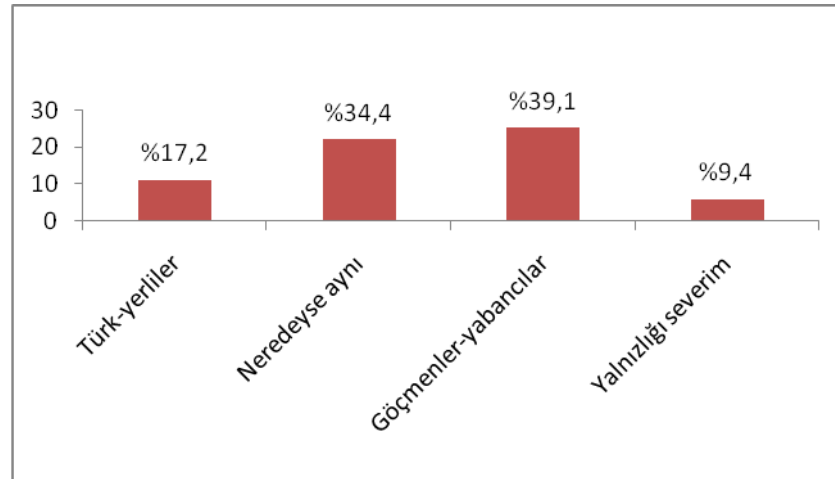
h. Günlük Hayatta Tercih Edilen Dil

Grafik 21. Tüm Örneklemin Günlük Hayatta Tercih Ettiği Dile Göre Dağılımı

Örneklemin %40,6'sı günlük hayatında Türkçeyi daha yoğun olarak kullandığını belirtmektedir. Bunu %20,3 ile İngilizce'yi daha yoğun olarak kullandığını belirtenler izlemektedir. Günlük hayatında anadilini (Makedonca, Bulgarca, İngilizce, Almanca) ya da bildiği diğer yabancı dilleri (İngilizce, Almanca, Fransızca, İtalyanca, İspanyolca) daha yoğun olarak kullananların oranı %10,9, her iki dili de ya da ikiden fazla dili kullananların oranı ise; %28,1'dir (Bkz. Grafik 21).

i. Katılımcıların Sosyal Çevrelerinin Daha Çok Kimlerden Oluştuğu

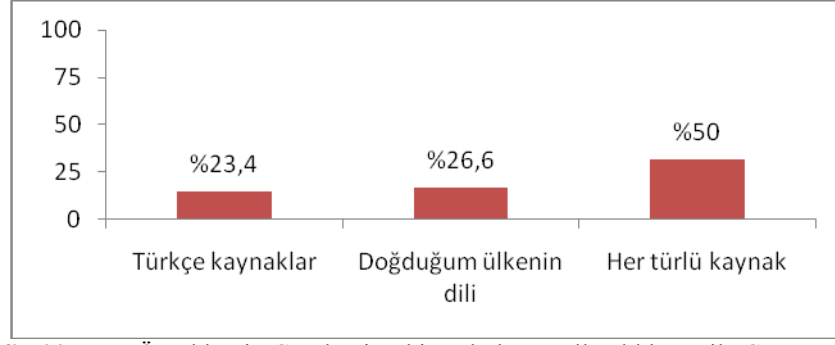
Grafik 22. Tüm Örneklemin Sosyal Çevresindeki İnsanlara Göre Dağılımı

Katılımcılara sorulan, “Sosyal çevreniz daha çok kimlerden oluşuyor?” sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında, “daha çok Türkler-yerliler” cevabını verenlerin oranı %17,2, “neredeyse aynı” diyenlerin oranı %34,4, “daha çok göçmenler-yabancılar”

diyenlerin oranı %39,1, “daha çok yalnız olmayı tercih ediyorum veya henüz çok fazla arkadaşım yok” diyenlerin oranı ise; %9,4’tür. Dağılım, grafik 22.’de gösterilmektedir.

j. Gündemi Takip Ettikleri Kaynakların Dili

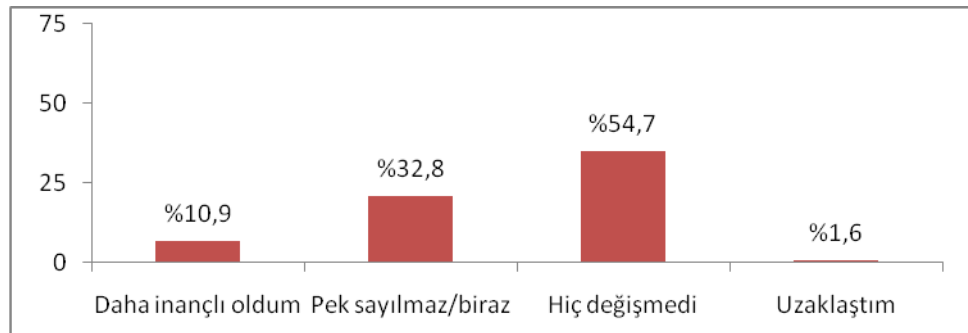

Grafik 23. Tüm Örneklemin Gündemi Takip Ederken Kullandıkları Dile Göre Dağılımı

Örnekleme yer alan katılımcılardan gündemi daha çok Türkçe kaynaklardan takip ettiğini belirtenlerin oranı %23,4, daha çok doğduğu ülkenin dilinden ve/veya oranın kaynaklarından takip ettiğini belirtenlerin oranı %26,6, her türlü kaynaktan (hem yerli hem yabancı) takip ettiğini söyleyenlerin oranı ise; %50’dir. Dağılım, yukarıdaki grafikte yer almaktadır (Bkz. Grafik 23).

k. Türkiye’ye Geldikten Sonra İnanç

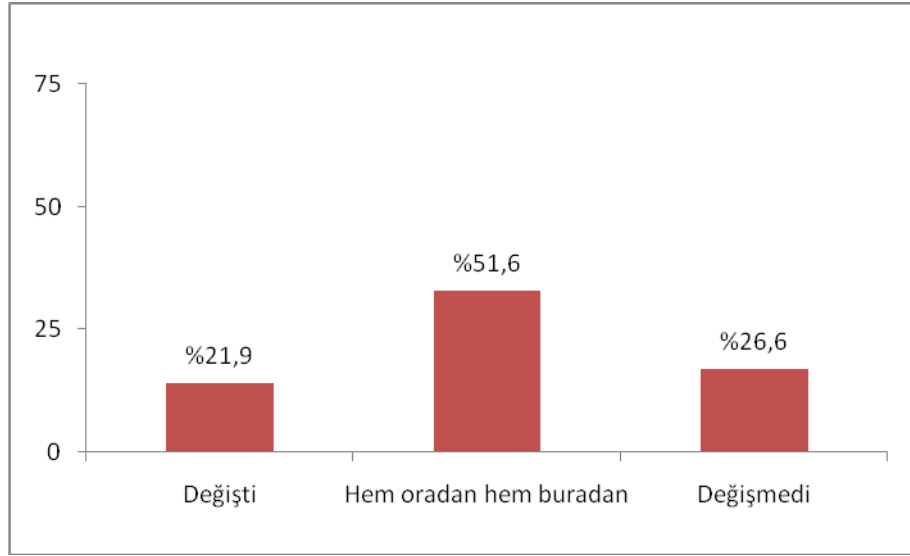
Örneklemedeki dağılıma bakıldığında Türkiye’ye geldikten sonra daha inançlı olduğunu belirtenlerin oranı, %10,9, inancında pek değişiklik olmadığını ve/veya yaşla beraber biraz değişiklik olduğunu belirtenlerin oranı %32,8, inancında hiçbir değişiklik olmadığını belirtenlerin oranı %54,7’dir ve Türkiye’ye geldikten sonra dinden uzaklaştığını, soğuduğunu belirten bir kişi bulunmaktadır (Bkz. Grafik 24).

Grafik 24. İnanç Konusunda Değişim Olup Olmamasına Göre Dağılımı

I. Yeme-içme Alışkanlıkları

Örneklemdaki katılımcıların Türkiye'ye geldikten sonra yeme-içme alışkanlıklarında değişim olup olmadığına yönelik dağılım aşağıdaki grafikte yer almaktadır. Yeme-içme alışkanlıklarının değiştiğini belirtenlerin oranı %21,9, hem geldikleri kültürlerin alışkanlıklarını sürdürdüklerini hem de buranın damak tadını benimsediklerini belirtenlerin oranı %51,6, bu konuda hiçbir değişiklik olmadığını belirtenlerin oranı ise; %26,6'dır (Bkz. Grafik 25).

Grafik 25. Yeme-içme Alışkanlıkları Konusunda Değişim Olup Olmamasına Göre Dağılım

m. Giyim, Ev Dekorasyonu ve Müzik Zevki

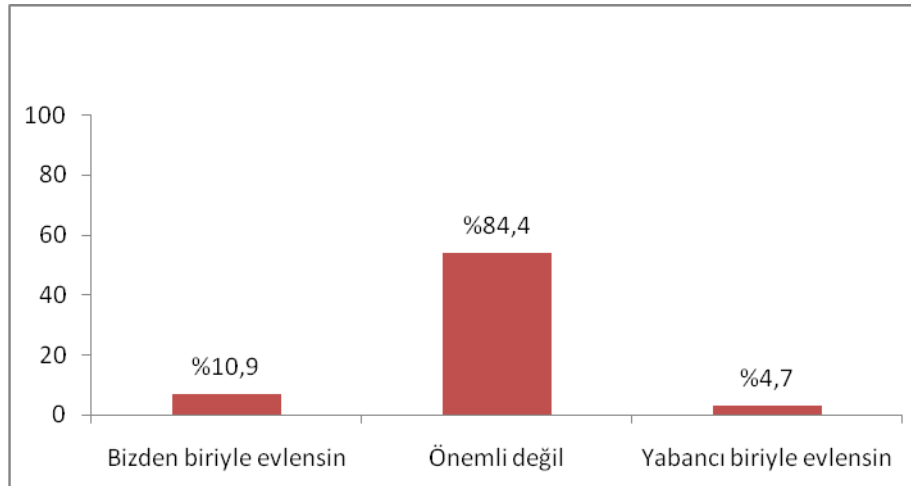
Tablo 1. Giyim tarzı, ev dekorasyonu, müzik zevki, kültürel/entelektüel zevklere ilişkin dağılımlar

	Giyim tarzı		Ev dekorasyonu		Müzik zevki, kültürel/entelektüel zevkler	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Değişti	21	%32,8	20	%31,3	5	%7,8
Pek sayılmaz/biraz	25	%39,1	26	%40,6	38	%59,4
Değişmedi	18	%28,1	18	%28,1	21	%32,8

Örneklemdaki katılımcıların Türkiye'ye geldikten sonra giyim tarzı, ev dekorasyonu ve müzik zevki, kültürel/entelektüel zevklerinde bir değişim olup

olmadığına ilişkin frekans ve yüzdelikler yukarıdaki tabloda sunulmaktadır. Giyim tarzının değiştiğini belirtenlerin oranı %32,8, pek değişmediğini/biraz değiştiğini belirtenlerin oranı %39,1 ve değişmediğini belirtenlerin oranı %28,1'dir. Ev dekorasyonuna ilişkin tercihlerinde değişiklik olmadığını belirtenler tüm örneklemin %31,3'ünü, pek fazla değişmediğini/biraz değiştiğini belirtenler %40,6'sını, değişmediğini belirtenler de %28,1'ini oluşturmaktadır. Müzik zevki, kültürel ve entelektüel zevklerinin değiştiğini belirten katılımcıların oranı %7,8, pek değişmediğini/biraz değiştiğini belirtenlerin oranı %59,4 ve son olarak da değişmediğini belirtenlerin oranı %32,8'dir (Bkz. Tablo 1).

n. Katılımcıların Kendi Çocuklarının Eş Seçimi Hakkındaki Düşünceleri

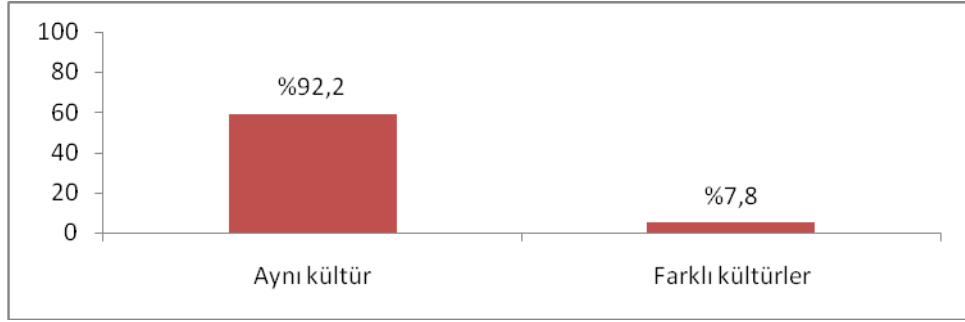

Grafik 26. Tüm Örneklemin Kendi Çocuklarının Eş Seçimi Hakkındaki Düşüncelerine Göre Dağılımı

Örneklemdaki katılımcılara, çocuklarının evleneceği kişilerin nereli olduğuyla ilgili fikirleri sorulduğunda, %10,9'u kendi kültürlerinden birisiyle evlenmelerini tercih edeceklerini, %84,4'ü nereli olduğunun bir önemi olmadığını, %4,7'si ise yabancı biri ile evlenmelerini tercih edeceklerini belirtmiştir. Dağılım yukarıdaki grafikte sunulmaktadır (Bkz. Grafik 26).

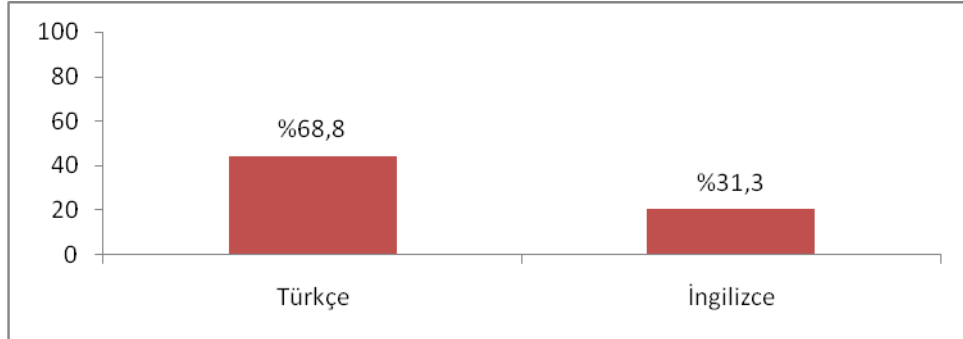
o. Katılımcıların Anne-babalarının Kültürel Arka Planı

Katılımcılarının anne ve babalarının farklı kültürel arka plana sahip olup olmadığına ilişkin dağılım aşağıdaki grafikte yer almaktadır. Anne ve babaları aynı kültürel arka plana sahip olan katılımcıların oranı, %92,2; anne ve babaları farklı kültürel arka planlardan gelen katılımcıların oranı ise; %7,8'dir (Bkz. Grafik 27).

Grafik 27. Tüm Örneklemin Anne ve Babalarının Kültürel Arka Planlarına Göre Dağılımı

p. Görüşmenin Hangi Dilde Yapıldığı

Grafik 28. Tüm Örneklemin Görüşmede Kullanılan Dile Göre Dağılımı

Yukarıdaki grafikte de görüldüğü gibi örneklemdaki katılımcılarla yapılan görüşmelerin %68,8'i Türkçe, %31,3'ü İngilizce olarak gerçekleştirilmiştir (Bkz. Grafik 28).

q. Görüşmecilerin Kökenleri

Aşağıdaki tabloda örneklemedeki katılımcıların kökenlerine ilişkin dağılım yer almaktadır. Örneklemede, Türk kökenli olup yurtdışında doğmuş olan katılımcıların oranı %42,2 iken yabancı kökenli katılımcıların oranı %57,8'dir (Bkz. Tablo 2).

Tablo 2. Tüm Örneklemedeki Görüşmecilerin Kökenlerine İlişkin Dağılım

	Frekans	%	N
Türk	27	%42,2	64
Yabancı ülke	37	%57,8	

r. Dernek/Kulüp Üyeliği

Örneklemede Türkiye'ye geldikten sonra herhangi bir dernek ya da kulübe üye olan katılımcıların oranı %40,6; üyeliği bulunmayanların oranı %50 ve üyeliği olmayan ancak ilgi duyduğu bir alanda herhangi bir derneğe üye olmak istediğini belirtenlerin oranı ise %9,4'tür. Dağılım aşağıdaki tabloda yer almaktadır (Bkz. Tablo 3).

Tablo 3. Tüm Örneklemedeki Görüşmecilerin Dernek/Kulüp Üyeliğine İlişkin Dağılım

	Frekans	%	N
Var	26	%40,6	64
Yok	32	%50	
Yok; ama üye olmak isterim	6	%9,4	

s. Türkiye'de Eğitim Alma

Tüm örneklemedeki katılımcıların %53,1'i Türkiye'de herhangi bir eğitim aldığını belirtmiştir. Katılımcıların aldığı eğitimler, Türkçe dil eğitimi, bilgisayar ve dikiş-nakış kursu gibi eğitimler, ehliyet yükseltme gibi her türlü işle ve ilgi alanıyla ilgili eğitimlerdir (Bkz. Tablo 4).

Tablo 4. Tüm Örneklemedeki Görüşmecilerin Türkiye'de Eğitim Almalarına Göre Dağılım

	Frekans	%	N
Var	34	%53,1	64
Yok	30	%46,9	

t. Türkçe Bilme

Tablo 5. Tüm Örneklemdeki Görüşmecilerin Türkçe Bilmelerine Göre Dağılım

	Frekans	%	N
Evet	44	%68,8	64
Hayır	8	%12,5	
Şöyle böyle	12	%18,8	

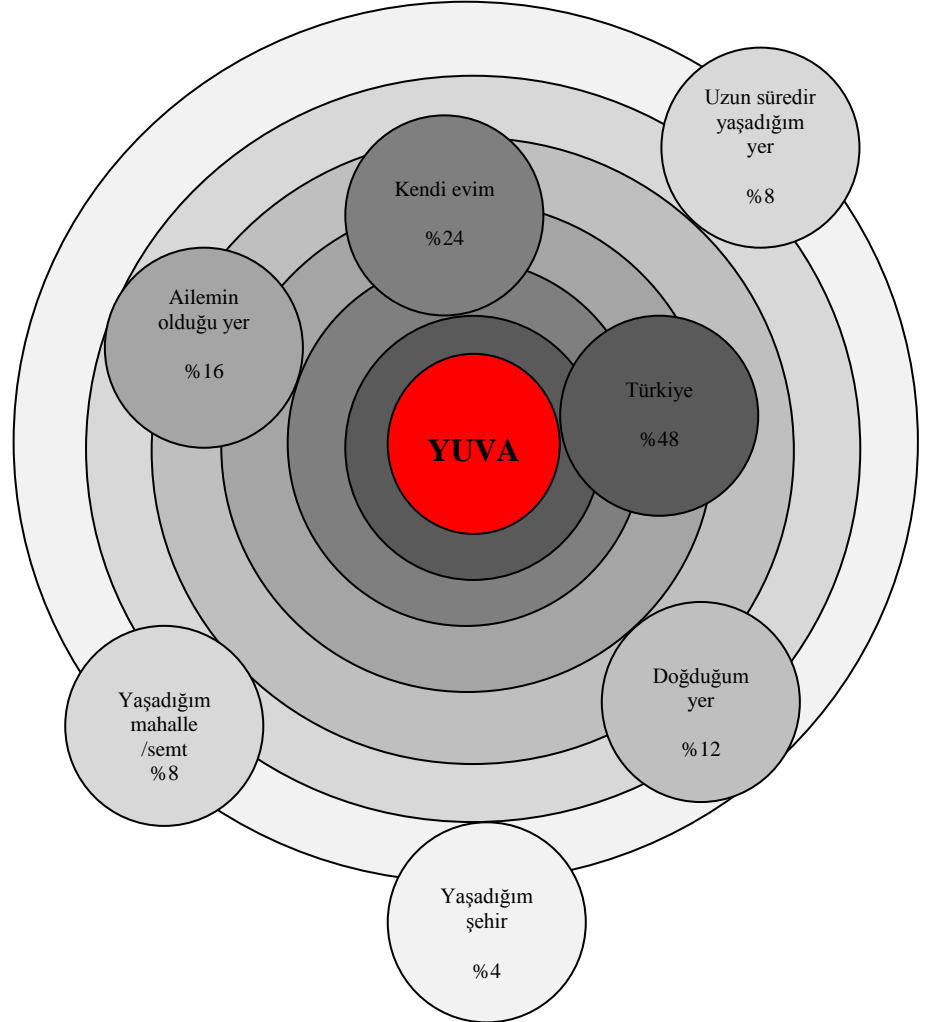
Örneklemdeki katılımcıların %68,8'i Türkçe biliyor, %12,5'i bilmiyor, %18,8 ise şu an öğrenme aşamasında. Dağılımın tablosu da yukarıda yer alıyor (Bkz. Tablo 5).

u. “Sizin için Yuva neresidir?” Sorusuna Verilen Yanıtların Dağılımı

Katılımcılara, “Sizin için Yuva kavramı neresidir” sorusu sorularak akıllarına gelen çağrışımlara ilişkin bilgi toplanması amaçlanmıştır. Ve katılımcılardan alınan yanıtlara göre bir çağrışım burcu oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu çağrışım burcu, katılımcıların “yuva” kavramına ilişkin belirttikleri tüm tanımlamaların bir listesi çıkartılarak ve bu listedeki öğelerin birleştirilmesi sonucu oluşturulmuştur. Yuva kavramına ilişkin çağrışım burcu Türk kökenli ve yabancı kökenli katılımcılar için ayrı ayrı yapılmıştır. Türk katılımcılardan ikisi bu soruya yanıt vermemiştir.

1. Türk Kökenli Katılımcıların “Yuva” Çağrışımına İlişkin Dağılımı

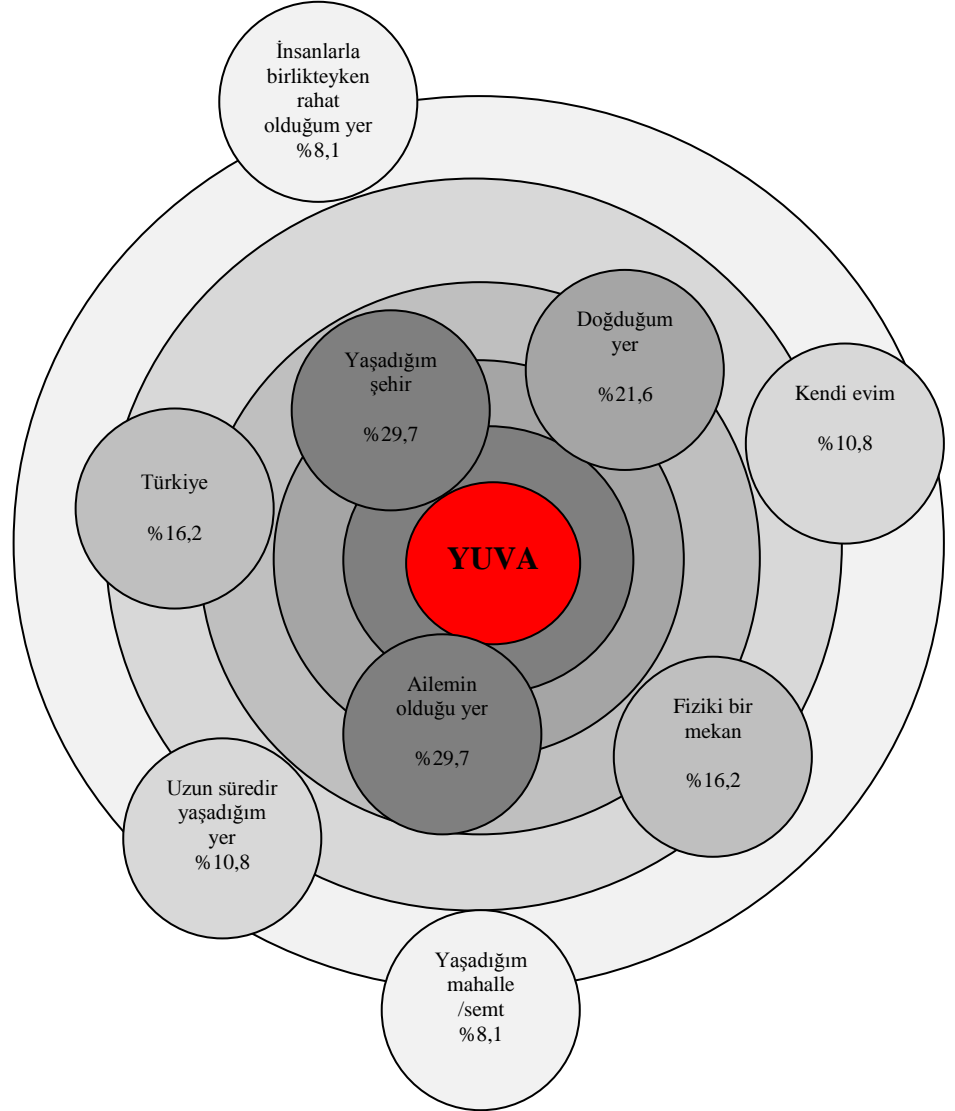
“Sizin için yuva kavramı neresidir?” sorusuna yanıt veren katılımcılarda çağrışım yaratan öğelerden “Türkiye” 12 defa, “Kendi evim” 6 defa, “Ailemin olduğu yer” 4 defa, “Doğduğum yer” 3 defa, “Uzun süredir yaşadığım, alıştığım, aşına olduğum yer” 2 defa, “Yaşadığım mahalle/semt” 2 defa, “Yaşadığım şehir” ise 1 defa belirtilmiştir. Aşağıda yer alan çağrışım burcuna bakıldığında Türk kökenli katılımcılar için yuva kavramı olarak en sık belirtilen öğenin “Türkiye” olduğu görülmektedir (Bkz. Şekil 5).

Şekil 5. Türk kökenli katılımcıların “yuva” kavramına ilişkin çağrışımları

2. Yabancı Kökenli Katılımcıların “Yuva” Çağrışımına İlişkin Dağılımı

“Sizin için yuva kavramı neresidir?” sorusuna yanıt veren yabancı kökenli katılımcılarda çağrışım yaratan öğelerden “Ailemin olduğu yer” 11 defa, “Yaşadığım şehir” 11 defa, “Doğduğum yer” 8 defa, “Türkiye” 6 defa, “Fiziki bir mekan” 6 defa, “Kendi evim” 4 defa, “Uzun süredir yaşadığım, alıştığım, aşına olduğum yer” 4 defa, “Yaşadığım mahalle/semte” 3 defa, “ İnsanlarla birlikteyken rahat olduğum yer” 3 defa belirtilmiştir. Aşağıda yer alan çağrışım burcuna bakıldığında Yabancı kökenli katılımcılar için yuva kavramı olarak en sık belirtilen öğenin “Ailemin olduğu yer” olduğu görülmektedir (Bkz. Şekil 6).

Şekil 6. Yabancı kökenli katılımcıların “yuva” kavramına ilişkin çağrışımları

4.2. ARAŞTIRMA AÇISINDAN ÖNEMLİ DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERE GÖRE DAĞILIMLAR

4.2.1. Cinsiyet ile İlişkisi Açısından Bazı Değişkenlere İlişkin Dağılımlar

Bu bölümde katılımcıların Türkiye'ye yerleşme nedenleri, kendilerini nereli olarak tanımladıkları ve ev tanımlamalarının kadın ve erkeklerde gösterdiği farklı dağılımlara yer verilecektir. Dağılımlara ait tablolar da aşağıda sunulmuştur.

a. Cinsiyete Bağlı Olarak Katılımcıların Türkiye'ye Yerleşme Nedenlerine İlişkin Dağılım

Tablo 6. Kadın ve Erkek Katılımcıların Türkiye'ye Yerleşme Nedenlerine İlişkin Dağılım

	Türkiye'ye Yerleşme Nedeni										N
	İş		Eğitim		Evlilik-Romantik İlişki		İklim/doğa		Aile ile göç		
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
Erkek	7	21,9	1	3,1	6	18,8	5	15,6	13	40,6	32
Kadın	5	15,6	1	3,1	11	34,4	4	12,5	11	34,4	32

Türkiye'ye yerleşme nedeni iş olan erkek katılımcıların oranı %21,9 iken iş nedeniyle Türkiye'ye yerleşen kadın katılımcıların oranı %15,6'dır. Türkiye'ye yerleşme nedeni eğitim olan erkeklerin oranı ile kadınların oranı birbirine eşittir (%3,1). Evlilik veya romantik ilişki nedeniyle Türkiye'de yaşamakta olan erkekler grubun %18,8'ini, kadınlar ise %34,4'ünü oluşturmaktadırlar. İklimi ve doğası nedeniyle Türkiye'de yaşamayı tercih ettiklerini belirten erkeklerin oranı %15,6 iken kadınların oranı %12,5'tir. Son olarak da ailesi ile beraber politik sebeplerle zorunlu olarak ya da kendi isteğiyle Türkiye'ye yerleşen grubun %40,6'sı erkek, %34,4'ü kadındır (Bkz. Tablo 6).

b. Cinsiyete Bağlı Olarak Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıklarına İlişkin Dağılım

Tablo 7. Kadın ve Erkek Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak tanımladıklarına İlişkin Dağılım

	Buralı		Ne oralı- Ne buralı		Oralı		Hem oralı- Hem buralı		Göçmen		Yabancı		N
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
Erkek	9	28,1	2	6,3	14	43,8	2	6,3	5	15,6	-	-	32
Kadın	7	21,9	2	6,3	12	37,5	5	15,6	4	12,5	2	6,3	32

Kendinizi nereli olarak tanımlarsınız sorusuna “buralı” yanıtını veren erkeklerin oranı %28,1, kadınların oranı %21,9; “oralı” yanıtını veren erkeklerin oranı (%43,8) kadınlarınkinden (%37,5) daha yüksektir. Kendini “hem oralı-hem buralı” hissettiğini belirtenlerin %6,3’ü erkek, %15,6’sı kadındır. “Göçmen” olduğunu belirtenlerin içinde %15’i erkek, %12,5’i de kadındır. Kendini “yabancı” olarak gören hiç erkek bulunmazken 2 kadın bulunmaktadır. “Ne oralı-ne buralı” yanıtını veren erkek ve kadınların oranı ise eşittir (Bkz. Tablo 7).

Kendini “buralı” olarak tanımlayan erkek ve kadın katılımcıların “buralı” ile neyi kastettiklerine daha ayrıntılı olarak bakacak olursak; “Türk/Yörük” olduğunu belirten erkeklerin oranı %52,9, kadınların oranı %47,1, “Türkiyeli” olduğunu belirten erkeklerin oranı %57,1, kadınların oranı %42,9, “Yaşadığı şehirli” olduğunu belirten erkeklerin oranı %70, kadınların oranı %30, “Yaşadığı semtli” olduğunu belirten erkeklerin oranı %66,7, kadınların oranı %33,3, “Müslüman” olduğunu belirten erkeklerin oranı %66,7, kadınların oranı %33,3’tür.

“Oralı” ile neyi kastettiklerine cinsiyet açısından bakıldığında da, “Doğduğu ülke”li olduğunu belirten erkeklerin oranının %51,9, kadınların oranının %48,1, “Doğduğu şehirli” olduğunu belirten erkeklerin oranının %66,7, kadınların %33,3, “Ait olduğunu belirttiği etnik köken”i kasteden erkeklerin oranının %35,3, kadınların %64,7, “Daha önce yaşadığı başka bir ülke”li olduğu ve “Daha önce yaşadığı başka bir şehir”li olduğunu belirtenlerin yalnızca 1’er kadın olduğu ve son olarak da “Avrupalı” olduğunu belirten kişinin yalnızca 1 erkek olduğu görülmektedir.

c. Cinsiyete Bağlı Olarak Değişen Ev Tanımlamalarına İlişkin Dağılım

Tablo 8. Kadın ve Erkek Katılımcıların Ev Değişkenine İlişkin Dağılımı

	Doğduğum ev		Anahtarımın açtığı yer		Alıştığım yer		Güvende hissettiğim yer		Yalnız kalabildiğim yer		Karnımın doyduğu yer		N
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
Erkek	4	12,5	13	40,6	11	34,4	12	37,5	3	9,4	2	6,3	32
Kadın	4	12,5	7	21,9	18	56,3	21	65,6	4	12,5	6	18,8	32

Kadın ve erkek katılımcıların yaptıkları ev tanımlamalarına ilişkin dağılım yukarıdaki tabloda yer almaktadır. Buna göre; benim için ev “Doğduğum ev”dir diyen kadın ve erkek oranları eşittir (%12,5). Benim için ev “Bana ait olan, geceleri uyuduğum, anahtarımın açtığı” yerdir diyenlerin %40,6’sı erkek, %21,9’u kadındır. “Uzun süredir yaşadığım, alıştığım, aşına olduğum yer” evimdir diyen erkeklerin oranı %34,4, kadınların oranı %56,3’tür. “Kendimi rahat, güvende hissettiğim, ailemin/arkadaşlarımın varlığını hissettiğim yer” evimdir diyen erkeklerin oranı %37,5’i, kadınların oranı %65,6’dır. Benim için ev “Yalnız kalabildiğim, insanlardan uzak-ayrı olduğum, onlarla arama sınır koyabildiğim yerdir” diyen erkeklerin oranı %9,4, kadınların oranı %12,5’tir. “Karnımın doyduğu, işimin olduğu, para kazandığım, geçinebildiğim” yer evimdir diyen erkeklerin oranı %6,3, kadınların oranı ise %18,8’tir (Bkz. Tablo 8).

4.2.2. Katılımcıların Nereli Oldukları Sorusuna Verdikleri Yanıtlar ile İlişkisi Açısından Bazı Değişkenlere Göre Dağılımlar

Bu bölümde, görüşmeye katılan katılımcıların şu an yaşadıkları konutta (kendi evi, kira, yurt, çalıştığı ev) yaşama süresi, görüşmenin hangi dilde yapıldığı, görüşmecilerin gündemi takip ederken daha çok hangi dili tercih ettikleri, Türkiye’ye geldikten sonra inançlarında herhangi bir değişiklik olup olmadığı, gelecek planları, yuva tanımlamaları ile ilişkisi içinde; kendilerini “Nereli” olarak hissettiklerine ilişkin dağılımlara yer verilecektir. Bu dağılımlara ait tablolar da aşağıda sunulmaktadır.

a. Şu An Yaşadıkları Konutta Yaşama Süresi ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki

Tablo 9. Şu An Yaşadıkları Konutta Yaşama Süresi ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki

	Kendinizi nereli olarak tanımlarsınız?												N
	Buralı		Ne oralı- Ne buralı		Oralı		Hem oralı- Hem buralı		Göçmen		Yabancı		
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
Birkaç ay-2yıl	3	13,6	3	13,6	14	63,6	2	9,1	-	-	-	-	22
3yıl-5yıl	1	7,1	1	7,1	6	42,9	2	14,3	2	14,3	2	14,3	14
6yıl-18yıl	8	47,1	-	-	3	17,6	2	11,8	4	23,5	-	-	17
18yıldan daha uzun	4	40	-	-	3	30	-	-	3	30	-	-	10

Görüşmecilerin arasında birkaç ay ile 2 yıl arasında bir süredir Türkiye’de yaşayanların %13,6’sı kendini “buralı”, %13,6’sı “ne oralı-ne buralı”, %63,6’sı “oralı”, %9,1’i “hem oralı-hem buralı” olarak tanımlamaktadır.

3-5 yıldır Türkiye’de yaşayanların %7,1’i kendini “buralı”, %7,1’i ne oralı-ne buralı“, %42,9’u “oralı”, %14,3’ü “hem oralı-hem buralı”,%14,3’ü “göçmen”, %14,3’ü de “yabancı” olarak tanımlamaktadır.

6-18 yıldır Türkiye’de yaşayanların içinde kendini “buralı” olarak tanımlayanların oranı %47,1, “oralı” olarak tanımlayanların oranı %17,6, “hem oralı-hem buralı” olarak tanımlayanların oranı %11,8, “göçmen” olarak tanımlayanların oranı %23,5’tir.

18 yıldan uzun süredir Türkiye’de yaşayanların içinde kendini “buralı” olarak tanımlayanların oranı %40, “oralı” olarak tanımlayanların oranı %30, “göçmen” olarak tanımlayanların oranı %30’dur (Bkz. Tablo 9).

Birkaç ay ile 2 yıl arası bir süredir Türkiye’de yaşamakta olan ve kendilerini “buralı” olarak tanımlayanlar için “buralı” kavramının neyi ifade ettiğini daha ayrıntılı olarak ele alırsak “Türk/Yörük” olduğunu ifade edenlerin oranı %12,5, “Türkiyeli”

olduğunu ifade edenlerin oranı %7,1, “Yaşadığı şehir”li olduğunu ifade edenlerin oranı %20, “Yaşadığı semt”li olduğunu ifade edenlerin oranı %16,7, Müslüman olduğunu ifade edenlerin oranı %33,3. Türkiye’de yaşama süresi birkaç ay ile 2 yıl arasında bir döneme denk gelenlerin %33,3’ü “Doğduğu ülke”, %58,3’ü “Doğduğu şehir” ve %47,1’i de “Ait olduğunu belirttiği etnik grup” tanımlamaları katılımcılar tarafından, “oralı” kavramıyla ifade edilmektedir.

3-5 yıldır Türkiye’de yaşamakta olan ve kendilerini “buralı” olarak tanımlayanlar için “buralı” kavramının neyi ifade ettiğini daha ayrıntılı olarak ele alırsak “Türk/Yörük” olduğunu ifade edenlerin oranı %18,8, “Türkiyeli” olduğunu ifade edenlerin oranı %14,3, “Yaşadığı şehir”li olduğunu ifade edenlerin oranı %10, Türkiye’de yaşama süresi 3-5 yıl arasında bir döneme denk gelenlerin %29,6’sı “Doğduğu ülke”, %16,7’si “Doğduğu şehir” ve %23,5’i de “Ait olduğunu belirttiği etnik grup” tanımlamaları katılımcılar tarafından, “oralı” kavramıyla ifade edilmektedir.

6-18 yıldır Türkiye’de yaşamakta olan ve kendilerini “buralı” olarak tanımlayanlar için “buralı” kavramının neyi ifade ettiğini daha ayrıntılı olarak ele alırsak “Türk/Yörük” olduğunu ifade edenlerin oranı %50, “Türkiyeli” olduğunu ifade edenlerin oranı %50, “Yaşadığı şehir”li olduğunu ifade edenlerin oranı %20, “Yaşadığı semt”li olduğunu ifade edenlerin oranı %16,7, Müslüman olduğunu ifade edenlerin oranı %33,3. Türkiye’de yaşama süresi 6-18 yıl arasında bir döneme denk gelenlerin %14,8’i “Doğduğu ülke”, %8,3’ü “Doğduğu şehir” ve %23,5’i de “Ait olduğunu belirttiği etnik grup” tanımlamaları katılımcılar tarafından, “oralı” kavramıyla ifade edilmektedir. Kendini “Daha önce yaşadığı başka bir ülke”li olarak tanımlayan yalnızca 1 kişi bulunmaktadır.

18 yıldan daha uzun süredir Türkiye’de yaşamakta olan ve kendilerini “buralı” olarak tanımlayanlar için “buralı” kavramının neyi ifade ettiğini daha ayrıntılı olarak ele alırsak “Türk/Yörük” olduğunu ifade edenlerin oranı %18,8, “Türkiyeli” olduğunu ifade edenlerin oranı %28,6, “Yaşadığı şehir”li olduğunu ifade edenlerin oranı %50, “Yaşadığı semt”li olduğunu ifade edenlerin oranı %66,7, Müslüman olduğunu ifade edenlerin oranı %33,3. Türkiye’de yaşama süresi 18 yıldan daha uzun olanların

%22,2'si “Doğduğu ülke”, %16,7'si “Doğduğu şehir” ve %5,9'u da “Ait olduğunu belirttiği etnik grup” tanımlamaları katılımcılar tarafından, “oralı” kavramıyla ifade edilmektedir. Kendini “Avrupalı” tanımlayan yalnızca 1 kişi bulunmaktadır.

b. Türkiye’de Yaşama Süresi ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki

Tablo 10. Türkiye’de Yaşama Süresi ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki

	Kendinizi nereli olarak tanımlarsınız?												N
	Buralı		Ne oralı- Ne buralı		Oralı		Hem oralı- Hem buralı		Göçmen		Yabancı		
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
Birkaç ay-2yıl	1	10,0	2	20,0	7	70,0	-	-	-	-	-	-	22
3yıl-5yıl	-	-	1	12,5	6	75,0	-	-	-	-	1	12,5	14
6yıl-18yıl	4	26,7	-	-	6	40,0	4	26,7	1	6,7	-	-	17
18yıldan daha uzun	11	35,5	1	3,2	7	22,6	3	9,7	8	25,8	1	3,2	10

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi birkaç ay-2 yıl gibi bir süredir Türkiye’de yaşamakta olan katılımcıların %10’u kendini “buralı”, %20’si “ne oralı-ne buralı”, %70’i de “oralı” olarak tanımlamaktadır. 3-5 yıldır Türkiye’de yaşadığını belirtenlerin %12,5’i kendisini “ne oralı-ne buralı”, %75’i “oralı”, %12,5’i de “yabancı” olarak tanımlamaktadır. 6-8 yıldır Türkiye’de yaşayanların %26,7’si kendini “buralı”, %40’ı “oralı”, %26,7’si “hem oralı-hem buralı” ve %6,7’si “göçmen” olarak hissetmektedir. 18 yıldan uzun bir süredir Türkiye’de yaşayanların %35,5’i de “kendinizi nereli olarak tanımlarsınız?” sorusuna, “buralı”, %3,2’si “ne oralı-ne buralı”, %22,6’sı “oralı”, %9,7’si “hem oralı-hem buralı”, %25,8’i “göçmen”, %3,2’si de “yabancı” yanıtını vermiştir.

c. Görüşme Dili ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki

Tablo 11. Görüşme Dili ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki

	Kendinizi nereli olarak tanımlarsınız?												N
	Buralı		Ne oralı- Ne buralı		Oralı		Hem oralı- Hem buralı		Göçmen		Yabancı		
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
Türkçe	15	34,1	1	2,3	11	17,9	6	13,6	9	20,5	2	4,5	44
İngilizce	1	5,0	3	15,0	15	75,0	1	5,0	-	-	-	-	20

“Kendinizi nereli olarak tanımlarsınız?” sorusuna yanıt veren katılımcılardan görüşmeyi Türkçe olarak gerçekleştiren ve kendini “buralı” olarak tanımlayanların oranı %34,1 iken İngilizce gerçekleştiren ve “buralı” olduğunu ifade edenlerin oranı %5’tir. Kendini “ne oralı-ne buralı” olarak ifade edenlerin %2,3’ü görüşmeyi Türkçe, %15’i İngilizce gerçekleştirmiştir. Kendini “oralı” olarak tanımlayanların %17,9’u soruları Türkçe olarak yanıtlarken %75’i görüşmeyi İngilizce olarak gerçekleştirmiştir. “Hem oralı-hem buralı” olduğunu belirten katılımcıların %13,6’sı görüşmede Türkçe, %5’i İngilizce konuşmuştur. Görüşmeler, kendini “göçmen” ve “yabancı” olarak hissettiğini belirten katılımcılardan hiçbiri ile İngilizce olarak yapılmamıştır (Bkz. Tablo 11).

Görüşmeyi Türkçe olarak gerçekleştiren ve kendini “buralı” olarak tanımlayanların “buralı” ile neyi kastettiklerine daha ayrıntılı olarak bakacak olursak; sorulara Türkçe cevap veren, “Türk/Yörük” olduğunu belirtenlerin oranı %94,1, “Türkiyeli” olduğunu belirtenlerin oranı %100, “Yaşadığı şehirli” olduğunu belirtenlerin oranı %90, “Yaşadığı semtli” olduğunu belirtenlerin oranı %83,3, “Müslüman” olduğunu belirtenlerin oranı ise %100’dür.

“Oralı” ile neyi kastettiklerine baktığımızda da görüşmeyi Türkçe olarak gerçekleştiren, “Doğduğu ülke”li olduğunu belirtenlerin oranının %66,7, “Doğduğu şehirli” olduğunu belirtenlerin oranının %41,7, “Ait olduğunu belirttiği etnik köken”i (İrlandalı, İskoçyalı, İngiliz) kastedenlerin oranının %52,9, “Daha önce yaşadığı başka bir ülke”li olduğunu belirtenlerin oranının %100 (sadece 1 kişi, Avustralyalı), “Daha önce yaşadığı başka bir şehir”li olduğunu belirtenlerin oranının %100 (sadece 1 kişi) ve

son olarak da “Avrupalı” olduğunu belirtenlerin oranının %100 (sadece 1 kişi) olduğu görülmektedir.

Görüşmeyi İngilizce olarak gerçekleştiren ve kendini “oralı” olarak tanımlayanların “oralı” ile neyi kastettiklerine daha ayrıntılı olarak bakalım. Sorulara İngilizce yanıt veren, “Türk/Yörük” olduğunu belirtenlerin oranı %5,9, “Yaşadığı şehirli” olduğunu belirtenlerin oranı %10, “Yaşadığı semtli” olduğunu belirtenlerin oranı %16,7, “Doğduğu ülkeli” olduğunu belirtenlerin oranı %33,3, “Doğduğu şehirli” olduğunu belirtenlerin oranı %58,3 ve oralı kavramı ile “Ait olduğunu belirttiği etnik köken”i ifade edenlerin oranı da %47,1’dir.

d. Gündemi Takip Ederken Tercih Edilen Dil ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki

Tablo 12. Gündemi Takip Ederken Tercih Edilen Dil ile Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki

	Kendinizi nereli olarak tanımlarsınız?												N
	Buralı		Ne oralı- Ne buralı		Oralı		Hem oralı- Hem buralı		Göçmen		Yabancı		
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
Türkçe Kaynaklardan	7	43,8	1	25	2	7,7	-	-	4	44,4	1	50	15
Doğduğum Ülkenin dilinde	2	12,5	2	50	11	42,3	2	28,6	-	-	-	-	17
Her türlü Kaynaktan	7	43,8	1	25	13	50	5	71,4	5	55,6	1	50	32

“Kendinizi nereli olarak tanımlarsınız?” sorusuna yanıt veren katılımcılardan gündemi takip ederken daha çok Türkçe kaynakları tercih ettiğini belirten ve kendini “buralı” olarak tanımlayanların oranı %43,8, doğduğu ülkenin dilinde/oranın kaynaklarından takip ettiğini belirten ve “buralı” olduğunu ifade edenlerin oranı %12,5, her türlü kaynaktan (hem yerli, hem dış) takip ettiğini belirten ve kendini “buralı” olarak tanımlayanların oranı ise; %43,8’dir.

Kendini “ne oralı-ne buralı” olarak ifade edenlerin %25’i gündemi Türkçe kaynaklardan, %50’si doğduğu ülkenin dilinde/oranın kaynaklarından, %25’i her türlü kaynaktan (hem yerli, hem dış) takip ettiğini belirtmiştir.

Kendini “oralı” olarak tanımlayanların %7,7’si gündemi Türkçe kaynaklardan, %42,3’ü doğduğu ülkenin dilinde/oranın kaynaklarından, %50’si her türlü kaynaktan (hem yerli, hem dış) takip ettiğini belirtmiştir.

“Hem oralı-hem buralı” olduğunu belirten katılımcıların %28,6’sı gündemi doğduğu ülkenin dilinde/oranın kaynaklarından, %71,4’ü her türlü kaynaktan (hem yerli, hem dış) takip ettiğini belirtirken örnekleme kendini “hem oralı-hem buralı” olarak belirten hiçbir katılımcı gündemi yalnızca Türkçe kaynaklardan takip etmemektedir.

“Göçmen” olduğunu belirten katılımcıların %44,4’ü gündemi Türkçe kaynaklardan, %55,6’sı her türlü kaynaktan (hem yerli, hem dış) takip ettiğini belirtirken kendini “göçmen” olarak tanımlayan hiçbir katılımcı gündemi yalnızca doğduğu ülkenin dilinde/oranın kaynaklarından takip etmemektedir.

“Yabancı” olduğunu belirten katılımcıların %50’si gündemi Türkçe kaynaklardan, %50’si her türlü kaynaktan (hem yerli, hem dış) takip ettiğini belirtirken kendini “yabancı” olarak tanımlayan hiçbir katılımcı gündemi yalnızca doğduğu ülkenin dilinde/oranın kaynaklarından takip etmemektedir (Bkz. Tblo 12).

Gündemi takip ederken daha çok Türkçe kaynakları tercih eden ve kendilerini “buralı” olarak tanımlayanlar için “buralı” ifadesinin neyi ifade ettiğini daha ayrıntılı olarak ele alırsak “Türk/Yörük” olduğunu ifade edenlerin oranı %35,3, “Türkiyeli” olduğunu ifade edenlerin oranı %42,9, “Yaşadığı şehir”li olduğunu ifade edenlerin oranı %40, “Yaşadığı semt”li olduğunu ifade edenlerin oranı %33,3, Müslüman olduğunu ifade edenlerin oranı %33,3. Gündemi daha çok Türkçe kaynaklardan takip etmeyi tercih edenlerin %11,1’i “Doğduğu ülke”, %8,3’ü “Doğduğu şehir” ve %5,9’u da “Ait olduğunu belirttiği etnik grup” tanımlamalarını, “Oralı” kavramıyla ifade etmişlerdir.

Gündemi takip ederken daha çok doğduğu ülkenin dilini/oranın kaynaklarını tercih eden ve kendilerini “buralı” olarak tanımlayanların %5,9’u “Türk/Yörük”, %21,4’ü “Türkiyeli”, %20’si “Yaşadığı şehir”, %33,3’ü “Yaşadığı semt” tanımlamalarını, “buralı” genel ifadesi ile açıklamaya çalışmışlardır. “Oralı” olduğunu belirtenlerin %37’si “Doğduğu ülke”yi, %25’i “Doğduğu şehir”i, %41,2’si “Ait olduğunu belirttiği etnik grup”u ve yalnızca 1 kişi de “Avrupalı” olmayı ifade etmişlerdir.

Gündemi takip ederken her türlü kaynağa başvurduklarını (hem Türkçe, hem anadili hem de diğer diller) ve kendilerini “buralı” olarak hissettiklerini belirtenlerin %58,8’i “Türk/Yörük”, %35,7’si “Türkiyeli”, %40’ı “Yaşadığı şehir”li, %33,3’ü “Yaşadığı semt”li, %66,7’si “Müslüman” tanımlamalarını kullanmış; %51,9’u “Doğduğu ülke”li, %66,7’si “Doğduğu şehir”li, %52,9’u “Ait olduğunu belirttiği etnik grup” mensubu ve yalnızca 1’er kişi de “Daha önce yaşadığı başka bir ülke”li ve “Daha önce yaşadığı başka bir şehir”li olduğunu belirtmek amacıyla “oralı” ifadesini kullanmıştır.

e. İnanç ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki

Tablo 13. İnanç ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki

	Kendinizi nereli olarak tanımlarsınız?												N
	Buralı		Ne oralı- Ne buralı		Oralı		Hem oralı- Hem buralı		Göçmen		Yabancı		
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
Daha inançlı oldum	3	18,8	-	-	2	7,7	1	14,3	1	11,1	-	-	7
Yaşla beraber Biraz	5	31,3	2	50,0	9	34,6	3	42,9	1	11,1	1	50,0	21
Değişiklik olmadı	8	50,0	2	50,0	15	57,7	3	42,9	6	66,7	1	50,0	35
Uzaklaştım	-	-	-	-	-	-	-	-	1	100	-	-	1

“Kendinizi nereli olarak tanımlarsınız?” sorusuna yanıt veren katılımcılardan Türkiye’ye geldikten sonra daha inançlı olduğunu belirtenlerin ve kendini “buralı” olarak tanımlayanların oranı %18,8, Türkiye’ye geldikten sonra kendisinde inanç

konusunda pek fazla bir değişiklik olmadığını/yaşla beraber biraz değişim olduğunu belirten ve “buralı” olduğunu ifade edenlerin oranı %31,3, Türkiye’ye geldikten sonra söz konusu alanda hiçbir değişiklik olmadığını belirten ve kendini “buralı” olarak tanımlayanların oranı ise; %50,0’dır.

Kendini “ne oralı-ne buralı” olarak ifade edenlerin %50’si pek fazla değişim olmadığını veya yaşla beraber biraz değişim olduğunu belirtmektedir, %50’si de hiçbir değişim olmadığını belirtmiştir.

Kendini “oralı” olarak tanımlayanların %7,7’si daha inançlı olduğunu, %34,6’sı yaşla beraber belki biraz daha inançlı olduğunu ve %57,7’si hiçbir değişim olmadığını belirtmiştir.

“Hem oralı-hem buralı” olduğunu belirten katılımcıların %14,3’ü Türkiye’ye geldikten sonra daha inançlı olduğunu, %42,9’u yaşla beraber belki biraz değişim olduğunu ve yine %42,9’u da hiçbir değişim olmadığını belirtmiştir.

“Göçmen” olduğunu belirten katılımcıların %11,1’i Türkiye’ye geldikten sonra daha inançlı olduğunu, %11,1’i yaşla beraber belki biraz değişim olduğunu, %66,7’si hiçbir değişim olmadığını belirtmiştir ve kendini “göçmen” olarak tanımlayan yalnızca 1 kişi Türkiye’ye geldikten sonra dinden uzaklaştığını ifade etmiştir.

“Yabancı” olduğunu belirten katılımcıların %50’si yaşla beraber belki biraz değişim olduğunu, %50’si de Türkiye’ye geldikten sonra inançla ilgili hiçbir değişim olmadığını belirtmiştir (Bkz. Tablo 13).

Türkiye’ye geldikten sonra daha inançlı olduğunu belirten ve kendini “buralı” olarak tanımlayanların “buralı” ile ifade etmek istediklerini daha ayrıntılı olarak ele almak için dağılımlarına bakacak olursak “Türk/Yörük” %23,5, “Türkiyeli” %21,4, “Yaşadığı şehir” %20, “Yaşadığı semt” %16,7, “Müslüman” %66,7’lik bir dağılımın var olduğu görülecektir. . “Oralı” ifadesi ise; Türkiye’ye geldikten sonra daha inançlı olduğunu belirten kişilerin %14,8 ile “Doğduğu ülke”yi, %16,7 ile “Doğduğu şehir”i kendilerini tanımlamak için kullandıkları daha genel bir ifadedir.

Türkiye'ye geldikten sonra yaşla beraber inançlarında biraz değişiklik olduğunu veya pek bir değişiklik olmadığını belirten ve kendini “buralı” olarak tanımlayanların, “buralı” ile ifade etmek istediklerini daha ayrıntılı olarak ele almak için dağılımlarına bakacak olursak “Türk/Yörük” oranının %17,6, “Türkiyeli” oranının %28,6, “Yaşadığı şehir”li oranının %30, “Yaşadığı semt”li oranının %16,7 olduğu görülecektir. “Oralı” genel tanımlaması ise; Türkiye'ye geldikten sonra yaşla beraber inançlarında biraz değişiklik olduğunu veya pek bir değişiklik olmadığını belirten grubun “Doğduğu ülke”li (%29,6), “Doğduğu şehir”li (%25), “Ait olduğunu belirttiği etnik grup” mensubu (%41,2), “Daha önce yaşadığı başka bir ülke”li (sadece 1 kişi) ve “Daha önce yaşadığı başka bir şehir”li (sadece 1 kişi) tanımlamalarına ait daha genel bir ifadedir.

Türkiye'ye geldikten sonra inanç konusunda hiçbir değişiklik olmadığını belirten ve kendini “buralı” olarak tanımlayanların, “buralı” ile ifade etmek istediklerini daha ayrıntılı olarak ele almak için dağılımlarına bakacak olursak “Türk/Yörük” oranının %52,9, “Türkiyeli” oranının %50, “Yaşadığı şehir”li oranının %50, “Yaşadığı semt”li oranının %66,7, “Müslüman” oranının %33,3 olduğu görülecektir. “Oralı” ifadesi de “Doğduğu ülke”li (%55,6), “Doğduğu şehir”li (% 58,3), “Ait olduğunu belirttiği etnik grup” mensubu (%58,8) ve “Avrupalı” (sadece 1 kişi) olmaya ilişkin daha geniş bir tanımlamadır.

Türkiye'ye geldikten sonra inanç konusunda daha öncesine göre uzaklaştığını, bunun sebebinin de var olan iktidar partisinin tutumundan hoşlanmaması olduğunu bildiren ve kendini “Tük/Yörük” olarak tanımlamak amacıyla “buralı” ifadesini kullanan yalnızca 1 kişi bulunmaktadır.

f. Gelecek Planı ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki

Tablo 14. Gelecek Planı ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki

	Kendinizi nereli olarak tanımlarsınız?												N
	Buralı		Ne oralı- Ne buralı		Oralı		Hem oralı- Hem buralı		Göçmen		Yabancı		
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
Ailem/çocuklarım burada	11	36,7	-	-	7	23,3	3	10,0	8	26,7	1	3,3	30
Burada mutluyum, burayı seviyorum	3	20,0	2	13,3	6	40,0	3	20,0	1	6,7	-	-	15
Kararsızım	2	12,5	2	12,5	11	68,8	1	6,3	-	-	-	-	16
Geri döneceğim/ başka ülkeye gideceğim	-	-	-	-	2	66,7	-	-	-	-	1	33,3	3

“Kendinizi nereli olarak tanımlarsınız?” sorusuna yanıt veren katılımcılardan kendini “buralı” olarak tanımlayan ve ailesi ve çocukları burada olduğu için bundan sonra Türkiye’de yaşayacağını bildirenlerin oranı %36,7, burada mutlu olduğu ve burayı sevdiği için bundan sonra Türkiye’de yaşayacağını bildirenlerin oranı %20, kararsızların oranı ise %12,5’tir.

Kendini “ne oralı-ne buralı” olarak ifade eden ve burada mutlu olduğu ve burayı sevdiği için bundan sonra Türkiye’de yaşayacağını bildirenlerin oranı %13,3 ve kararsızların oranı ise %12,5’tir.

Kendini “oralı” olarak tanımlayanların ve ailesi ve çocukları burada olduğu için bundan sonra Türkiye’de yaşayacağını bildirenlerin oranı %23,3, burayı sevdiği ve burada mutlu olduğu için bundan sonra Türkiye’de yaşamayı düşündüğünü bildirenlerin oranı %40, kararsızların oranı %68,8 ve geri döneceğini ya da başka bir ülkeye gideceğini bildirenlerin oranı ise %66,7’dir.

“Hem oralı-hem buralı” olduğunu belirten ve ailesi ve çocukları burada olduğu için bundan sonra Türkiye’de yaşayacağını bildirenlerin oranı %10, burayı sevdiği ve

burada mutlu olduğu için bundan sonra Türkiye’de yaşamayı düşündüğünü bildirenlerin oranı %20, kararsızların oranı %6,3’tür.

“Göçmen” olduğunu belirten ve ailesi ve çocukları burada olduğu için bundan sonra Türkiye’de yaşayacağını bildirenlerin oranı %26,7, burayı sevdiği ve burada mutlu olduğu için bundan sonra Türkiye’de yaşamayı düşündüğünü bildirenlerin oranı %6,7’dir.

“Yabancı” olduğunu belirten ve ailesi ve çocukları burada olduğu için bundan sonra Türkiye’de yaşayacağını bildirenler 1, geri döneceğini ya da başka bir ülkeye gideceğini bildiren 1 kişi bulunmaktadır (Bkz. Tablo 14).

g. Yuva Tanımlamaları ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki

Tablo 15. Yuva Tanımlamaları ile Katılımcıların Kendilerini Nereli Olarak Tanımladıkları Arasındaki İlişki

	Burah		Ne orah- Ne burah		Kendinizi nereli olarak tanımlarsınız?								N
					Oralı		Hem orah- Hem burah		Göçmen		Yabancı		
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
Burası	13	81,3	3	75,0	9	34,6	4	57,1	5	55,6	-	-	34
Hem orası- Hem burası	1	6,3	-	-	3	11,5	-	-	-	-	-	-	4
Hiçbir yer	1	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Orası	-	-	-	-	4	15,4	1	14,3	1	11,1	1	50,0	7
Her yer Olabilir	-	-	-	-	3	11,5	-	-	-	-	-	-	3
Evim	1	6,3	1	25,0	3	11,5	1	14,3	3	33,3	-	-	9
Ailemin Olduğu yer	-	-	-	-	4	15,4	1	14,3	-	-	1	16,7	6

“Sizin için yuva neresidir?” sorusuna “burası” yanıtını veren ve kendini “buralı” olarak tanımlayanların oranı %81,3, “hem orası-hem burası” diyen ve “buralı” olduğunu

ifade edenlerin oranı %6,3, benim için yuva “evim”dir diyen ve kendini “buralı” olarak tanımlayanların oranı %6,3’tür. Örnekleme “hiçbir yere ait hissetmiyorum” diyen ve kendini “buralı” olarak tanımlayan 1 kişi bulunmaktadır.

“Sizin için yuva neresidir?” sorusuna “burası” yanıtını veren ve kendini “ne oralı-ne buralı” olarak tanımlayanların oranı %75, benim için yuva “evim”dir diyen ve kendini “ne oralı-ne buralı” olarak tanımlayanların oranı %25’dir.

“Sizin için yuva neresidir?” sorusuna “burası” yanıtını veren ve kendini “oralı” olarak tanımlayanların oranı %34,6, “hem orası-hem burası” diyen ve “oralı” olduğunu ifade edenlerin oranı %11,5, “orası” diyen ve “oralı” olduğunu ifade edenlerin oranı %15,4, “her yer olabilir” diyen ve “oralı” olduğunu ifade edenlerin oranı %11,5, benim için yuva “evim”dir diyen ve kendini “oralı” olarak tanımlayanların oranı %11,5, benim için yuva “ailemin/eşimin/çocuklarımla olduğu yer”dir diyen ve kendini “oralı” olarak tanımlayanların oranı %15,4’tür.

“Sizin için yuva neresidir?” sorusuna “burası” yanıtını veren ve kendini “hem oralı-hem buralı” olarak tanımlayanların oranı %57,1, “orası” diyen ve “hem oralı-hem buralı” olduğunu ifade edenlerin oranı %14,3, benim için yuva “evim”dir diyen ve kendini “hem oralı-hem buralı” olarak tanımlayanların oranı %14,3, benim için yuva “ailemin/eşimin/çocuklarımla olduğu yer”dir diyen ve kendini “hem oralı-hem buralı” olarak tanımlayanların oranı %14,3’tür.

“Sizin için yuva neresidir?” sorusuna “burası” yanıtını veren ve kendini “göçmen” olarak tanımlayanların oranı %55,6, “orası” diyen ve “göçmen” olduğunu ifade edenlerin oranı %11,1, benim için yuva “evim”dir diyen ve kendini “göçmen” olarak tanımlayanların oranı %33,3’tür.

“Sizin için yuva neresidir?” sorusuna “burası” yanıtını veren ve kendini “yabancı” olarak tanımlayanların oranı %50, “orası” diyen ve “yabancı” olduğunu ifade edenlerin oranı %11,1, benim için yuva “ailemin/eşimin/çocuklarımla olduğu yer”dir diyen ve kendini “göçmen” olarak tanımlayanların oranı %16,7’dir (Bkz. Tablo 15).

Kendini “buralı” olarak tanımlayan ve “yuva” tanımlaması, “burası” olan katılımcıların yuva tanımlamalarını daha ayrıntılı olarak ele almak için dağılımlara bakalım. “Buralı” olduğunu ifade eden ve Yuva olarak “Türkiye”yi benimseyenlerin oranı %40,9, “Yaşadığım şehir”i benimseyenlerin oranı %45,5, “Yaşadığı semt”i benimseyenlerin oranı %36,8 ve “Doğduğu ülke”yi benimseyenlerin oranı %9,1’dir.

“Ne oralı-ne buralı” olduğunu ifade eden ve Yuva olarak “Türkiye”yi benimseyenlerin oranı %4,5, “Yaşadığı şehir”i benimseyenlerin oranı %4,5’dir.

“Oralı” olduğunu ifade eden ve Yuva olarak “Türkiye”yi benimseyenlerin oranı %27,3, “Yaşadığı şehir”i benimseyenlerin oranı %31,8, “Yaşadığı semt”i benimseyenlerin oranı %47,4, “Doğduğu ülke”yi benimseyenlerin oranı %54,5, “Doğduğu şehir/ev”i benimseyenlerin oranı %40 ve “Daha önce yaşadığı başka bir şehir”i benimseyenlerin oranı da %50’dir.

“Hem oralı-hem buralı” olduğunu ifade eden ve Yuva olarak “Türkiye”yi benimseyenlerin oranı %9,1, “Yaşadığı şehir”i benimseyenlerin oranı %13,6, “Yaşadığı semt”i benimseyenlerin oranı %5,3, “Doğduğu ülke”yi benimseyenlerin oranı %9,1, “Doğduğu şehir/ev”i benimseyenlerin oranı %20, “Daha önce yaşadığı bir ülke”yi benimseyenlerin oranı %50 ve “Daha önce yaşadığı başka bir şehir”i benimseyenlerin oranı %50’dir.

“Göçmen” olduğunu ifade eden ve Yuva olarak “Türkiye”yi benimseyenlerin oranı %18,2, “Yaşadığı şehir”i benimseyenlerin oranı %4,5, “Yaşadığı semt”i benimseyenlerin oranı %10,5, “Doğduğu ülke”yi benimseyenlerin oranı %18,2, “Doğduğu şehir/ev”i belirtenlerin oranı da %20’dir.

“Yabancı” olduğunu ifade eden ve Yuva olarak “Doğduğu ülke”yi belirtenlerin oranı %9,1, “Doğduğu şehir/ev”i belirtenlerin oranı %20 ve son olarak da “Daha önce yaşadığı başka bir ülke”yi belirtenlerin oranı %50’dir.

4.2.3. Katılımcıların Gelecek Planları ile İlişkisi Açısından Bazı Değişkenlere İlişkin Dağılımlar

Bu bölümde, görüşmeye katılan katılımcıların Türkiye'ye yerleşme nedeni, herhangi bir dernek ya da kulübe üyeliğinin bulunup bulunmadığı, Türkiye'ye geldikten sonra inanç, yeme-içme alışkanlıkları, giyim tarzı, ev dekorasyonu ve müzik zevki, kültürel-entelektüel zevklerinde değişiklik olup olmadığı gibi değişkenlere bağlı olarak gelecek planlarının ne olduğuna ilişkin dağılımlara yer verilmiştir. Sonuçlar tablolarla sunulmuştur.

a. Yerleşme Nedeni ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki

Tablo 16. Katılımcıların Türkiye'ye Yerleşme Nedeni ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki

	Ailem/çocuklarım burada		Gelecek planı				N		
	F	%	Burada mutluyum, burayı seviyorum		Kararsızım			Geri döneceğim/ başka ülkeye gideceğim	
	F	%	F	%	F	%	F	%	
İş	1	8,3	3	25,0	5	41,7	3	25,0	12
Eğitim	-	-	-	-	2	100,0	-	-	2
Evlilik/ romantik ilişki	7	41,2	7	41,2	3	17,6	-	-	17
İklim/doğa	-	-	3	33,3	6	66,7	-	-	9
Aile il göç	22	91,7	2	8,3	-	-	-	-	24

Türkiye'ye yerleşme nedeni iş olan katılımcıların gelecek planlarının ne olduğuna baktığımızda, bundan sonra Türkiye'de yaşayacağını çünkü ailesi ve çocuklarının burada olduğunu belirtenlerin oranı %8,3, burada mutlu olduğunu, burayı sevdiğini, bu nedenle burada yaşayacağını belirtenlerin oranı %25, hala karar veremediğini belirtenlerin oranı %41,7, geri döneceğini ya da başka bir ülkeye gideceğini belirtenlerin oranı ise %25'tir.

Örnekleme Türkiye'ye yerleşme nedeni eğitim olan ve gelecekte de Türkiye'de yaşamak ya da başka bir yere gitmek konusunda kararsız olan yalnızca 2 kişi bulunmaktadır.

Evlilik veya romantik ilişki nedeniyle Türkiye’de yaşayan katılımcılardan %41,2’si ailesi ve çocukları burada olduğu için, %41,2’si burayı sevdiği, burada mutlu olduğu için gelecekte de Türkiye’de yaşamayı planlamaktadır. Evlilik veya romantik ilişki nedeniyle Türkiye’ye yerleşen katılımcıların %17,6’sı ise kararsız olduğunu belirtmiştir.

Türkiye’nin iklimini ve doğasını beğendiği için Türkiye’de yaşamaya karar veren katılımcıların %33,3’ü burada mutlu olduğunu ve burayı sevdiği için burada yaşamaya devam edeceğini söylerken %66,7’si henüz kararsız olduğunu belirtmiştir.

Ailesi ile birlikte doğduğu ülkeden ayrılan ve Türkiye’ye göç eden katılımcıların % 91,7’si ailesi ve çocukları burada olduğu için Türkiye’de yaşamayı planlamaktadır, %8,3’ü ise burada mutlu olduğu ve burayı sevdiği için Türkiye’de yaşayacağını belirtmektedir (Bkz. Tablo 16).

b. Dernek/Kulüp Üyeliği ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki

Tablo 17. Katılımcıların Türkiye’de Üye olduğu Bir Dernek/Kulüp Olup Olmaması ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki

	Ailem/çocuklarım burada		Gelecek planı				Geri döneceğim/ başka ülkeye gideceğim		N
			Burada mutluyum, burayı seviyorum		Kararsızım				
	F	%	F	%	F	%	F	%	
Var	14	53,8	4	15,4	8	30,8	-	-	26
Yok	13	40,6	10	31,3	7	21,9	2	6,3	32
Yok; ama İsterim	3	50,0	1	16,7	1	16,7	1	16,7	6

Türkiye’de dernek ya da kulüp üyeliği olan katılımcıların %53,8’i ailesi ve/veya çocukları burada olduğu için, % 15,4’ü ise burada mutlu olduğu, burayı sevdiği için gelecekte de Türkiye’de yaşamayı düşündüklerini belirtmiştir. Üyeliği bulunanların %30,8’i ise kararsızdır.

Türkiye’de herhangi bir dernek/kulüp üyeliği bulunmayan katılımcıların %40,6’sı ailesi ve/veya çocukları burada olduğu için, % 31,3’ü ise burada mutlu olduğu,

burayı sevdiği için gelecekte de Türkiye’de yaşamayı düşündüklerini belirtmiştir. Üyeliği bulunmayanların %21,9’u kararsızdır. %6,3’ü de geri döneceğini veya başka bir ülkeye gitmeyi planladığını belirtmiştir.

Türkiye’de herhangi bir dernek/kulüp üyeliği bulunmayan ama üye olmak isteyen katılımcıların %50’si ailesi ve/veya çocukları burada olduğu için, % 16,7’si ise burada mutlu olduğu, burayı sevdiği için gelecekte de Türkiye’de yaşamayı düşündüklerini; %16,7’si kararsız olduğunu ve %16,7’si de geri döneceğini veya başka bir ülkeye gitmeyi planladığını belirtmiştir (Bkz. Tablo 17).

c. İnanç ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki

Tablo 18. Katılımcıların Türkiye’ye Geldikten Sonra İnançlarında Değişiklik Olup Olmaması ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki

	Ailem/çocuklarım burada		Gelecek planı				Geri döneceğim/ başka ülkeye gideceğim		N
	F	%	F	%	F	%	F	%	
Daha inançlı oldum	6	85,7	1	14,3	-	-	-	-	7
Yaşla beraber Biraz	6	28,6	5	23,8	9	42,9	1	4,8	21
Değişiklik olmadı	17	48,6	9	25,7	7	20,1	2	5,7	35
Uzaklaştım	1	100,0	-	-	-	-	-	-	1

Katılımcılara, Türkiye’ye geldikten sonra inanç konusunda düşüncelerinde herhangi bir değişiklik olup olmadığı sorulmuştur ve yukarıdaki tabloda bu soruya verilen yanıtların gelecek planlarıyla ilişkisi içindeki dağılımları yer almaktadır. Sonuçlara göre; daha inançlı olduğunu belirtenlerin %85,7’si ailesi ve/veya çocukları burada olduğu için; %14,3’ü ise burada mutlu olduğu, burayı sevdiği için Türkiye’de yaşayacağını belirtmiştir.

Türkiye’ye geldikten sonra yaşla beraber biraz daha inançlı olduğunu belirtenlerden ailesi ve/veya çocukları burada olduğu için Türkiye’de yaşayacağını belirtenlerin oranı %28,6; burada mutlu olduğu ve burayı sevdiği için burada

yaşayacağını belirtenlerin oranı ise %23,8'dir. Türkiye'ye geldikten sonra inanç konusundaki fikri yaşla beraber biraz değişenlerin içinde kararsız olduğunu belirtenler % 42,9 ve geri döneceğini veya başka bir ülkeye gideceğini ifade edenler de %4,8'lik bir orana sahiptir.

İnanç konusunda herhangi bir değişiklik olmadığını belirtenlerin %48,6'sı ailesi ve/veya çocukları burada olduğu için; %25,7'si ise burada mutlu olduğu ve burayı sevdiği için Türkiye'de yaşamayı planlamaktadır. Değişiklik olmadığını bildirenlerin %20,1'i kararsız olduğunu, %5,7'si de geri döneceğini/başka bir ülkeye gideceğini belirtmiştir.

Türkiye'ye geldikten sonra inanç konusunda daha mesafeli ve tepkili olduğunu bu nedenle eskiye oranla uzaklaştığını belirten yalnızca bir kişi bulunmaktadır ve bu kişinin gelecek planlarında ailesi ve çocukları burada olduğu için Türkiye'de yaşamayı sürdürmek vardır (Bkz. Tablo 18).

d. Yeme-İçme Alışkanlıkları ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki

Tablo 19. Katılımcıların Türkiye'ye Geldikten Sonra Yeme-içme Alışkanlıklarında Değişiklik Olup Olmaması ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki

	Ailem/çocuklarım burada		Gelecek planı				Geri döneceğim/ başka ülkeye gideceğim		N
			Burada mutluyum, burayı seviyorum		Kararsızım				
	F	%	F	%	F	%	F	%	
Değişti	5	35,7	3	21,4	5	35,7	1	7,1	14
Hem oradan, Hem buradan	15	45,5	10	30,3	6	18,2	2	6,1	33
Değişmedi	10	58,8	2	11,8	5	29,4	-	-	17

Türkiye'ye geldikten sonra yeme-içme alışkanlıklarının değiştiğini belirten katılımcıların %35,7'si ailesi/çocukları burada olduğu; %21,4'ü de burada mutlu olduğu/burayı sevdiği için Türkiye'de yaşayacağını belirtmiştir. Kararsızlar %35,7; geri döneceğini/başka bir ülkeye gideceğini belirtenler de %7,1'lik bir orana sahiptir.

Türkiye'ye gelmeleri ile birlikte yeme-içme alışkanlıklarını hem eskisi gibi sürdürdüklerini ama bunun yanı sıra buraya özgü şeyleri de yediklerini veya pişirdiklerini belirtenlerden ailesi/çocukları burada olduğu için Türkiye'de yaşamak isteyenlerin oranı %45,5; burada mutlu olduğu/burayı sevdiği için Türkiye'de yaşayacağını ifade edenlerin oranı ise %30,3'tür. Kararsızlar %18,2; geri döneceğini/başka bir ülkeye gideceğini belirtenler de %6,1'lik bir orana sahiptir.

Türkiye'ye geldikten sonra yeme-içme alışkanlıklarında değişiklik olmadığını belirtenlerin %58,8'i ailesi/çocukları burada olduğu; %11,8'i de burada mutlu olduğu/burayı sevdiği için Türkiye'de yaşayacağını belirtmiştir. Kararsızlar ise yeme-içme alışkanlığı değişmeyen grubun %29,4'ünü oluşturmaktadır (Bkz. Tablo19).

e. Giyim Tarzı ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki

Tablo 20. Katılımcıların Türkiye'ye Geldikten Sonra Giyim Tarzlarında Değişiklik Olup Olmaması ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki

	Ailem/çocuklarım burada		Gelecek planı				Geri döneceğim/ başka ülkeye gideceğim		N
			Burada mutluyum, burayı seviyorum		Kararsızım				
	F	%	F	%	F	%	F	%	
Değişti	9	42,9	5	23,8	7	33,3	-	-	21
Pek sayılmaz/ biraz	14	56,0	8	32,0	2	8,0	1	4	25
Değişmedi	7	38,9	2	11,1	7	38,9	2	11,1	18

Türkiye'de yaşamaya başladıktan sonra giyim tarzında değişiklik olan katılımcıların %42,9'u ailesi/çocukları burada olduğu; %23,4'i burada mutlu olduğu/burayı sevdiği için Türkiye'de yaşayacağını belirtmiştir. Kararsız olduğunu belirten katılımcıların oranı ise %33,3'tür.

Türkiye'ye gelmeleri ile birlikte giyim tarzının pek değişmediğini ve/veya biraz değiştiğini belirtenlerden ailesi/çocukları burada olduğu için Türkiye'de yaşamak isteyenlerin oranı %42,9; burada mutlu olduğu/burayı sevdiği için Türkiye'de yaşamak isteyenlerin oranı ise %23,8'dir. Kararsızlar ise giyim konusunda pek değişim

olmadığını belirten grubun %8'ini oluşturmaktadır. Yalnızca 1 kişi de geri döneceğini/başka bir ülkeye gideceğini ifade etmiştir.

Türkiye'ye geldikten sonra giyim tarzında değişiklik olmadığını belirtenlerin %38,9'u ailesi/çocukları burada olduğu; %11,1'i de burada mutlu olduğu/burayı sevdiği için Türkiye'de yaşayacağını belirtmiştir. Kararsız olduğunu belirtenlerin oranı %38,9; geri döneceğini/başka bir ülkeye gideceğini belirtenlerin oranı ise; %11,1'dir (Bkz. Tablo 20).

f. Ev Dekorasyonu ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki

Tablo 21. Katılımcıların Türkiye'ye Geldikten Sonra Ev Dekorasyonu Konusunda Değişip Değişmediği ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki

	Ailem/çocuklarım burada		Gelecek planı				Geri döneceğim/başka ülkeye gideceğim		N
	F	%	Burada mutluyum, burayı seviyorum		Kararsızım		F	%	
Değişti	6	30,0	7	35,0	6	30,0	1	5,0	20
Pek sayılmaz/biraz	16	61,5	5	19,2	4	15,4	1	3,8	26
Değişmedi	8	44,4	3	16,7	6	33,3	1	5,6	18

Katılımcılara, Türkiye'ye geldikten sonra ev dekorasyonu konusundaki zevklerinin değişip değişmedikleri sorulmuştur ve yukarıdaki tabloda bu soruya verilen yanıtların gelecek planlarıyla ilişkisi içindeki dağılımları yer almaktadır. Sonuçlara göre; zevkinin değiştiğini belirtenlerin %30'u ailesi ve/veya çocukları burada olduğu için; %35'i ise burada mutlu olduğu, burayı sevdiği için Türkiye'de yaşayacağını belirtmiştir. Kararsızların oranı %30; geri döneceğini/başka bir ülkeye gideceğini belirtenlerin oranı da %5'tir.

Türkiye'ye geldikten sonra ev dekorasyonu konusundaki zevkinin pek de değişmediğini veya biraz değiştiğini belirtenlerden ailesi ve/veya çocukları burada olduğu için Türkiye'de yaşayacağını belirtenlerin oranı %61,5; burada mutlu olduğu ve burayı sevdiği için burada yaşayacağını belirtenlerin oranı ise %19,2'dir. Türkiye'ye geldikten sonra ev dekorasyonu konusundaki zevki pek de değişmeyenlerin veya biraz

değişenlerin içinde kararsız olduğunu belirtenler % 15,4 ve geri döneceğini veya başka bir ülkeye gideceğini ifade edenler de %3,8'lik bir orana sahiptir.

Ev dekorasyonu konusunda herhangi bir değişiklik olmadığını belirtenlerin %44,4'ü ailesi ve/veya çocukları burada olduğu için; %16,7'si ise burada mutlu olduğu ve burayı sevdiği için Türkiye'de yaşamayı planlamaktadır. Değişiklik olmadığını bildirenlerin %33,3'ü kararsız olduğunu belirtirken yalnızca bir kişi geri döneceğini/başka bir ülkeye gideceğini ifade etmiştir (Bkz. Tablo 21).

g. Müzik Zevki, Kültürel ve Entelektüel Zevkler ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki

Tablo 22. Katılımcıların Türkiye'ye Geldikten Sonra Müzik, Kültürel ve Entelektüel Zevklerinde Değişim Olup Olmaması ile Gelecek Planı Arasındaki İlişki

	Ailem/çocuklarım burada		Gelecek planı				Geri döneceğim/başka ülkeye gideceğim		N
	F	%	F	%	F	%	F	%	
Değişti	2	40,0	2	40,0	-	-	1	20,0	5
Pek sayılmaz/ Biraz	18	47,4	10	26,3	10	26,3	-	-	38
Değişmedi	10	47,6	3	14,3	6	28,6	2	9,5	21

Türkiye'de yaşamaya başladıktan sonra müzik zevki, kültürel ve entelektüel zevklerinde değişiklik olan katılımcıların %40'ı ailesi/çocukları burada olduğu; %40'ı burada mutlu olduğu, burayı sevdiği için Türkiye'de yaşayacağını belirtmiştir. Yalnızca 1 kişi de geri döneceğini/başka bir ülkeye gideceğini belirtmiştir.

Türkiye'ye gelmeleri ile birlikte müzik zevki, kültürel ve entelektüel zevklerinin pek değişmediğini ve/veya biraz değiştiğini belirtenlerden ailesi/çocukları burada olduğu için Türkiye'de yaşamak isteyenlerin oranı %47,4; burada mutlu olduğu/burayı sevdiği için Türkiye'de yaşamak isteyenlerin oranı ise %26,3'tür. Kararsızlar ise müzik zevki, kültürel ve entelektüel zevkler konusunda pek değişim olmadığını belirten grubun %26,3'ünü oluşturmaktadır.

Türkiye'ye geldikten sonra müzik zevki, kültürel ve entelektüel zevklerinde değişiklik olmadığını belirtenlerin %47,6'sı ailesi/çocukları burada olduğu; %14,3'ü de burada mutlu olduğu/burayı sevdiği için Türkiye'de yaşayacağını belirtmiştir. Karasız olduğunu belirtenlerin oranı %28,6; geri döneceğini/başka bir ülkeye gideceğini belirtenlerin oranı ise; %9,5'tir (Bkz. Tablo 22).

4.2.4. Katılımcıların En Sevdikleri Yer Olarak Belirttikleri Yer ile İlişisine Göre Yuva Kavramına İlişkin Dağılım

Tablo 23. Katılımcıların En Sevdikleri Yer Olarak Belirttikleri Yer ile İlişisine Göre Yuva Kavramına İlişkin Dağılım

	Burası		Hem orası- Hem burası		Sizin için yuva neresi?										N
					Hiçbir yer		Orası		Her yer olabilir		Evim		Ailem/eşim/ çocuklarımla olduğu yer		
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
Evim	5	45,5	-	-	-	-	2	18,2	-	-	2	18,2	2	18,2	11
Kafe/ Restorant/ Sokak	7	43,8	1	6,3	1	6,3	1	6,3	1	6,3	4	25	1	6,3	16
Doğa/deniz Kenarı	15	55,6	2	7,4	1	3,7	2	7,4	1	3,7	3	11,1	3	11,1	27
Sosyal Yapı vb.	5	71,4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	14,3	1	14,3	7
Yaşadığım Bölge/ Mahalle/ Semt	25	65,8	1	2,6	-	-	3	7,9	1	2,6	5	13,2	3	7,9	38
İş/egitim Olanakları	1	20,0	-	-	-	-	1	20,0	1	20,0	1	20,0	1	20,0	5

Katılımcılara yaşadıkları şehirde en sevdikleri yerin neresi olduğu sorulmuştur, bu soruya verilen yanıtların kendileri için yuvanın neresi olduğu ile ilişkisi içindeki dağılımı da yukarıda sunulmaktadır (Tablo 23). Sonuçlara göre; “en sevdiğim yer evimdir” diyen katılımcıların %45,5’inin, “sizin için yuva neresi?” sorusuna verdiği yanıt “burası”, %18,2’sinin verdiği yanıt “orası”, %18,2’sinin verdiği yanıt “evim”, %18,2’sinin verdiği yanıt “ailem/eşim/çocuklarımla olduğu yer”dir.

“En sevdiğim yer ailemle/arkadaşlarımla beraber gittiğim kafe/restoran/sokak vb yerlerdir” diyen katılımcıların %43,8’inin, “sizin için yuva neresi?” sorusuna verdiği yanıt “burası”, %6,3’ünün verdiği yanıt “hem orası-hem burası”, %6,3’ünün verdiği yanıt “hiçbir yer”, %6,3’ünün verdiği yanıt “orası”, %6,3’nün verdiği yanıt “her yer olabilir”, %25’inin verdiği yanıt “evim”, %6,3’ünün verdiği yanıt “ailem/eşim/çocuklarımla olduğu yer”dir.

“En sevdiğim yer, doğa/deniz kenarıdır” diyen katılımcıların %55,6’sının, “sizin için yuva neresi?” sorusuna verdiği yanıt “burası”, %7,4’ünün verdiği yanıt “hem orası-hem burası”, %3,7’sinin verdiği yanıt “hiçbir yer”, %7,4’ünün verdiği yanıt “orası”, %3,7’sinin verdiği yanıt “her yer olabilir”, %11,1’inin verdiği yanıt “evim”, %11,1’inin verdiği yanıt ise “ailem/eşim/çocuklarımla olduğu yer”dir.

“Yaşadığım şehri sosyal yapısı/insanları/gelişmişliği/kültürü vb sebeplerle seviyorum” diyen katılımcıların %71,4’ünün, %14,3’ünün verdiği yanıt “evim”, %14,3’ünün verdiği yanıt ise “ailem/eşim/çocuklarımla olduğu yer”dir.

“En sevdiğim yer yaşadığım mahalle/semte/bölgedir” diyen katılımcıların %65,8’inin, “sizin için yuva neresi?” sorusuna verdiği yanıt “burası”, %2,6’sının verdiği yanıt “hem orası-hem burası”, %7,9’unun verdiği yanıt “orası”, %2,6’sının verdiği yanıt “her yer olabilir”, %13,2’sinin verdiği yanıt “evim”, %7,9’unun verdiği yanıt ise “ailem/eşim/çocuklarımla olduğu yer”dir.

“Yaşadığım şehri iş/eğitim olanakları nedeniyle seviyorum” diyen katılımcıların %20’sinin, “sizin için yuva neresi?” sorusuna verdiği yanıt “burası”, %20’sinin verdiği yanıt “orası”, %20’sinin verdiği yanıt “her yer olabilir”, %20’sinin verdiği yanıt “evim”, %20’sinin verdiği yanıt ise “ailem/eşim/çocuklarımla olduğu yer”dir.

4.3. KATILIMCILARIN KENDİLERİ TARAFINDAN DİLE GETİRİLEN “YER”E İLİŞKİN ANLAM TEMALARI

Yapılan görüşmelerde katılımcılara sorulan “Yaşadığınız yerde en sevdiğiniz, kendinizi en rahat hissettiğiniz yer neresi?” sorusuna verilen yanıtlara bağlı kalınarak tüm katılımcıların “yer”e ilişkin kendiliğinden yaptıkları anlam atıfları Gustafson (2001)’in kuramsal çerçevesi ışığında ele alınmış ve Türk ve yabancı kökenli

katılımcıların yanıtları, “kendilik”, “diğerleri” ve “çevre” temaları açısından değerlendirilmiştir. Sonuçlar ayrı başlıklar altında toplanmış ve aşağıda sunulmuştur.

4.3.1. “Kendilik” Teması ile İlgili Olarak “Yer”e İlişkin Yapılan Anlam Atıfları

Bu tema, Türk kökenli katılımcıların anlatımlarında en çok değindikleri iki anlam temasından biridir. Burada, yaşanan semt/şehir, bireyin yaşam yolculuğunu ifade etmesi, uzun bir dönem yaşadığı ve çok defa geri döndüğü bir yer olması, kökleri, sürekliliği, deneyim ve hatıraları ile ilişkisi açısından anlamlıdır. Makedon göçmeni bir katılımcı bu temayı şöyle ifade etmiştir:

“... Evet, yani başka yerde yaşamadığım için, sadece Karşiyaka da yaşadım. ... Şimdi aitlik duygusu olarak tabii ki ben Karşiyaka'dan başka bir yeri bilmiyorum ki. Yani beni Türkiye'de bağlayan pek bir şey yok. Ben 40 senelik siyasetçiyim. Karşiyaka'dan başka bir yer bilmiyorum. Yani düşünebiliyor musunuz belki de öğrenmek istememişim bu güne kadar.”

ABD'de tanıştığı Türk kökenli kız arkadaşı ile evlenerek Türkiye'ye yerleşen Amerikalı bir katılımcı, bir yerde uzun süre yaşamının o yerin benlik için anlamlı hale geleceğini şöyle anlatmıştır:

“Türkiye'de en sevdiğim yerin Büyükkada olduğunu söyleyebilirim, İstanbul'da. Orası en sevdiğim yer. Çünkü orada yaşadım, İstanbul'da neredeyse 10 yıl yaşadım. Ve Büyükkada'da yazlık evim vardı. O yüzden de Türkiye'de en sevdiğim yer orası olsa gerek.”

Makedonya'dan ailesi ile birlikte çocukken göç etmiş bir başka katılımcı da, hem deneyim ve hatıralar hem de uzun dönem yaşadığı yer olması bakımından, ama bunun yanı sıra çalışma ve boş zamanlarıyla ilgili aktivitelerin orada yaşanmış olması bakımından Karşiyaka'nın onun için ne anlama geldiğini şöyle ifade etmiştir:

“Şimdi yer olarak her anlamda Karşiyaka'yı seviyorum, yani Karşiyaka semtinde yaşadığımız için her anlamda Karşiyaka, Nergiz. Oturduğumuz için, ikamet ettiğim için, tabii buraları seviyorum. ... Çalıştığımız, fabrikamız... Mesela fabrikada 23 yıl çalıştığımız anılarımız çok, burada yaşadığımız anılarımız çok. Buradan gidip vatan vazifemizi İstanbul, Kartal Maltepe'de yaptık. Tekrar gelip işime yerleştim.”

Bir diğer göçmen katılımcı da, mahallesinin onun için ne anlam ifade ettiğini anlatırken oradaki gençlere emek verdiğini ve mahallenin daha güvenli bir hale dönüşmesinde payı olduğunu ifade etmiştir. Ona göre deneyim ve hatıralarının geçtiği yer olmasına ek olarak aktivitelerin de önemi büyüktür:

“...Bir şeyler yapmak lazım ayrıca sporla ilgileniyorum. Önce Vardar spordu sonra vatan spor yaptık gençleri bir araya topladık güreş takımları, voleybol,

basketbol takımları kurduk. Gençlerin becerilerine göre gruplandırıp takımlar oluşturduk. Hatta futbol takımımız İzmir’de birçok şampiyonluk aldı. Kaç yılında olduğunu hatırlamıyorum ama Şemikler Lisesi dünya ikincisi olmuştu ve hürriyet gazetesinden gelip bizimle röportaj yapmışlardı. Gazeteyi hala saklarım. Şemikler Lisesindeki dünya şampiyonasına giden çocukların yedi tanesi bizim kulüptendi, bizler eğittik onları emeğimiz çok büyüktür başarılarında. Şu anda bizim mahallemizde esrar kullanan, kötü huylu, gece gündüz orda burada dolaşan gençler bulamazsınız ve bunda bizim kurmuş olduğumuz kulüplerin büyük etkisi vardır. 1980 yılında darbe olduğunda dahi her semte jandarma, tanklar girmiştir, bizim mahalleye kimse gelmemiştir. Yasak olduğu halde bizler toplanıp sokak aralarında, bahçelerde top oynamaya devam ediyorduk, kimse gelip bize müdahale etmiyordu. Çünkü mahallemizde olay olmuyordu. Şimdi yeni yeni başladı neden diye sorarsanız yeni binalar yapıldı sağdan soldan gelenler derken, birkaç yıl öncesine kadar kimse kapısına kilit vurmazdı çünkü herkes birbirini tanırdı...”

Uzun yıllar gemilerde çalışmış ve emekli olduktan sonra İstanbul’a yerleşmiş Amerikalı bir katılımcı da, yıllarca çalıştığı ve uzun dönemler boyunca tüm zamanını gemilerde geçirdiği için, yani alışkanlıklarından dolayı, bir yerin anlamlı olduğunu şöyle anlatmıştır:

“Sanırım boğaz, çok huzurlu. Boğaz kıyısı, bebek mesela... Pek çok güzel yer var ama sanırım çoğu Avrupa yakasında. Ben sadece gemilerin yakınında olmayı seviyorum. Üniversitede de ders verdim, gemilerde, bu yüzden kargo gemilerinin, tankerlerin yakınında olduğumda kendimi çok rahat hissediyorum.”

“Kendilik” anlam temasının bir diğer boyutu da duygularla ilişkilidir; yani yerin güvenlik ve ev hissi vermesi açısından anlamlı olmasıdır. Babası Türk, annesi Alman olan ve Almanya’da doğup bir süre orada yaşayan bir katılımcı, yaz tatillerinde İzmir’e gelmesiyle başlayan Karşıyaka sevgisini ve daha sonra da babasını kaybetmenin ardından Türkiye’ye dönüşünü şöyle anlatmıştır:

“Karşıyaka. ...Çünkü çocukluğum da orda geçti. İşte bahsettiğim yaz tatillerim, Karşıyaka artık evim gibi, her köşesini bilirim. O yüzden Karşıyaka’nın dışına bile taşınmak istemiyorum.”

ABD’de doğmuş ve üniversitede tanıştığı İzmirli kız arkadaşı ile evlenerek Türkiye’ye yerleşmiş olan bir katılımcının “Kendilik” temasının duygu boyutu ile ilgili olarak anlattıkları ise şöyledir:

“...Bugünlerde kendimi en çok Bornova’da rahat hissediyorum, yer olarak. Ama Türkiye’ye ilk geldiğimde hep Karşıyaka ya da bostanlıda yaşamayı istemiştin, çünkü bu bölgeler daha aşına olduğum bölgeler, orada daha çok “yuva”da hissediyorum. İzmir’in geri kalanına kendimi o kadar da yakın hissetmiyorum. Pek çok değişik isimde yer var bu şehirde, insanlar “ben şuralıyım, buralıyım” diyorlar, ben de neyden bahsettiklerini anlamıyorum.”

Londra’da emekli olduktan sonra Datça’ya yerleşen İngiliz bir katılımcı da, yaşadığı yerin kendisi için ne anlam ifade ettiğini anlatırken “kendilik” temasının hem deneyim hem de duygu boyutuna çok önem vermektedir:

“Datça benim evim, Datça’da güvende hissediyorum, daha güvende hissediyorum. Etrafı iyice öğrenince evimde olduğumu daha çok hissedeceğim. İlk geldiğimizde dolaşmaya çıkmıştım ve kayboldum, polisi aradım. Yürüye yürüye limana gitmişim. Her yıl 2 haftalığına tatile geliyorduk ve unutuyordum yolları her seferinde. Ama artık kaybolmaktan korkmuyorum. Ve bir iki kelime Türkçe konuşabiliyorum insanlarla. Artık güvende hissediyorum uzağa gitsem de...”

4.3.2. “Kendilik-Diğerleri” Teması ile İlgili Olarak Yere İlişkin Yapılan Anlam Atıfları

Bu anlam teması, benlik ve diğerleri arasındaki ilişki ile ilgilidir. Burada “diğerleri” kavramı, katılımcıların anlatımlarında kimi zaman kendilerini de dâhil ettikleri bir “biz”e; kimi zaman da kendilerinden farklı olanı ifade etmek için kullandıkları bir “onlar”a göndermektedir. Katılımcıların yanıtlarında genel olarak topluluk hissi ve tanıma ile ilişkisi içinde bu temaya rastlanmıştır.

Mahallesinde yaşayan arkadaşları, tanıdıkları ve/veya akrabaları ve bu tip sosyal ilişkileri nedeniyle yaşadığı yerin anlamlı olduğunu anlatan Makedonya göçmeni bir katılımcı bunu şöyle ifade etmiştir:

“Burada daha fazla kendi hemşerilerimizin olması mutlu ediyor. 40 senedir dükkân var herkesle diyalogumuz iyi. Biz zaten elimizden geldiğince herkese yardımcı olduk, parası olmayana para bile verdik. Her tülü elimizden geldiğince yardım ettik yani... Burada yerleşmişiz, burada akrabalarımızda bütün şey olarak da buradayız. ...Lokalimiz de kulübümüzün. Spor kulübünün lokali onu da biz kurduk. Bilakis benim biraderdi önceden aşağı yukarı 10-12 sene bende kulübün başkanıydım. Lokalin bu duruma gelmesi daha fazla benim başkanlık dönemimde oldu. Şimdi kulübe ayda 3-5 neyse artık katkı oluyor fakat üyeyim ama yönetimde değilim.”

Makedonya’dan çocukken ailesi ile birlikte İzmir’e gelmiş bir diğer göçmen katılımcı da yaşadığı yerin kendisi için taşıdığı anlamı, yine topluluk hissi üzerinden şöyle anlatmıştır:

“Benim şöyle bir yapım var, ben her şeyden çok keyif alırım. İnanılmaz keyif alırım, her şeyden ama.” “...Vapurla bir Karşıyaka’ya geçeyim, ben o vapurda bir simit yediğim zaman yani bilmem nerde olsam ben o keyfi belki alamam. Kendimle

çok barışığımdır. Gururla nerede olursam olayım göçmen olduğumu gururla söylerim, bundan gurur duyuyorum. Hiçbir zaman biz geldikte sıkıntı çektikte hiç olmadı. Büyüdüğümüz çevreyi çok seviyorum, gittiğimiz zaman çok keyif alıyorum, çok geniş bir camiamız var. Akrabalarımız çok, düğünlerde bir araya geldiğimiz zaman, çok geniş aileyiz.”

Alman anne ve babası ile ilk kez 9 yaşındayken Türkiye’ye turist olarak gelen ve daha sonraki bir dönemde Akçay’da yaşamaya başlayan bir katılımcı yerin sosyal ilişkilere bağlı olarak anlamlı hale geldiğini şöyle ifade etmiştir:

“Arkadaşlarımın yanında olduğum sürece her yerde kendimi rahat hissediyorum.”

53 yıldır yaşadığı mahallesindeki insanları tanıyor olması ve onlar tarafından tanınması nedeniyle oranın kendisi için anlamlı olduğunu ifade eden Makedonya göçmeni bir katılımcı şunları anlatmıştır:

“Ben burada 1958 yılından beri şurada bak fotokopi yazıyor ya onun yanında terzi dükkânı var. İşte ben gözlerimi orda açtım 53 yıldır da terzi yapıyorum. ...Bu muhitin hepsi göçmen vatandaşı. Hatta göçmen olmayanlar bile bana karşı çok duygulu davranırlar çünkü hepimiz burada esnafız. Bundan 40 sene kadar evvel bir çocuk dünyaya gelmiş ben onun çocukluğundan beri pantolonunu dikiyorum. Şimdi o doğan çocuk 35-40 yaşında şimdi bana saygısı olmayacak mı?”

Londra’da emekli olduktan sonra ablası ile birlikte Datça’ya yerleşen İngiliz bir katılımcı, “kendilik-diğerleri” temasının hem topluluk hissi, hem çevredeki diğer insanlar tarafından tanınma; hem de yabancı ya da bir şekilde farklı olarak algılanan “diğerleri” ile karşılaşmayla ilişkisi nedeniyle anonimlik boyutlarının üçünü de içeren yere ilişkin bir anlam değerlendirmesi yapmıştır. Buradaki anonimlik hissi, kendini – henüz hala farklı olarak algılandığını bilse de- yaşadığı bölgedeki diğer insanlardan biri gibi hissetmesi yoluyla, yaşadığı yerin daha anlamlı hale gelmesi ile ilişkilidir:

“Oturma izni almak istiyorum. Ve dili öğrenmek istiyorum, az biraz çalışmaya başladım. Daha çok kişiyle konuşabiliyorum artık. Dilini daha fazla öğrendikçe daha kolay oluyor yaşamak burada. Daha çok hoşuma gidiyor, daha çok uyum sağlıyorum. İnsanlarla daha çok konuşuyorum. Çok fazla insanla tanışsam da arkadaşlarımız var. İnsanlar selam veriyorlar, “merhaba” (Türkçe olarak söyledi) diyorlar. Limanda ve diğer yerlerde... İnsanlar size aşına oluyorlar. Yerel halk... Yürürken, limandaki bir adamım bir 5 yıl önce, selam bile vermiyorlardı. Ama artık dükkânlara giriyorum falan... Burada yaşıyorum artık. Burada çok fazla turist yok, ama ben hala turist gibi görünüyorum. Ama ben turist gibi hissetmiyorum. Artık...”

Yukarıda bahsedildiği üzere benlik ile diğerleri arasındaki ilişki değerlendirilirken bazen, “diğerleri”nin sahip olduğu ve yerin anlamlı olması için bir kıstas olarak gördükleri topluluk hissi, benlik için bir tehdide dönüşebilmektedir. Ve yerin anlamlı olması - her ne kadar arkadaş, komşu veya akraba olsalar da- o yerdeki diğer insanların oluşturduğu topluluğun bir parçası olma ihtiyacından çok, izolasyona duyulan ihtiyaçla ilişkili olabilmektedir. Katılımcılardan birisi, en sevdiği yerin Çeşme’deki evleri olduğunu açıklarken tam da bu doğrultuda yeri anlamlı bulmaktadır:

“...Belki de temel nedeni, bir aile olarak buraya yerleşmiş olmamız. Belirli bir yaşayış şeklimiz oldu burada, bir rutinimiz var. Daha önce burada yaşadım, Marmaris’te yaşadım, yeni olduğumdan olsa gerek halimden çok da memnun değildim. Ama şimdi çeşmede kendi başıma yaşayabiliyorum, Oscay’la... Karanı istediği ülkeye, 2-3 haftalığına gidebilir, ben kendi başımın çaresine bakabilirim ve mutlu da olabilirim. Daha önceleri olsaydı o uzakta olduğunda hiç rahat edemezdim. Şimdi yaşadığımda yerde sokaklar boş, çok rahat. Hiç kimse yok. Bir tek bizim ev ve biraz ilerde başka bir yazlık ev var, yani herkes gitti. 3 sokak köpeğimiz, 2 tavşanımız, Oscay ve ben varız, böyle çok mutluyum. Bahçıvan geliyor, postacı geliyor, selam veriyorum, nereye istersem gidebiliyorum. Buradayken (İzmir-Karşıyaka’yı kastediyor) hep izleniyordum, bana bakıyorlardı, bilirsiniz, herkes değil ama İzmir’de dışarı çıkmak çok cesaret istiyor ”

4.3.3. “Diğerleri” Teması ile İlgili Olarak Yere İlişkin Yapılan Anlam Atıfları

Hiçbir sosyal ilişki olmaksızın ya da yüz yüze gelmeksizin bazen yerlere sadece orada yaşayanların algılanan karakteristikleri, özellikleri ve davranışlarından hareketle anlam yüklemek söz konusudur. İzmir’de ikamet eden Türkiye kökenli katılımcılardan bazılarının da Ege Bölgesi, İzmir ve Karşıyaka’ya ilişkin bu tür anlam temalarına sahip oldukları ve orada yaşayan “diğerleri” için bazı stereotipik ifadeler kullandıkları görülmüştür. Söz konusu “diğerleri” adeta homojen bir grup olarak algılanmaktadır. Yaşadıkları yeri “diğerleri”ne bağlı olarak anlamlı bulan Makedonya göçmeni iki farklı katılımcının anlatımları aşağıdaki gibidir:

“İstanbul’a gidince çok canım sıkılıyor çok karışık bir yer. İzmit bize hiç yaramadı fazla dine düşünler, fazla yaşantı yok. İzmir biraz Ege olduğu için bize uygun, Yunan kültürü de var. Hoşumuza gitti, burada kaldık. İzmir’den başka bir yerde yaşamak istemem. Birde Çanakkale’yi seviyorum. Burası olmazsa orası olurdu. Trakya’yı severim ama İzmir bambaşka.”

“... Yetiştığım yer Nergis. ...Karşıyaka. Ben Karşıyaka adına bir sürü il milli eğitim müdürlüklerini reddettim. Ve ben 2002 seçimlerinin milletvekili adayıydım. Saat 4'e kadar milletvekili olarak geçiyordu benim adım. Baya hüznlenmişim Ankara'ya gideceğim diye ALLAHTAN sonra döndü, olamadığımız ortaya çıktı. Çok istediğim bir şey milletvekili olmak ama Karşıyaka'dan ayrılmak benim için zor çünkü İstanbul'da okudum ben Afyon'du ilk görev yerim. Hep buradan ayrılırken hüznle ayrılmışım. Karşıyakalı olmak çok farklı, kültürünü yaşamak çok ayrı bir olgu, Karşıyaka kültürü gelişmiş ülkelerin çok daha da üstünde olan bir kültür. İnsan yapısı, davranışlar, yaşam biçimi Türkiye'nin standartlarının çok üstünde. Keşke günün birinde bütün Türkiye Karşıyaka'nın yarı kültürüne ulaşabilse, çok daha farklı olur.”

Tebriz doğumlu bir katılımcı da “biz-onlar” ve “burası-orası” karşılaştırmasını yaparken stereotipik ifadeler kullanmıştır. İzmir insanının sahip olduğunu düşündüğü tüm özellikler olumlu ifadelerle birlikte anılmış ve hatta bu şehirde yaşamayı tercih etmesini, kendini bu insanlarla özdeşleştiriyor olmasına bağlamıştır:

“İzmir'de zaten sevilecek çok yer yoktur. İzmir aslında yapı olarak çok da güzel değil. Benim için insanları güzeldir. Yani insanların dünya görüşü, o sosyal yapısı, hani beyefendi oluşları, son zamanlarda tabii ağır göçlerden dolayı biraz bozulmaya başladı ama İzmir gerçekten güvenilir bir şehirdir. Gecenin 2sinde mesela bizim 18 yaşındaki kız çocuklarımız dolaşabiliyorlar. Bu benim için çok önemli ve çok güzel bir şey. Yani kızımı burada büyütmek isterim yani. Özellikle söylüyorum. ...Millet rahattır. Dersin milletin işi gücü yok, hani sanki herkes tatildeymiş gibi bir şey vardır diye düşünülür ama öyle değil işte. İzmir insanı gerçekten elittir yani, entelektüel bir yapıya sahiptir. Metrosunda bile gazete okur, kitap okur. Bu Türkiye'de çok görülen bir şey değil. Demek ki ben entel bir insanım.”

Aşağıda yer alan anlatımda da, Tebriz doğumlu bir başka katılımcı yaşadığı yeri değerlendirirken bir ülke olarak Türkiye'yi “onlar/orası” ve İran'ı da “biz/burası” kavramlarını ifade edecek biçimde kullanmıştır. Yaptığı değerlendirmeye Türkiye'nin kendi ülkesi için taşıdığı anlamdan söz etmekte ve aslında bu ülkeye Türkiye'de yaşayan “diğerleri”nden daha fazla değer verdiğini ortaya koymaya çalışmaktadır; bunu yaparken de “onlar”a yüklediği olumsuz nitelikleri vurgulamıştır:

“...Bunu söylemek abartılı olmasın ama Türkiyeliden daha çok seviyoruz Türkiye'yi. Bu ülkeyi başkalarının çıkarlarına değışmeyiz. Bunu bütün kalbim ve samimiyetimle söylüyorum. Benim gibi yaşamın sorunlu olduğu ülkelerde yaşayan birçok insanın gözünde Türkiye çok değerlidir. Denge ülkesidir Türkiye ve bizimde hakkımızı savunur. Kısacası benim için Türkiye'nin yıkılması benim yıkılmamdır. Burada sokaktaki vatandaşlara bakıyorum hiçbir kaygıları yok. Birçoğu için futbol, sinema, kız arkadaş daha değerli, gündemle alakaları yok.”

Yaşadığı yeri “diğerleri”ne dayandırarak anlamlı bulan İngiliz asıllı bir katılımcının zihnindeki “orası/onlar” kategorisi ise olumlu özelliklere sahiptir. Bu olumlu özellikler onun “orada” güvende hissetmesini sağlamaktadır:

“...evet, biraz ona benziyor, güvende hissedirdim, küçükken Londra dışında bir yerde yaşayabileceğimi hiç düşünmezdim. Ama Londra gerçekten çok değişti. Ben de bu halini sevmeydim. Güven vermiyor. Ama Datça’da kendimi çok rahat hissediyorum, insanlar çok cana yakın, ailelerine iyi davranıyorlar, bu çok hoş bana göre.”

4.3.4. “Diğerleri-Çevre” Teması ile İlgili Olarak Yere İlişkin Yapılan Anlam Atıfları

Türkiye kökenli katılımcılara, yaşadıkları semtte/şehirde en sevdikleri yerin neresi olduğu sorulduğunda hiçbir katılımcının verdiği yanıtın“diğerleri-çevre” anlam teması ile ilişkili olmadığı görülmüştür.

Kategorize etmesi zor olan bazı diğer temalar burada yer alır. Atmosfer, ortam ve sokak hayatı bu temanın içinde yer alır. O kentte yaşayanların sahip olduğu şeyler, kentin çevresini karakterize etmektedir.

“... Herhalde şey, gezmek istedim hep. Marmaris’e yakın çok güzel yerler var. Biz oralara gittik, doğayla iç içe yaşamak istiyorum o zaman. İşte denize daldığım zaman evet yaşıyorum diyorum. En çok sevdiğimiz şey, Datça yarımadasındaki koylar, o berrak soğuk sulara olmak. Marmaris’e yakın harika yerleri var. Çok şımarık oluyorum. Marmaris’te kalırım ama yaz geldiğinde o kalabalıktan kaçmak istiyorum, sıcaktan kaçmak istiyorum. Dağlara giderim ya da denize. Kışın da küçük bir yere dönüyorum. O zaman Marmaris güzel. Sokağa çıktığım zaman tanıdık çok çıkıyor. ...evet, ay çok hoşuma gitti. Oradaki şey, tezgâhçılar, ilişki oluyor zaman içinde. Görünce de “canım” derler. Erkekse de “yenge”, “abla” çok çok hoşuma gidiyor. Oradaki köylülerle sohbet etmek son derece keyifli bir şey... Onlarla tarif paylaşım, bu hangi ottur, ottan ne yapılır, nasıl yapılır? Onlar da toprakla uğraşan insanlar ve güler yüzlü çok severim. Teyzeler var. Beni görünce de, bir önceki hafta gelmediysem “nerdeydin sen?” merak ediyorlar. “nerdeydin, görmedik seni”. O yakınlığı hissettim. Herhalde şey, ilk önce benden gidiyor onlara. Ben ilgileniyorum onlarla, sık sık görüştüğün zaman da ilişki kuruyorsun. Paylaşım başlıyor. Yani güvendiği insanlar oldular. Ama kaç sene içinde? Baya şey gidiyorum da aynı adamları, aynı bayanları görüyorum. Alıştık birbirimize. Beni farklı bir insana olarak görüyorlar. Yabancı olarak da aynı dili konuşması... Çok soru sorarlar, meraklı bir halkınız var (gülerek). Soru sorarlar, ben de mutlulukla cevap veriyorum. Ben de soru sorarım onlara. Çok rahat buldum Marmaris’te yaşamayı. Ben bayan olduğum için mi acaba? Bir yabancı erkek gelirse öyle bir sıcak bir karşılama olur mu acaba?”

Yukarıdaki anlatımda yabancı kökenli bir katılımcı, Marmaris'in hem doğasını sevdiğini; ama yaz mevsimi olup da yaşadığı yer o küçük kasaba havasından çıktığında da oranın kendisi için eskisi kadar anlamlı olmadığını ifade etmektedir. Dolayısıyla “diğerleri-çevre” teması yaşadıkları yerin karakteristiğini etkileyen insanlar ile çevre arasındaki ilişkiye göndermektedir.

Aşağıdaki anlatımda da yabancı bir ülkeden gelen bir başka katılımcının, kalabalık ve merkezi yerlerde olmaktan keyif aldığı; ama onun için önemli olanın bu kalabalık içinde rahat edebilmek olduğu anlaşılmaktadır. İnsanların telaşsız ve rahat oluşu adeta mekanın da rahat olmasına imkan tanımaktadır:

“Tophane parkını çok seviyorum. O da Beyoğlu'nda. Ve başka nereye gitmeyi seviyorum? Ondan önce fındıklıda bir park var, her şey Beyoğlu'nda aslında. Ve en sevdiğim yerlerden biri bu günlerde, moda, Anadolu yakasında. Dolaşmak için en sevdiğim yer... Çünkü İstanbul'da yürümek pek kolay olmuyor, çok fazla park yok, araba çok, trafik... Ve hep kalabalık oluyor. Moda benim yürüme yerim. Orada araba yok, trafik yok. Yani bilmiyorum, insanların yüzünden bile anlaşılıyor, daha rahatlar. Yürüyüş için orayı çok seviyorum.”

4.3.5. “Çevre” Teması ile İlgili Olarak Yere İlişkin Yapılan Anlam Atıfları

Bu tema daha çok fiziksel ya da yapılandırılmış çevreyle ilgili anlamlara göndermektedir. Yabancılar arasında en çok öne çıkan anlam teması “çevre”dir ve bu katılımcıların yaşadıkları yeri anlamlı bulmaları, ağırlıklı olarak doğal çevre boyutu ile ilişkilidir:

“...Kendimi terasımda otururken ve manzaraya bakarken hayal ediyorum, gerçekten benim en sevdiğim yer orası Datça'da. ... Dağlara bakıyor. Yaşamak için hoş bir yer.”

Benzer şekilde Türkiye kökenli bazı katılımcılar için de “yer” sadece doğal güzellikleri nedeniyle anlamlıdır:

“Sessiz sakin yerleri severim bu açıdan Ege bölgesi çok güzel. Ege bölgesi, sahil kenarları, yeşilliği bol olan yerler çok hoşuma gider. Yeşil denizle birlikte olunca daha da güzel olur fakat mavilikler maalesef şu anda az kaldı çünkü denizlerimiz çok kirli. Karadeniz'e gitmedim fakat yeşil olduğu için çok hoşuma gidiyor. ... İzmir sahil kentlerimiz, Foça, Çeşme güzeldir. Kuşadası'nın da eski halleri güzel son zamanlarda betonlaşma çok arttı. İzmir'in en iyi yeri bana göre şu anda Karşıyaka'dır.”

Aşağıda anlatımı yer alan Türkiye kökenli bir katılımcı için de İzmir'in doğal çevresi orayı anlamlı kılan en önemli unsur olarak belirlemiştir; bunu yanı sıra buldukları bölgenin yakınında hastane olması yaşadıkları yeri avantajlı kılmaktadır:

“İzmir'in sevilmecek yeri yok her yeri ayrı güzellikte. Biz yaşlı ve emekli olduğumuz için emekliler daimen sakın yer arar ve birde oturacağı evin bahçesinin olmasını ister. Ben Türkiye'nin birçok yerini gezdim ve oğlumun biri burada ayrıca sağlık problemlerim de olduğu için hastane ve doktor problemi yaşamamak açısından benim için İzmir'e yakın yer Foça. Bu gün Foça'da güzel bahçeli bir yer bulsam hiç durmam giderim. ... Biz denizi seven insanların sahile gidiyorum, Karşıyaka'ya gidiyorum orda yarım saat bir saat deniz havası alıp, dolaşıktan sonra evime geliyorum.”

Mısırlı bir katılımcı da İstanbul'da en sevdiği yerlerin doğal güzelliklere yakın olan yerler olduğunu vurgulamıştır:

“Bağdat Caddesi, Bebek, Kadıköy moda caddesi, Taksim vs.” “Bağdat caddesi denize yakın bir yer, çok güzel kafeler ve restoranlar var. Orda takılmayı seviyorum, Taksimde aynı şekilde. Ortaköy ve Bebek de çok güzel, manzarası, havası çok güzel.”

Aşağıdaki anlatımında Bulgaristan göçmeni bir katılımcının sadece fiziksel çevreye değil; sembolik çevreye de anlam atfettiği görülmüştür, rahat ve küçük bir yer olması bakımından şu an yaşadığı şehri Bulgaristan'da yaşadığı şehre benzettiği için o yer anlamlıdır. Ayrıca şehirler, kurumsal olarak da bir anlam taşıyabilmektedirler. Aynı katılımcı yaşadığı şehrin bu anlamda dezavantajlı olduğunu vurgulasa da anlam atıfları arasında bu boyutun da yer aldığı görülmüştür:

“Balıkesir bizim Bulgaristan'da yaşadığımız şehre benziyor. Yani rahat ve küçük bir yer. Sosyal faaliyetli bir yerleri olmamasına rağmen biz şehrimizi seviyoruz ama gelecekte olursa çocuklarımız açısından o da iyi olur. Gidebileceğimiz yerler AtaTürk parkı, onu da zaten çoğu yerini çok değiştirdiler. Bir AVM açıldı oraya da çoluğun çocuğunla oturabileceğin yerler yaptılar. Sosyal faaliyetli yer pek Balıkesir'de yok ama biz yine de şehrimizi seviyoruz. Hepimiz çalışan olduğumuz için şöyle bir pişmanlık duyuyoruz Balıkesir'e göç ettiğimiz için; organizesi çok küçük bir yer ve fazla iş imkânı yok. O zamanlarda bilseydik buraya gelmezdik. Her an işsiz kalma korkumuz var. Çocuklarımız büyüdü okumalarını ve onlara destek olmayı istiyoruz. İlerleyen zamanlarda yaşlandığımız zaman çocuklara engel olmayalım kendi emekliliğimiz olsun istiyoruz.”

Viyana'da doğup şu an Antalya'da yaşayan bir katılımcı da benzer şekilde yaşadığı şehrin, doğa anlamında sahip olduğu avantajlarının yanı sıra sembolik ve tarihsel bir çevre olması bakımından da anlamlı olduğunu ifade etmiştir:

“Ben zaten burada neden rahatım, burada benim işim için ideal bir yer. Burada ben şimdiye kadar işsiz kalmadım. Kış olsun, yaz olsun. Bu kadar fazla oteller olduğu için. Burada çok uzun zamandan beri bir kilise var burada. Aslında birkaç kilise var; eskisi de yalnız bir tane Amerika’dan gelen bir rahip burada bir kilise kurdu, Hıristiyanlar için, bütün Hıristiyanlar için. Yalnız Katolik, Protestan için değil, bütün Hıristiyanlar için, artı Türkçe konuşan Hıristiyanlar için, İngilizce konuşan, Rusça konuşan ve 6-7 sende beri almanca konuşanlar için bir kilise var. Orda biz konserler yapıyoruz. Alanya’daki çok fazla alman oturan insanlar için... Biz konserler yapıyoruz. İki kültürle beraber koymaya çalışıyoruz. Ve Avusturyalı olduğum için onda Alman-Türk dostluk derneklerinin orda konserler yapıyorum. Ankara’nın büyük elçisinde kadınlar gününde böyle Avusturya’nın kültürleri var, Türkler ne zaman Viyana’ya geldiler? Nasıl Osmanlı 1683te onların geldiği zamanları hatırlıyoruz. Böyle böyle konserler burada yapıyorum. Ve bu çok eğlence, bu çok güzel bir şey. Ve burada işim olduğu için bura benim için ideal. Zaten şimdi Antalyalı gibi hissediyorum.”

4.3.6. “Çevre-Kendilik” Teması ile İlgili Olarak Yere İlişkin Yapılan Anlam Atıfları

Bu tema, “Ben-çevre”arasındaki ilişkiyle ilgilidir. Türkiye kökenli katılımcıların görüşmelerinde en çok değinilen 2. Tema da çevre-kendilik temasıdır.

“ ...Ev yaptık, dükkân yaptık, burası kendi mülküm, terzi dükkânı kendi mülkümüz. Devamlı çalışıyoruz...”

Diyan Makedonya göçmeni bir katılımcı, fiziksel çevrenin kendileri tarafından şekillendirilmesi, insanların yaşadıkları evi, dükkanlarını inşa etmeleri veya onarmaları dolayısıyla o yerin kendileri için anlamlı hale geldiğini ifade etmektedir.

Aynı şekilde aşağıdaki anlatımda da yine Makedon göçmeni bir katılımcının emek sarfettiği evi ve dükkanı onun İzmir’i “ev”i olarak görmesini sağlamıştır:

“... Buradaki evimi ben kendi çabalarımla yaptığım için kendi evimde mutluyum. Burada da kırtasiyede bu kadar sıkıntıya rağmen ben kalktığımda buraya gelmek istiyorum. Çevre-kendilik: fiziksel çevrenin kendileri tarafından şekillendirilmesi, insanların yaşadıkları evi inşa etmeleri, onarması, toprağı işlemesi.

Bunun yanı sıra “ben-çevre” temasının bir diğer boyutu da sağladığı olanaklar açısından yerin anlamlı olması ile ilişkilidir. Makedonya göçmeni bir diğer katılımcı bunu şöyle ifade etmektedir:

“...Şimdi Bornova’da oturduğumuzda kiraydı. Kiralık olarak bir evde oturduk. Sonra Çamdibi’nde babam arsa aldı kendimize ev yaptık. Çalışırken bir ev daha aldık, sonra onu sattık, stadyumun orda abimin evi vardı ona yaptırdık. 3 tane yer

değiştirdik ama aynı çevrede. ... İzmir’de en sevdiğim yer, Bornova. Çok küçüktü geldiğimizde ufacık köy gibi bir şeydi. Ama şimdi büyüdü. İzmir’de nereye giderseniz gidin Bornova gibi bir yer yok. Çamdibi bomboş araziydi şimdi koskoca şehir oldu.”

Sağladığı olanaklar ve elverişli olarak algılanmasının yanı sıra yerler, kurumsal anlamda da önem taşıyabilirler. Yani o yer, vatandaşı olma bakımından orada yaşayanlar için anlamlı olabilir. Aşağıda da buna bir örnek sunulmuştur:

“Burada Türkiye’de hissediyoruz. Dedim ya az önce bizi buraya getirenlere ne kadar şey etsek az yani buradaki imkânların hiçbiri orda yoktu ne kadar çalışsak elde edemezdik. Fakiri de zengini de buradaki imkânlara sahip olamazdı. Ekseri köyde yaşardı insanlar Makedonya’da şehirde çok az insan vardı. Köy insanlarını burada da görüyorsunuz yani devamlı rençperlikle boğazına yetecek kadar kazanıyor. Buraya geldik buranın imkânları daha iyi, çalıştıktaki tabi. Burada bizim çocuğumuz, çocuğumuz herkes iştedir, kimseyi evde bulamazsın.”

Bu temaya ait bir diğer boyut da yerin benliğe göre konumlandırılmasıdır. Aşağıdaki anlatımda Bulgaristan göçmeni bir katılımcı, hem kendi iş yerini inşa etme bakımından hem de benliği üzerinden o yeri anlamlı hale getirmesi açısından oranın kendisi için ne kadar önemli olduğunu açıklamıştır:

“... Dikiş makinesi aldım, evin içinde gene dikmeye başladım ben reçme aldım, overlok aldım. Yavaş yavaş çocuk pijaması, hediyelik eşya derken 3 gün dikiyor, 4 gün pazarlara çıkıyordum. Hem perakende, hem de toptan tanıtıyordum pazarcılara, bebecilere kendimi. Bu şekilde geliştirdim 15 yılda şu anki duruma geldim... .. (en sevdiğim yer) İş yerim. Çarşıda. Kendi çapında ufak bir imalat atölyem var. Aşağıda da perakende satış dükkânım var ikisinin arasında gidip geliyorum.”

Yabancı katılımcıların anlatımlarına bakıldığında “çevre-kendilik” anlam temasına uygun yanıtların çoğunluğunda yerin “benlik”e göre konumlandırıldığı görülmüştür:

“... Bazen ben yalnız kalmayı seviyorum. Pek görüşmüyorum arkadaşlarımla. Yalnız gidiyorum, geziyorum. Böyle parklar var ya şadırvanlı, oralara gidiyorum oturuyorum, yalnız, düşüncelerimle beraber”

“En sevdiğim yerin neresi olduğunu ben de bilmiyorum fakat تنها yerleri çok severim. Arabam var, köpeğim var geziyorum. Tek başıma gitmekten hiç korkmam. تنها yerlerin doğasını çok seviyorum. Sessizliği çok seviyorum.”

Diğerleri ise hem sağladığı olanaklar açısından hem de kendilerini konumlandırmalarına bağlı olarak yaşadıkları yeri anlamlı bulmaktadırlar. Aşağıda buna ilişkin iki örnek sunulmuştur:

“Burası. İnsanlarla çok fazla temas etmiyoruz, çok insanla da görüşmüyoruz aslında. Ve bizbizyiz. Selamlaştığımız çok fazla Türk var ama konuştuğumuz kişiler bir elin parmaklarını geçmez, birbirimizi ziyaret ettiğimiz. ...biz yalnız kalmayı tercih ediyoruz.”

“Plajı seviyorum. Çünkü çok sessiz-sakin. Çevredeki bir kaç koyu seviyorum. Datça'ya belki haftada bir geliyoruz (Datça'nın bir beldesinde yaşıyorlar) çünkü evde kalıp vakit geçirmek çok hoşumuza gidiyor. Ve haftada bir dışarı çıkıp iskelede belki bir şeyler içmek...”

4.3.7. “Kendilik-Diğerleri-Çevre” Teması ile İlgili Olarak Yere İlişkin Yapılan Anlam Atıfları

Bazı durumlarda, anonimlik ve vatandaşlık hem “kendilik”, hem “çevre”, hem de “diğerleri” ni içeren temalara karşılık gelmektedir. Aşağıdaki anlatımda da Makedonya göçmenleri geleneklerini sürdürmeleri, iyi ve kötü günlerinde birbirlerine destek olmaları ve yardımlaşmalarına olanak tanıyan dernekleri ve hep birlikte gerçekleştikleri organizasyonları ile yaşadıkları yeri anlamlı hale getirmişlerdir. Yani mekansal üyelik anlamında dernekler ve organizasyonlar yerlere yüklenen anlamları etkilemektedir. Katılımcılardan biri bunu şöyle ifade etmiştir:

“...Derneğimize de gidiyoruz. Orada eğlencelerimiz, gecelerimiz oluyor... 15 Şubat 1993 yılında kurduk derneği. Yedi kişilik kurucu heyetinde ben de varım. Üç dönem başkan vekilliği yaptım. Çok aktiviteler yaptık, 1996 yılında buradan Makedonya'ya folklor gurubu ile gezi yaptık, bütün Makedonya'yı gezdik. 12 gün orada kaldık ve bize çok büyük bir coşku ile karşıladılar. Eskiden herkes göçmenlere kötü gözle bakardı ama derneği kurduğumuzdan beri bunu değiştirdik. Derneğimizin bir imajı var, halkoyunları gurubumuz var, geceler tertipliyoruz, paneller yapıyoruz, tiyatro gurubumuz var vs. etkinliklerimiz oldukça fazla.”

Yabancı katılımcıların anlatımlarına bakıldığında ise hiçbirinin yaşadığı yeri anlamlı kılan özellik olarak belirttiği temalar arasında, “kendilik-diğerleri-çevre” temasının bulunmadığı görülmüştür.

5. BÖLÜM: SONUÇ

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular ışığında genel bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, ilk olarak görüşme formunda yer alan sorulara katılımcılar tarafından verilen yanıtlar, ardında da birbiri ile ilişki içerisinde önemli sonuçlar ortaya koyduğu düşünülen bulgular değerlendirilecektir. Son olarak da niteliksel analizlerden elde edilen sonuçlar tüm bu bulgularla bir arada değerlendirilerek ele alınacaktır.

5.1. YARI-YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMUNDAKİ SORULARA VERİLEN YANITLARA İLİŞKİN GENEL DEĞERLENDİRME

Araştırmaya katılan katılımcıların büyük çoğunluğu politik ve/veya ekonomik, zorunlu ya da isteğe bağlı olarak aileleri ile birlikte göç ederek Türkiye'ye gelmiştir. Göç ile Türkiye'ye geldiğini belirten grubun dağılımına bakıldığında diğer sebeplerle gelen gruplardan ayrıldıkları net bir şekilde görülmektedir. Bunun nedeni de- her ne kadar örnekleme de yer alan yabancı kökenli katılımcıların oranı Türk kökenlilerden daha yüksek olsa da- katılımcıların oluşturdukları gruplar içerisinde en homojen olan grubun “Türk kökenli Makedon ve Türk Kökenli Bulgar” göçmenler olmasıdır. Diğer gruplar, gerek Türkiye'ye gelme ya da yerleşme, gerek köken; gerekse doğdukları ülkeler bakımından birbirinden farklılık göstermektedir.

Katılımcıların Türkiye'ye yerleşme nedenlerine baktığımızda da yine en çok verilen yanıtın “aile ile göç” olduğu görülmektedir. Aynı şekilde buradaki oransal fazlalık, Türk kökenli Makedon/Bulgar göçmenlerinin gösterdikleri homojen dağılımdan kaynaklanmakta ve sayıca yabancı kökenli katılımcılar fazla olsa da, bu katılımcıların Türkiye'ye yerleşmeyle ilgili olarak ifade ettikleri nedenler çok çeşitlilik gösterdiği için bu değişken açısından bakıldığında yabancı kökenli grubun çoğunluğu oluşturduğu görülmemektedir.

Cinsiyete bağlı olarak örnekleme de katılımcıların Türkiye'ye yerleşme nedenlerine bakılacak olursa; iş nedeniyle Türkiye'ye yerleşme erkekler arasında kadınlarda olduğundan daha yaygındır. Eğitim nedeniyle Türkiye'de yaşayan kadın ve erkek sayısı eşittir. Kadınlar evlilik ya da romantik ilişki nedeniyle Türkiye'de yaşama

açısından erkeklerden daha yüksek bir orana sahiptirler. İklimi ve doğasını sevdikleri için Türkiye’de yaşayan erkekler ise kadınlardan fazladır. Aile ile göç de yine örneklemedeki erkeklerin kadınlardan daha yüksek oranda Türkiye’de yaşama nedeni olarak ifade ettikleri bir nedendir.

Görüşmede kendilerine sorulan “Kendinizi nereli olarak tanımlarsınız?” sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında en yüksek oranın, katılımcıların kendilerini “oralı” (doğdukları ülkeli/etnik gruba ait) olarak tanımlamalarına ait olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra sorulan “Sizin için yuva neresidir?” sorusuna verilen yanıtların içinde en yüksek oranın “oralı” tanımlaması olması; buralı ve oralı kavramları ile katılımcıların neyi ifade etmek istediklerini daha ayrıntılı bir şekilde ele alma gerekliliğini doğurmuştur. Bu doğrultuda öncelikle, kadın ve erkek katılımcıların “buralı”, “oralı”, “ne oralı-ne buralı”, “hem oralı-hem buralı” vb tanımlamalardan en yoğun olarak hangilerini seçtiklerine bakmanın, ardından da bu katılımcıların bu tanımlamalarla ne ifade etmek istediklerini ele almanın daha açıklayıcı olacağı düşünülmektedir.

Erkeklerin kendilerini “buralı”, “oralı” ve “göçmen” olarak tanımlama oranları kadınlardan daha yüksekken kadınların “hem oralı-hem buralı” tanımlaması erkeklerin bu ifadeyi belirtme sıklığından fazladır. “Ne oralı-ne buralı” tanımlaması ise her iki cinsiyetin eşit sayıda yanıtladığı bir ifadedir.

Tüm katılımcıların bu tanımlamalarla neyi kastettiklerine bakalım:

- **“Buralı”** olmak: Türk/Yörük, Müslüman, Türkiyeli olmak anlamlarına gelmektedir. Ayrıca katılımcıların bu ifadeyle beraber, “yaşadığım şehir”, “yaşadığım semt” ifadelerini kullandıkları görülmüştür.
- **“Oralı”** olmak: Bu ifade de katılımcıların doğdukları ülke, şehir, ait olduklarını söyledikleri etnik grup (örneğin Makedon, İskoç vb...), daha önce yaşadıkları başka bir ülke (Avustralya) veya şehir ve Avrupalı ifadeleriyle birlikte anılmaktadır.

Avrupalı olduğunu ifade eden yalnızca bir katılımcı bulunmaktadır ve Makedonya doğumlu olup Türkiye'ye göç ettikten sonra hayatının bir bölümünü bir Avrupa ülkesinde yaşamıştır. Bu deneyim bu katılımcının kimliğini oluşturan önemli unsurlardan biri olarak ifade edilmektedir. Oranın kültürünü almış olmak kendisini içinde yaşadığı şehirde ait olduğu gruptan adeta farklı hissetmesine neden olmakta ve ayrıcalıklı bir konuma sahip olmasını sağlamaktadır.

Erkek ve kadın katılımcıların kendilerini en çok hangi tanımlamayla ifade ettiklerine bakıldığında ise her iki cinsiyette de en sık dile getirilen ifadenin “doğduğum ülke” olduğu görülmektedir.

Araştırmanın dayandığı temel kuramsal çerçeve açısından önemli olan ve katılımcılara yöneltilen, “Sizin için yuva neresidir?” sorusuna verilen yanıtlardaki yuva kavramının neye gönderdiği ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır; genel olarak verilen cevaplar, “burası”, “hem orası-hem burası”, “hiçbir yere ait hissetmiyorum”, “orası”, “her yer olabilir”, “evim”, “ailem/eşim/çocuklarımın olduğu yer” şeklindedir ve bu ifadelerden;

- **“Burası”**: Türkiye, yaşadığım şehir, semt.
- **“Orası”**: Doğduğum ülke, şehir/ev, daha önce yaşadığım başka bir ülke, şehir anlamına gelmektedir.

Katılımcılara yöneltilen bu soruya verilen ayrıntılı yanıtlar aracılığıyla oluşturan çağrışım burcu, “yuva”nın örneklemedeki katılımcılara en çok neyi çağrıştırdığını anlamak açısından bazı sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Bu sonuçlar belli bazı kapsayıcı kategoriler altına toplanmıştır, “Türkiye”, “Kendi evim”, “Ailemin olduğu yer”, “Doğduğum yer”, “Yaşadığım mahalle/semte”, “Yaşadığım şehir”, “Fiziki bir mekan”, “Uzun süredir yaşadığım, alıştığım, aşına olduğum yer”, “İnsanlarla birlikteyken rahat olduğum yer“ gibi.

“Türkiye” kategorisi, sunduğu imkanlar, vatan olması ve Türk etnik kökenine ait olunması bakımından ifade edilen bir tanımlamadır.

“Kendi evim” kategorisi, yaşattığı huzur, rahatlık, güven, izole olabilme duygularını ve emek harcayarak inşa edilmiş olması nedeniyle kendine aitliği temsil etmektedir.

“Ailemin olduğu yer”, katılımcıların nerede olurlarsa olsunlar anne-babaları, eşleri ve çocukları ile her zaman deneyimleyecekleri bir yuva hissini temsil etmektedir.

“Doğduğum yer” ile ifade edilmek istenen, katılımcıların hem doğduğu ülke, hem de doğdukları eve göndermektedir. Doğduğu yer çağrışımı, “Orası” ile kurulan her türlü sosyal ve kültürel ortaklıkları, daha çok insan ilişkilerini; ama fakat bazı mekansal değişkenleri de ifade etmek için kullanılan geniş bir kategoridir.

“Yaşadığım mahalle/sem” katılımcıların, hem ortak geçmişi paylaşan insanların bir arada yaşamaları nedeniyle anlamlı buldukları ve hem de bir parçası olmaktan gurur duydukları sosyal ve kültürel bir çevreyi ifade etmektedir.

“Yaşadığım şehir,” sunduğu imkanlarla, yaşam tarzı ve entelektüel anlamda katılımcıların ideallerindeki şehre uyması bakımından belirttikleri tüm çağrışımlar ile oluşturulmuş bir kategoridir. Gelecekte çocuklarını yetiştirebilecekleri ideal bir toplumsal gelişmişlik düzeyine sahip olması bakımından yuva olarak kabul gören bir tanımlamadır.

“Fiziki bir mekan” kategorisi, yuvanın yalnızca “anahtarın açtığı” ve “geceleri uyunan” fiziki bir mekan olmasına göndermektedir. Çok sık seyahat eden ve uzun yıllar iş nedeniyle farklı ülke ve şehirlerde yaşamış, ev dışındaki başka barınma tarzlarını deneyimlemiş ve bunu yadırgamayan kişiler için kapsayıcı bir ifadedir. Örneklemedeki bu katılımcılar için, gece uydukları yerin (karavan, gemi, çadır vb...) neresi olduğunun bir önemi yoktur. Ev onlar için adeta yaşamak için bir araçtır.

“Uzun süredir yaşadığım, aşına olduğum yer” kategorisi, aslında fiziki bir mekan kategorisinin tam tersi olarak düşünülebilir. Yaşadığı yerin her bir sokağını, o sokaklardaki her bir dükkanı, mahalle sakinlerini biliyor ve tanıyor olmanın verdiği bir rahatlık, aidiyet ve kök salmışlık duygusu, yuvayı içinde yaşanan fiziki bir mekan olmaktan öteye götürerek, dört duvarın dışına çıkaran bir ifadedir. Burada aidiyetin

getirdiği bir “kendileme” hissi ve bu aşına olunan yer tarafından sarıp sarmalanma, kapsanma, kabul görme duygusunu taşımaktadır; yani içinde yaşanan mekanla kurulan karşılıklı ilişki içinde o yerin kişi tarafından kendinin kılınması söz konusudur (Göregenli, 2010).

Son olarak da “insanlarla birlikteyken rahat olduğum yer” kategorisi, nerede yaşarsa yaşasın ortak zevkleri, ilgi alanları, bakış açıları, ideolojileri paylaşabilme imkanı sunan yeri ifade etmektedir. Bu kategoriye ait ifadeleri bildiren katılımcılar, diğer sosyal içerikli kategorilerden farklı olarak topluluk tarafından kabul görme beklentisi taşımadan, kendiliğinden oluşan ve aynı zamanda pek çok farklı alanda, farklı aidiyetleri olan kişileri bir araya getirebilen bir yapıya göndermektedir. Bu kategorideki katılımcılar, mekan ile kurdukları ilişkiyi insanlar ile kurdukları ilişki üzerinden tanımlamaktadırlar. Ve bu kişiler, kan bağına dayalı olarak belirlenmiş bir aile bağı tanımlamak yerine; ortak hedefler ve ilgi alanları, insani duygular ve ideolojiler üzerine bir aile tanımlaması yapmaktadırlar (“Samimi insanların yanında... kalbi temizse, onun yanında kendimi ailelemiş gibi hissederim. Ben 2 yıldır annemi görmüyorum”).

5.2. ARAŞTIRMA AÇISINDAN ÖNEMLİ DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Pek çok farklı çalışmada (Gustafson, 2001b; Hernandez ve ark., 2007; Hidalgo ve ark., 2001) yaşama süresi ile yere bağlılık ve yer kimliği arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu ortaya konmaktadır. Bu açıdan bu araştırmada da Türkiye’de yaşama süresi, yaşadığı şehirde yaşama süresi ve şu an yaşanan konutta yaşama süresinin katılımcıların kendilerini nereli hissettiklerini belirtirken kullandıkları ifadeler üzerinde etkili olabileceği düşünülmüştür.

Birkaç ay ile 2 yıl arasında bir süredir en son yaşadığı konutta yaşadığını belirtenler içinde en yüksek oran kendini hala “oralı” olarak tanımlayan katılımcılara aittir. 3-5 yıldır aynı konutta yaşayanlar içinde kendini “ne oralı-ne buralı” olarak hisseden katılımcılar, grubun büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır. 6-18 yıldır şu an oturdukları konutta oturduklarını belirtenlerin içinde büyük çoğunluğu kendini “buralı”

olarak tanımlayanlar oluşturmaktadır. 18 yıldan uzun süredir hala aynı konutta yaşayanlar içinde ise en yüksek oran kendini “buralı” olarak tanımlayanlara aittir. Görüldüğü gibi Türkiye’de yaşadıkları konutta yaşama süreleri arttıkça katılımcıların kendilerini oraya ait hissetme oranları artmaktadır. Bu da araştırmanın başında beklendiği gibi yaşama süresinin yere bağlılık için önemli ve anlamlı bir değişken olduğunu göstermektedir.

Yukarıda, katılımcılardan “yuva” kavramı ile ilgili olarak alınan yanıtlar ışığında elde edilen çağrışım burcunda yer alan kategorilere değinilmiştir. Bu kategoriler farklı katılımcıların verdiği ortak ve benzer yanıtlardan oluşmaktadır ve bunun yanı sıra bazı katılımcılar için yuva, birden fazla kategoriye çağrıştırabilmektedir. Dolayısıyla her biri farklı bir anlam taşıyan kategoriler, bir tek katılımcının “yuva” tasavvurunda birlikte de yer alabilmektedir. Örneğin yuvayı sadece fiziksel bir mekan olarak gören bir katılımcı, insanlarla birlikteyken rahat hissettiği bir yerdeyken de yuva hissini yaşabildiğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra, yuvayı tanımlarken hem “kendi evim” hem de “doğduğum yer” benim için yuvadır diyen bir katılımcı için bu iki farklı kategorinin geçerli olması bize, bireylerin yuvaya ilişkin tek bir tanımlama yapmak yerine; onlar için nerenin yuva anlamına geldiğinin farklı deneyimlerin birlikte-eş zamanlı olarak var olmasına bağlı olabileceğini göstermektedir.

Hernandez ve ark. (2007) bireylerin farklı ölçekteki yerlere yönelik geliştirdikleri bağlılığın birbirinden farklı olabileceğini, bunun yanı sıra bir bireyin birbirinden farklı ölçekteki yerlerin her biri için bağlılık hissedebileceğini ortaya koymaktadırlar. Burada önemli olan küçük ölçekli bir yerin (örneğin mahalle) kişi için ifade ettiği anlam çok büyük olabilir ve bu çocuklukta deneyimlerden ya da uzun süredir orada yaşıyor olmaktan kaynaklanıyor olabilir. Ama bunun yanı sıra daha büyük ölçekli bir yer (örneğin ülke) de aynı kişinin kimliğini tanımlamada kullandığı ve anlamlı bulunduğu bir yer olabilir, bunun da kendini oraya ait hissetmek, etnik köken ve kültürel ortaklıklar gibi farklı nedenleri olabilir. Yani sonuç olarak birbirinden farklı yerlere farklı nedenlerle anlam yüklenebildiği gibi; tek bir yer bizim için yine birden çok ve farklı nedenle anlamlı olabilmektedir. Bizim araştırmamız doğrultusunda yaptığımız görüşmelerde de bu görüş desteklenmiş görünmektedir.

Bireylerin günlük pratiklerinde ve gündemi takip ederken kullandıkları dil, sosyal hayatları ile ilgili ve dini inanç, yeme-içme, giyim ve diğer zevklerinde az ya da çok, olumlu ya da olumsuz gerçekleşen her türlü değişiklik açısından katılımcıların Türkiye’de yaşamaya başladıktan sonrası için kendi hayatları ile ilgili yaptıkları açıklamalardan elde edilen sonuçlar Berry ve ark. (1992)’nin kavramsallaştırması çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Dernek üyeliği olan katılımcıların büyük bir çoğunluğu ailesi ve/veya çocukları da kendileriyle beraber Türkiye’de yerleşmiş oldukları için gelecekte Türkiye’de yaşamayı düşünmektedir. Türkiye’ye geldikten sonra daha inançlı olduğunu belirten katılımcıların büyük bir çoğunluğu yine aile bağlarının da etkisiyle burada yaşamayı planlamaktadırlar. Ancak inanç konusunda yaşadığı değişimin yaştan kaynaklandığını belirten kişilerin büyük bir çoğunluğu henüz gelecekte nerede yaşayacakları konusunda karasız görünmektedirler. Yeme-içme alışkanlıklarının tamamen değiştiğini veya her iki kültürün alışkanlıklarını benimsediklerini belirtenlerin büyük çoğunluğu da gelecekte Türkiye’de yaşamayı planlamaktadırlar ve bunun nedeni olarak da yine aile ve çocuklarının burada yerleşmiş olması şeklinde ifade edilmektedir. Giyim tarzı ve ev dekorasyonu konusunda da değişimin olduğunu belirtenlerin planları Türkiye’de yaşamaya devam etmek şeklindedir. Müzik zevki, kültürel ve entelektüel zevkleri konusunda değişim olduğunu belirten grupta gerek ailevi sebeplerle gerekse de Türkiye’yi sevdikleri için burada yaşamaya devam edeceklerini belirtenlerin oranı daha yüksektir.

Böyle bakıldığında, içinde yaşadıkları toplumun alışkanlıklarını ya da kültürel kabul gören bazı tutumları tamamen benimsemiş olmasalar da kendilerine bir şekilde günlük bir rutin oluşturan, bunu yaparken de en azından yerel kültür ve insanlarla etkileşim halinde olan grubun gelecek planlarında Türkiye’de yaşamaya yönelik olumlu bakış açısının daha yaygın olarak kabul gördüğü anlaşılmaktadır. Entegrasyon anlamında, birebir baskın kültürün dili, dini, günlük hayat pratiklerini vb. benimsemenin tek koşul olmadığını kabul ederek katılımcıların kendi hikayelerini anlatırken paylaştıkları kişisel deneyimlerinden hareketle, yaşadıkları topluma kendi ihtiyaç ve ilgi alanları doğrultusunda müdahil olmaya çalıştıklarını söylemek mümkün

görülmektedir. Ve bu şekilde yaşamayı seçen katılımcıların da rutinlerini Türkiye’de sürdürme planları oldukça öngörülebilirdir. Alış veriş yaparken daha kolay iletişim kurmak ve isteklerini daha rahat ifade edebilmek, çalıştıkları iş yerinde ve eğitim aldıkları kurumlarda daha rahat çalışabilmek vb için dil öğrenmeye çalışmak, belli bazı ekonomik konulardaki dezavantajlı durumlardan sıyrılabilme ve bürokratik engelleri azaltacak koşulları yaratabilmek adına vatandaşlık almayı planlamak gibi girişimler aslında “entegrasyon” kavramının yalnızca baskın topluma uyum sağlamak olarak değil; bunun yanı sıra göçmenlerin kendi günlük hayatlarını kolaylaştırmak ve belki de kendilerini geliştirecek fırsatlar yaratmak amacıyla geliştirdikleri yeni davranış kalıpları olarak görülmesinin daha anlamlı olacağı düşünülmektedir.

Türkiye’ye yerleşme nedeni ile katılımcıların bundan sonra Türkiye’de yaşamaya devam edip etmemeleri arasında da bir ilişki olabileceği düşünülmüştür. Bu doğrultuda dağılımlara bakıldığında, iş nedeniyle Türkiye’de yaşayanların büyük çoğunluğu henüz burada yaşamaya devam edip etmeme konusunda bir karara varmadıklarını belirtmişlerdir. Evlilik veya romantik ilişki nedeniyle Türkiye’de yaşayan katılımcıların büyük çoğunluğu gerek ailesi ve çocukları burada olduğu; gerekse Türkiye’yi sevdiği ve burada mutlu olduğu için gelecekte de burada yaşamayı planlamaktadır. İklimi ve doğası güzel ve elverişli olduğu için burada yaşamaya devam eden katılımcıların büyük çoğunluğu ise henüz gelecek konusunda kararsızdır. Ve tahmin edilebileceği gibi Türkiye’ye ailesi ile birlikte ekonomik veya politik sebeplerle yerleşen katılımcıların neredeyse tamamı, ailesi ve çocukları burada yaşadığı için artık Türkiye’de yaşayacaklarını belirtmişlerdir. Yani görülüyor ki örnekteki katılımcıların çoğunluğu Türkiye’ye yerleşme sebebi ne olursa olsun, burada aile ile birlikte yerleşmiş olma ve onlarla birlikte olabilme isteği nedeniyle burada yaşamaya devam etmeyi istemektedir.

5.3. “YER”E İLİŞKİN ANLAM TEMALARININ GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

“*Kendilik*” anlam temasında, yaşanan semt/şehir, bireyin yaşam yolculuğunu ifade etmesi, uzun bir dönem yaşadığı ve çok defa geri döndüğü bir yer olması, kökleri, sürekliliği, deneyim ve hatıraları ile ilişkisi açısından anlamlıdır (Gustafson, 2001a).

Yere ilişkin yapılan kişisel düzeydeki atıflar, benliğe daha yakın anlamları ve benlik etkinliğine duyulan ihtiyacı içermektedir (Saar & Palang, 2009; Likki, 2008).

“Bilmiyorum rahat hissediyorum burada... seviyorum yani, bilmiyorum alıştım heralde.”

Yukarıdaki alıntı da halihazırdaki çalışmaya ait görüşmelerden birinde Türkiye kökenli Fransa doğumlu bir katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Görüldüğü gibi uzun yıllarını orada geçirmiş olmak, o yerle kurulan ilişkiyi güçlendirmekte ve orası daha anlamlı olarak algılanmaktadır. Göçmenlerle yaptıkları görüşmelerde yer ve zaman arasında bir ilişki olduğunu ortaya koyan Kong & Yeoh (1995) de yerin anlamlarının, tarihi süreçte belirlediğini vurgulamışlardır. Bu türden anlamlar, geçmiş ve gelecek arasında bir etkileşim gerektirir; hatıralar ile günlük deneyimlerin bir kombinasyonu üzerine kurulur. İnsanlar yerlere, gündelik yaşantıları ve hatıraları üzerinden anlam yüklemektedirler. Bu çalışmada “yer” ayrıca, hem bireysel hem de toplumsal belleğe ilişkin bir depo olarak da ele alınmıştır. Bu bellek, kendiliğinden oluşabileceği gibi devlet tarafından da şekillendirilebilmektedir. Bu konu, tarihin ve anıların nostaljiye dönüşmesi olarak da adlandırılmaktadır.

Bu anlam temasının bir diğer boyutu da duygularla ilişkilidir; yani yerin güvenlik ve ev hissi vermesi açısından anlamlı olmasıdır (Gustafson, 2001a). Powell ve Rishbeth (2011) de Birleşik Krallıktaki Pakistanlı, Kürt ve Jamaikalı göçmenler ile yaptıkları görüşmelerde bu ulusal gruplar için yeni bir çevrede güvende hissetmenin “oralı” olabilmek anlamında önemli bir adım olduğunu görmüşlerdir.

“Kendilik-Diğerleri” teması, benlik ve diğerleri arasındaki ilişki ile ilgilidir ve burada bir topluluk hissinden söz etmek mümkündür (Gustafson, 2001a). Yerlerin, toplumla da sıkı bir bağı bulunmaktadır. Yerler, mekânlar olarak zihnimizde temsil edilmekte ve sembolik olarak yapılandırılmaktadırlar. Yere ilişkin anlamlar bir uzlaşma sürecini yansıtmaktadır (Kong & Yeoh, 1995). Saar ve ark. (2009) anlamların, aidiyet ilişkilerinden de etkilenebildiğini belirtmişlerdir. Bu hem bir şehre, ülkeye hem de daha bireysel boyutta insanlarla kurulan bağa ve yaşanan gurur duygusuna işaret etmektedir. Bir bölgedeki toplulukla yaşanan aidiyet ve özdeşleşme deneyiminin, etnik gruplar içindeki kişisel ilişkiler gelişmeden önce oluştuğu ileri sürülmüştür (Powell & Rishbeth,

2011). Bireyler, aşına oldukları yabancıları komşu “olarak” algıladıkları andan itibaren, “yer”e yönelik duygusal bir yakınlık geliştirmektedirler. Ulusal kimlikler, kozmopolitan bir çevrede tutunabilmek adına sürekliliği olan bir değişim sürecine girmektedir. Sosyolizasyon süreci aracılığıyla, bu grupların hala ayrıldıkları ülkeyi ev olarak değerlendirmeler ve bu yaşayışları dönüşüme uğramaktadır. Bölgedeki sosyal ağlarla ilişki kurabilmek yaşanan yerin anlamlı hale gelmesinde etkilidir. Halihazırdaki araştırmada da mahallesinde yaşayan arkadaşları, tanıdıkları ve/veya akrabaları ve bu tip sosyal ilişkileri nedeniyle yaşadığı yerin anlamlı olduğunu belirten katılımcılar bulunmaktadır. Örnek olarak:

“Benim sülale, bütün çevrem burada, kardeşler, hepsi burada... Buralarda en güzel yerimiz mahallemiz, toplu burada sen görseydin burada kapının önünde bir düğün yaptık komşuların, o kadar güzel bir düğün oldu, o kadar insan vardı.”

“Çevre” anlam teması, hali hazırdaki araştırmada katılımcıların doğal-fiziksel çevrenin yanı sıra tarihsel ve sembolik çevreye de anlam atfettikleri görülmektedir. Anlamın fiziksel çevreye atfedilmesi olarak adlandırılan bu temayı, Saar ve ark. (2009), kültürler üstü olarak kategorize etmişlerdir. İnşa edilen çevredeki çeşitliliğin görülebilir olması da bir yerin anlamlı olarak ifade edilme kriterleri arasında yer almıştır (Powell & Rishbeth, 2011).

Likki (2008) Finlandiya’da yaşayan Somalili göçmenler arasında yerin çokkültürlü doğası nedeniyle orayı diğer yerlerden daha anlamlı algıladığını belirten katılımcılar olduğunu belirtmiştir. Bir başka deyişle yaşadıkları yeri bir “varoş” haline getiren göçmenler ile kurulan ilişkiler üzerinden o yere yüklenen anlamların şekillenebilmesi de söz konusu olabilmektedir (Gustafson, 2001a).

Saar ve ark. (2009), Altman ve Low’un insanları bir yere sembolik olarak bağlayabilecek 6 farklı süreci şöyle aktarmıştır:

1. Tarih veya aile kökeni üzerinden soy ile ilgili bağ
2. Ait olduğu toprağın veya toplumun kaybı ya da yok edilmesi ile ilgili bağ
3. Mülkiyet, miras üzerinden ekonomi ile ilgili bağ
4. Manevi ilişkiler ile ilgili bağ
5. Dini uygulamalar ile ilgili bağ

6. Anlatılan hikâyeler ve yerlere verilen adlar ile ilgili bağ

Görüldüğü gibi tüm bu faktörler, yerin bireysel anlamından çok geniş ölçekli anlam boyutlarını içermektedir ve bir grup insan içindeyken sergilenen yaygın davranışlarla ilgilidir. Yerin anlamlarının nasıl yaratıldığı ve bu anlamların bireylerin aidiyet duygusu üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu inceledikleri bu çalışmalarında araştırmacılar, disiplinler arası araştırmaların yapılmaması nedeniyle bu konu ile ilgili literatürün birtakım eksiklerinin bulunduğunu vurgulamışlardır. Yere bağlılık konusundaki çalışmalar genellikle, farklı ölçekleri kapsayıcı olmak yerine, yere aidiyetin bireysel boyutu üzerine odaklanmakta ve ayrıca yerin anlamları ve yer kimliğinin çok daha kişisel bir olgu olarak ele alındığını ileri sürülmektedir. Yer in oluşma ve şekillenme sürecine genellikle çok daha yapısal bir bakış açısıyla yaklaşıldığı ancak diğer yandan yerin, temel anlamda politik ve ekonomik süreçlerden etkilenerek değiştiği de ortaya konmuştur. Günümüzde artık küreselleşmenin etkisiyle, nerede gerçekleştiğinin bir önemi olmaksızın benzer süreçlerin her yerde ortaya çıkabileceği de ifade edilmiştir. Bu bakış açısının, her “yer” in kendi karakterinin olduğu ve dışsal etkilerin her yerde farklı biçimlerde bir araya geleceği gerçeğini hesaba katmadığını ileri süren araştırmacılar, yerin anlamlarını, uluslar üstü (supranational), ulusal, yerel ve bireysel düzeyler olmak üzere dört farklı ölçekte ele almışlardır.

Yere yüklenen anlamların sadece olumlu olmayabileceği; yere ilişkin bazı olumsuz anlamların da yaratıldığı, yapılan kıyaslamalar yoluyla bazı yerlere ilişkin bu olumsuz anlamlara alternatif olumlu anlamlar üretilebildiği ileri sürülmektedir (Kong & Yeoh, 1995). Ayrıca yerel ya da devlet düzeyinde izlenecek politika üzerinde, yerlere yüklenen yalnızca böyle bireysel anlamların ele alınmasının yetersiz kalacağı da ifade edilmektedir. Yere ilişkin anlamlar da tüm diğer anlamlar gibi koşullardan etkilenmektedir. Bu nedenle yerin anlamlarını anlayabilmek adına, koşulları anlayabilmek gerekir.

Powel ve Rishbeth (2011) toplumsal çatışmanın çözülmesinde, farklı grupların yerlere yükledikleri anlamlar hakkında bilgi sahibi olmanın önemli bir etkisi olacağını ortaya koymuşlardır. Araştırmacılara göre ayrıca çevremizde süregelen değişiklikleri

anlamada da yerin anlamlarını ele almak çok yararlı olacaktır. Göçmenlerin etraflarındaki yeri nasıl deneyimledikleri ve yorumladıkları, kendi bireysel göç tarihlerine ilişkin kültürel perspektifleri açısından ele alınmasının gerekliliği vurgulamaktadır.

Yukarıda, kendi araştırmamızdan elde edilen sonuçlar farklı çalışmalar ışığında değerlendirilmiştir. Bu noktada da hali hazırda gerçekleştirdiğimiz çalışmaya ilişkin genel bir değerlendirme yapmanın yerinde olacağı düşünülmektedir. Çalışmada katılımcılara, nerede doğdukları, ailelerine ait kısa özgeçmişleri, Türkiye'ye geliş hikayeleri, nerede yaşadıkları, yaşadıkları yerde en sevdikleri, kendilerini en rahat hissettikleri yerin neresi olduğu ve son olarak da Türkiye açısından gelecek planları sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri yanıtlar, çalışmanın temel amacı doğrultusunda, yere ilişkin anlam temaları olarak değerlendirilmiş ve böylece yaşadıkları ülke/şehir/semte'in onlar için ne anlam ifade ettiği anlaşılmaya çalışılmıştır. Burada göz ardı edilmemesi gereken önemli bir nokta ise "göç bağlamı"dır. Dolayısıyla bu çalışmada, katılımcıların bu soruya verdikleri yanıtlar doğdukları ülkeden başka bir ülkeye gelmiş ve artık burada yaşayan insanların anlam çerçeveleri olarak ele alınmış, önce yaşanan "Yer" in ne anlama geldiği, daha sonra da "Yuva" kavramının çağrıştırdıkları ayrı bölümlerde sunulmuştur. Sonuç olarak katılımcıların yaşadıkları yere ilişkin anlam atıflarının, onlara "yuva" hissini yaşatan yerler ile ne kadar benzeşip benzeşmediğinin incelenmesinin, içinde buldukları entegrasyon sürecini anlayabilmek adına önemli olduğu düşünülmüştür.

Yapılan pek çok araştırmanın olduğu gibi bu çalışmanın da bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle "göç", konusu gereği hem kültürel hem de ekonomik ve sosyal anlamda çok farklı arka planlara sahip olan bireylerle çalışmayı gerektiren bir alan olması bakımından, bu araştırmanın örneklemini oluşturulurken bu kişilere ulaşmada pek çok zorlukla karşılaşmıştır. Ya göçmenlik statüleri nedeniyle (kaçak çalışmak, oturma iznine sahip olmamak vb.) ya da çok çeşitli kişisel sebeplerle görüşmeyi kabul etmeyen, etse de soruların pek çoğunu tereddütle yanıtlayan bir katılımcı grubuyla karşı

karşıya kalınmış ve bu kişilerin yalnızca küçük bir bölümü ile görüşmek mümkün olmuştur. O nedenle elde edilen sonuçları tüm göçmenlere atfetmek çok da güvenilir olmayacaktır. Bu araştırmada elde edilen pek çok sonuç, yalnızca örneklemdaki katılımcıların kendi deneyimlerini paylaştıkları ve her biri kendi içinde önemli bulgular ortaya koyabilecek nitelikteki yüz yüze görüşmelerden hareketle, görüşmeyi kabul eden kişiler için geçerlidir. Zaten çalışmanın niteliksel bir yöntem kullanılarak yürütülmüş olmasının temel nedeni de genellemeler yapmak ve kesin sonuçlar elde edebilmek değil; aksine göç konusuna ve yerin anlamlarına ilişkin daha derinlemesine bir bakış açısı kazanabilmektir.

6. BÖLÜM: KAYNAKÇA

- Aitchison, C; Hopkins, P & Kwan, M. P, (Eds. 2007). Geographies of Muslim identities: diaspora, gender and belonging.
- Akman, V. (2007). Küresel Göç Hikayeleri. Yakamoz Yayıncılık. İstanbul.
- Arends-Toth, J. & Van DeVijner, F. J R. (2003). Multiculturalism and acculturation: Views of Dutch and Turkish-Dutch. *European Journal of Social Psychology*, 33 (249-266)
- Ataca, B. & Berry, J.W. (2002). Sociocultural, psychological and marital adaptation of Turkish immigrant couples in Canada. *International Journal of Psychology*, 37, 13-26.
- Bektaş, D. Y. (2004). Psychological Adaptation and Acculturation of The Turkish Students in The United States. Unpublished doctoral thesis, Middle East Technical University, Ankara, Turkey.
- Bernardo, F. & Palma, J. M. (2005). Place change and identity processes. *Medio Ambiente y Comportamiento humano*, 6, pp 71-87.
- Berry, J. W., Poortinga, Y. H., Segall, M. H. & Dasen, P. R. (1992). *Cross-cultural psychology: Research and applications*. Cambridge University Press.
- Berry, J. W. & Sam, D. L. (1996). Acculturation and Adaptation. J. W. Berry., M. H. Segall & Ç. Kağıtçıbaşı (Eds.). *Handbook of Cross Cultural Psychology. Vol 3. Social Behavior and Applications*. (p. 291-326). Allan & Bacon. USA.
- Berry, J. W. (1997). Lead Article. Immigration, Acculturation, and Adaptation, *Applied psychology: An international review*, 46, 5-68.

- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living successfully in two cultures, *International Journal of Intercultural Relations*, 29, 697–712.
- Berry, J. W. (2006). Acculturative stress. In: P. T. P. Wong & L. C. J. Wong (Eds.), *Handbook of Multicultural Perspectives on Stress and Coping* (p. 287-298). New York: Springer.
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., & Vedder, P. (2006). Immigrant Youth: Acculturation, Identity, and Adaptation, *Applied psychology: An international review*, 55, 303-332.
- Berry, J. W. (2008). Globalisation, Acculturation and Ethnicity. Metropolis Workshop, Bonn, October 2008. “Ethnic Diversity in a Globalized World”
- Colman, A., M. (2006). Dictionary of Psychology. Oxford University Press Inc., New York.
- Deniz, O. (2009). Uluslararası Göçler ve Türkiye’ye Yansıması (Sığınmacılar, Mülteciler ve Yasadışı Göçmenler). Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Dixon, J. & Durheim, K. (2000). Displacing place-identity: A discursive approach to locating self and other. *British Journal of Social Psychology*, 39, 27-44.
- Grunlan, S. A. & Mayers, M. K. (1988). Cultural Anthropology A Christian Perspective. Zondervan Publishing House. Grand Rapids, Mishigan.
- Göregenli, M. (2010). Çevre Psikolojisi. İnsan Mekan İlişkileri. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Gustafson, P. (2001a). Meanings of place: Everyday experience and theoretical conceptualizations. *Journal of Environmental Psychology*, 21, 5-16.

- Gustafson, P. (2001b). Roots and Routes: Exploring the Relationship between Place Attachment and Mobility. *Environment and Behavior*, 33(5), 667-686.
- Gustafson, P. (2002). Tourism and Seasonal Retirement Migration. *Annals of Tourism Research*, 29 (4), 899-918.
- Gustafson, P. (2009). Mobility and territorial belonging. *Environment and Behavior*, 41, 490-508. SAGE Publications.
- Hay, R. (1998). Sense of Place in Developmental Context. *Journal of Environmental Psychology*, 18, 5-29.
- Hecht, M. L., Collier, M. J. & Ribeau, S. A. (1993). *African American Communication: Ethnic Identity and Cultural Interpretation*. SAGE Publications.
- Hernandez, B; Hidalgo, M. C.; Salazar-Laplace, M. E. & Hess, S. (2007). Place attachment and place identity in natives and non-natives. *Journal of Environmental Psychology*, 27, 310-319.
- Hidalgo, M. C. & Hernandez, B. (2001). Place attachment: conceptual and empirical questions. *Journal of Environmental Psychology*, 21, 273-281.
- Jorgensen, B. S. & Stedman, R. C. (2001). Sense of place as an attitude: Lakeshore owners attitudes toward their properties. *Journal of Environmental Psychology*, 21, 233-248.
- Kalin, R. & Berry, J. W. (1995). Ethnic and civic self-identity in Canada: Analyses of 1974 and 1991 national surveys. *Canadians Ethnic Studies*, 27, 1-15.
- Kong, L. & Yeoh, B.S.A. (1995) "The meanings and making of place: exploring history, community and identity", in Yeoh, B.S.A. and Kong, L. (eds.) *Portraits of Places: History, Community and Identity in Singapore*, Singapore: Times Editions, 12-23.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Interviews. Learning the craft of qualitative research interviewing* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

- Lalli, M. (1992). Urban-related identity: Theory, measurement and empirical findings. *Journal of Environmental Psychology*, 12, 285-303.
- Likki, T. (2008). Place and identity: meanings of place among Somali immigrants in a Finnish Neighborhood. 11.11.11 tarihinde web kaynağından alınmıştır.
- McComb, M. R. & Foster, G. M. (1974). KALERVO OBERG 1901–1973. *American Anthropologist*, 76: 357–360. doi: 10.1525/aa.1974.76.2.02a00260
- Nesdale, D & Mak, A. S. (2000). Immigrant Acculturation Attitudes and Host Country Identification. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 10: 483-495.
- Necef, M. Ü. (1996). Ethnic identity and language shift among young Turks in Denmark. (Phd. Dissertation). Center of Contemporary Middle East Studies, Odense University, Denmark.
- Oberg, K. (1960). Cultural Shock: Adjustment to New Cultural Environments. *Practical Anthropology*, 7, 177-182.
- Powell, M & Rishbeth, C. (2011). Flexibility in Place and Meanings of Place by First Generation Migrants. *Journal of Economic and Social Geography*, 103 (69-84).
- Saar, M. & Palang, H. (2009). The Dimensions of Place Meanings. *Living Reviews in Landscape Research*, 3 (3-24).
- Sackman R.. (2003a). Introduction: Collective Identities and Social Integration in indentity and integration: Migrants in Western Europe. Chapter 1, pp. 1-9. Ashgate
- Sackman R., Peters B. And Faist T. (2003b). Edited by Rosemarie Sackmann, Bernhard Peters and Thomas Faist. *Identity and Integration. Migrants in Western Europe*. Chapter 9, The first generation of Turkish male migrants – A “second hand image” or a “first hand image?” pp. 237. Ashgate.

- Twigger-Ross, C. L. & Uzzell, D. L. (1996). Place and Identity Processes. *Journal of Environmental Psychology*, 16, pp. 205-220. Academic Press Limited.
- Williams, D. R., Patterson, M. E. & Roggenbuck, J. (1992). Beyond the Commodity Metaphor: Examining Emotional and Symbolic Attachment to Place. *Leisure Sciences*, 4, pp. 29-46.
- Yang, H., Tian, L. ,Van OudenhovenN, J. P., Hofstra, J. & Wang, Q. (2010). Urban Residents' Subtle Prejudice towards Rural-to-Urban Migrants in China: The Role of Socioeconomic Status and Adaptation Styles. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 20, 202-216.

Fotoğraf 1. Makedonya'da bir ortaokul

Fotoğraf 2. Makedonya Göçmeni Bir Aile Türkiye'ye Gelmeden Önce

TUĞÇE ERDEM

Özgeçmiş

Bahriye Üçok Mahallesi Berin Taşan Sokak No: 39/11 Karşıyaka/İzmir

Ev Tel: (0) 232 323 54 56 Cep Tel: 0 537 358 67 98

e-posta: erdemtuğce1888@hotmail.com

Öğrenim Bilgileri

2010 Bahar Dönemi Danimarka, Roskilde Üniversitesi, *Psikoloji ve Eğitim Çalışmaları*

Bölümü, Erasmus Öğrencisi

2008-2012 Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı

2004-2008 Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü

1999-2003 İzmir Atatürk Lisesi

1996-1999 Karşıyaka İlköğretim Okulu

1991-1996 Aydoğdu İlkokulu

Katıldığı Eğitimler

26-27 Mart 2011 Boğaziçi Üniversitesi Barış Eğitimi, Uygulama ve Araştırma Merkezi-BUPERC- tarafından düzenlenen “Conflict Resolution and Gender” konulu eğitim (Dr. Maria Hadjipavloou)

Mart, Nisan, Mayıs 2011 döneminde TODAP (Toplumsal Dayanışma İçin Psikologlar Derneği) tarafından düzenlenen eğitim ve seminerler:

- Sosyal Bilimlerde İstatistik Uygulamaları (Arş. Gör. Osman İyilikçi)
- Rüya Analizi ve Cinsellik (Emre Kapkın)
- Hiperaktivite ve Panikatak (Emre Kapkın)
- İstismara Maruz Kalan Çocuklarla Çalışma (Psk. Özgür Yurtsever)

- Travmaya Maruz Kalan Çocuklarla İletişim (Prof. Dr. Sezen Zeytinoğlu)
- Deprem Sonrası Travma

İş Bilgileri

Mart 2011 - Eylül 2011 İlk Şirinler Anaokulu

Eylül 2010 - Ocak 2011 Karşıyaka Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü, Kadın Danışma Merkezleri

Kasım 2008 - Kasım 2009 Özel Harika Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Şubat 2007, Temmuz 2007, Ağustos 2008 Konda Araştırma ve Danışmanlık Şirketi

Ağustos 2005 UNIVERSIAD Yaz Oyunları

Stajlar

16– 30 Eylül 2007 Ege Üniversitesi Hastanesi, Yetişkin ve Çocuk Psikiyatri Kliniği

1 - 31 Ağustos 2006 İzmir Adalet Sarayı, Aile Mahkemeleri

Projeler, Kongre Sunumu ve Tezler

Eylül 2011 – Şubat 2012 “Farklı Sosyal Kimlik Kategorilerinin ve ‘Avrupa ve Avrupalılık’ ile İlgili Sosyal Temsillerin Türkiye’nin AB’ye Girmesi Yönündeki Tutumlara Etkileri” başlıklı TÜBİTAK Projesi

Mayıs 2009 – Mart 2010 “Avrupa Birliği’ne Giriş Konusundaki Tutumların Gruplararası İlişkiler Bağlamında İncelenmesi” başlıklı TÜBİTAK Projesi

Yüksek Lisans Tezi: “Yerin Anlamları ve Yere Bağlılık Arasındaki İlişki”

Eylül 2008 Ulusal Psikoloji Kongresi, İstanbul Üniversitesi, Sözlü Bildiri

Lisans Bitirme Tezi: “Algılanan Anababa Tutumları ile Ergenlerdeki Kaygı ve Umutsuzluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı tez çalışması.

Bilgisayar Kullanımı

Word, Excel, Powerpoint Windows programları, SPSS İstatistik Programı

Yabancı Diller:

İngilizce (İyi Derece)

Kişisel Bilgiler:

Doğum Tarihi ve Yeri: 06.08.1985 – İzmir

Medeni Durum: Bekar

Uyruk: T.C.

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı, başka bir ülkede doğup Türkiye'ye gelen ve bir süredir burada yaşamakta olan kişiler için şu anda yaşadıkları yerin ne anlam ifade ettiğinin ve kendilerini tanımlarken içinde yaşadıkları çevre ve toplumun etkili olup olmadığının incelenmesidir. Bu anlamda, göçmenlerin yaşadıkları yerlerin onlar için ne anlam ifade ettiği; yer kimliği ve yere bağlılık kavramları kapsamında ele alınırken kültürlenme süreçleri ile ilişkisi içinde incelenerek daha anlamlı sonuçlar elde edileceği düşünülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır ve görüşmelerde katılımcılara yöneltilen açık uçlu sorular, Gustafson'ın "Yer'in Anlamları" ve Berry'nin "Kültürlenme" konusundaki araştırmalarında kullandıkları açık uçlu sorulardan yola çıkılarak araştırmacının kendisi tarafından hazırlanmıştır. Örneklemde 32 kadın ve 32 erkek olmak üzere toplam 64 kişi bulunmaktadır. Araştırmanın dayandığı temel kuramsal çerçeveden elde edilen bulgulara bakılacak olursa, katılımcıların kendilerini nereli olarak tanımladıkları ve kendileri için yuva kavramının ne ifade ettiği sorulduğunda kullandıkları tanımlamaların oldukça anlamlı ve önemli olduğu düşünülmektedir. Yuva olarak "burası"ni ifade edenlerin Türkiye, yaşadığı şehir ve semti kastettiği; "orası"ni ifade edenlerin ise doğdukları ülke, doğdukları şehir/ev, daha önce yaşadıkları başka bir ülke veya şehri kastettikleri görülmektedir. Ayrıca bu sorulara verilen yanıtlar, cinsiyete, Türkiye'de ve konutta yaşama süresine bağlı olarak farklılık göstermektedir. Bunun yanı sıra örnekteki katılımcıların büyük çoğunluğu aileleri ile beraber politik veya ekonomik sebeplerle Türkiye'ye göç etmiş olan Türk kökenli kişilerdir. Yabancı kökenli katılımcıların Türkiye'de yaşamaya karar vermelerindeki en büyük sebep ise ikliminin ve doğasının elverişli olmasıdır. Bu anlamda aile ile birlikte "anavatana" dönmek olarak algılanan Türkiye'ye göç süreci, Türk kökenli katılımcıların bir çoğu tarafından entegrasyon stratejisinin benimsendiğini göstermektedir. Diğer yandan yabancı kökenli katılımcılar yaygın olarak eşleri ile ya da yalnız, sevdikleri bir yerde (ev, deniz kenarı, belirli bir semt vb.) vakit geçirmeyi tercih etmektedirler. Ve içlerinden bazıları, açık bir şekilde Türkçe öğrenmeye ihtiyaç duymadıklarını, hatta etraflarında yaşayan Türklerle iletişim kurma gereğini hissetmediklerini belirtmektedirler. Bu anlamda bu katılımcılar için marjinalizasyon stratejisinden söz etmek mümkündür.

ABSTRACT

The main goal of this study is to explore what the place of residence for people who were born in another country but are now living in Turkey for a period of time means to them, and how it influences the way they describe themselves. While exploring this issue, we utilized the Gustafson's concept of "place meanings" and Berry's ideas about the process of acculturation. These two topics worked together to create a deeper, meaningful understanding. A semi-structured interview technique was used in order to collect the data. Open ended questions were prepared by the researcher based on place meanings and the process of acculturation. The sampling method was a snowball method, a non-randomized method. In total, there were 64 participants (50% women, 50% men) who were interviewed. There were many significant and important responses to the questions: "How do you describe yourself?" and "What is home for you?" They consider "here," meaning Turkey, their city of residence and neighborhood, home. Participants also used the term "there" to explain their feelings about home, referring to the country, city or house of birth and other countries or cities that they have lived in before. Furthermore, the responses changed depending on gender, the length of residence, and the reason for moving. Most of the participants migrated to Turkey with their families for political or economical reasons and are of Turkish descent. In this regard, moving to Turkey was regarded as returning to their "homeland," showing that the integration strategy is used by participants of Turkish descent. On the other hand, the most important reason that foreigners have moved to Turkey is for the climate and the nature. Participants who are not of Turkish descent preferred spending time alone or with his/her partners in places where they feel comfortable (home, the sea side, or a particular neighborhood). Some stated that they do not need to learn Turkish or communicate with any Turkish people around them. Hence, they are utilizing a strategy of marginalization.